

การบริหารจัดการน้ำ เพื่อจัดระเบียบสาธารณะในการบูรณาการ
คุณลงกรณีศึกษาคลองลาดพร้าว

โดย

พลตรี ชลธิศ เล้าหะคามิน
ผู้ทรงคุณวุฒิกองทัพบก

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2560 – 2561

บทคัดย่อ

เรื่อง การบริหารจัดการน้ำ เพื่อจัดระเบียบสาธารณชนในการบุกรุกคูคลอง กรณีศึกษา
คลองลาดพร้าว

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย พลตรี ชลธิศ เลหาะคามิน **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 60

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อรวบรวมปัญหาการบุกรุกพื้นที่สาธารณชนบริเวณริมคลองลาดพร้าว และเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการระบายน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการบุกรุกลำคลองของประชาชนริมคลอง ที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนโครงการและพิจารณาแนวทางการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชน ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับโครงการ 3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการน้ำ เพื่อจัดระเบียบสาธารณชนในการบุกรุกคูคลองในพื้นที่ต่างๆ ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างของผู้ดำเนินงานโครงการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร เจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กลุ่มประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่หน่วยทหารและหน่วยงานในพื้นที่จำนวน 20 กลุ่มเป้าหมาย

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานครในปัจจุบันเกิดจากปริมาณของประชากรและประชากรแฝงที่เพิ่มมากขึ้น พื้นที่กรุงเทพมหานครมีจำนวนจำกัด ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มต่ำ อีกทั้งการบริหารจัดการด้านผังเมืองไม่เป็นไปตามระบบที่ควรจะเป็น ส่งผลให้ไม่สามารถใช้หน่วยงานใดหน่วยงานเดียวในการแก้ไขปัญหาที่เรื้อรังสะสมมาระยะเวลายาวนาน

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยคณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบให้หน่วยงานต่างๆ ดำเนินการกำหนดมาตรการการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ชุดลอกคลองลาดพร้าวให้มีประสิทธิภาพในการระบายน้ำ ดำเนินการก่อสร้างเขื่อนคอนกรีตเสริมเหล็กทั้งสองฝั่งคลอง ตลอดจนการก่อสร้างที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนที่บุกรุกลำคลอง

เนื่องจากปัญหาสะสมมาระยะเวลานาน ประชากรบุกรุกจำนวนมากกว่า 2,000 ครัวเรือน ครอบคลุมพื้นที่เป็นระยะทางประมาณ 22 กิโลเมตร ในพื้นที่ 8 เขต ได้แก่ เขตสายไหม เขตดอนเมือง เขตหลักสี่ เขตจตุจักร เขตบางเขน เขตห้วยขวาง เขตลาดพร้าว และเขตวังทองหลาง พบว่าปัญหาเกิดจากการปล่อยปละละเลยของเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนในอดีตที่มีได้แก่ปัญหาตั้งแต่ต้น ทำให้มีการต่อเติมบ้านเรือนจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ อีกทั้งมีการขออนุญาตติดตั้งสาธารณูปโภคต่างๆ การแก้ปัญหาซึ่งกระทบกับประชาชนจำนวนมาก จึงต้องแต่งตั้งหน่วยงานที่ตัดสินใจได้ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม แก้ไขปัญหาควบคู่กับการดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้ไม่ให้ความร่วมมือ ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งการให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐต่อผู้เดือดร้อนดังกล่าว

ABSTRACT

Title Water Management to Organize The Public in The Canal Invasion in Case Study of Klong Ladprao

Field Psychological Society

Name Maj.Gen.Chollatis Lauhakamin **Course** NDC. **Class** 60

This research aims to: 1. To gather problems of public space encroachment on the Ladprao Canal and as a way to solve the problem of drainage in the Bangkok area. 2. To analyze the problems of people's infiltration along the canal that affect the project's propulsion and consider ways to raise public awareness and solve problems for people to participate in the project. 3. To propose water management strategies to publicize the canal intrusion in various areas using qualitative research methodology using questionnaires and interviews included the Bangkok Metropolitan Water Bureau staff, Institute for Community Development, Ministry of Social Development and Human Security People affected by the project Military officers and units In the area of 20 target groups. The research found that the current Bangkok flood is caused by increasing population and latent population. Bangkok area is limited. Most of the lowlands. The management of urban planning is not in accordance with the system should be. As a result, one unit cannot be used to solve a chronic problem that accumulates over a long period of time. The Cabinet has agreed to allow the agencies to set up measures to organize and solve the slum problem, to dredge the Ladprao Canal, to effectively drain water by constructing reinforced concrete dams on both sides of the canal as well as the construction of habitat for the invasive canal.

Due to the problem accumulated for a long time, the population of more than 2,000 households covering the area of about 22 km in eight areas such as Sai Mai, Don Muang, Laksi, Chatuchak, Bangkhen, Huay Kwang, Ladprao and Wangthonglang. The problem of abandonment of officials in the past did not solve the problem from the beginning. There are more and more homes are being added with application for the installation of public utilities.

Solutions that affect a large number of people are required to appoint the appropriate decision-making body within the right time, to address the problem, along with legal action against non-cooperators, and to enforce the law equally. In addition, to provide public assistance to those suffering.

คำนำ

จากสถานการณ์น้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ในปี 2554 ที่ผ่านมาพบว่าสาเหตุที่น้ำไม่สามารถระบายออกได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดจากคลองสายหลักต่างๆ มีการปลูกสร้างบ้านเรือนรुकูล้ำเข้ามาในลำคลองจำนวนมาก เป็นผลให้คูคลองซึ่งใช้เป็นพื้นที่ระบายน้ำมีขนาดแคบ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการไหลของน้ำ ทั้งนี้ชุมชนที่รูกูล้ำคูคลองมีจุดกำเนิดมาตั้งแต่อดีตโดยวิถีชีวิตของประชาชนที่มักตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้ริมน้ำเพื่อใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในการเพาะปลูกหรือใช้เป็นเส้นทางคมนาคมและได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของประชากรและเกิดการรูกูล้ำริมคลองในที่สุด โดยเฉพาะในพื้นที่ของกรุงเทพมหานครที่ได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วประกอบกับการวางผังเมือง การควบคุมการใช้ที่ดินที่ขาดการกำหนดที่ชัดเจน จึงทำให้พื้นที่ริมน้ำและพื้นที่ริมคลองถูกแทนที่ด้วยอาคารบ้านเรือนส่งผลให้การระบายน้ำมีประสิทธิภาพน้อยลง จึงเกิดปัญหาน้ำท่วมในระยะต่อมา

เมื่อวันที่ 5 มิ.ย.55 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามข้อเสนอของคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบจ.) ให้กระทรวงมหาดไทย (มท.) และกรุงเทพมหานคร (กทม.) ร่วมดำเนินการทางกฎหมายกับผู้รูกูล้ำน้ำสาธารณะ และให้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) พิจารณาจัดหาที่พักอาศัยให้กับกลุ่มผู้บุกรุก โดยกำหนดมาตรการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดตลอดจนสร้างที่อยู่อาศัยในพื้นที่โครงการนำร่องในคลองลาดพร้าวซึ่งเป็นคลองระบายน้ำสายหลักรองรับการระบายน้ำในพื้นที่ 8 เขต ได้แก่ เขตสายไหม เขตดอนเมือง เขตหลักสี่ เขตจตุจักร เขตบางเขน เขตห้วยขวาง เขตลาดพร้าว และเขตวังทองหลาง เนื่องจากเป็นคลองที่เชื่อมระหว่างคลองหกวาสายล่างกับคลองแสนแสบ ซึ่งมีอุโมงค์ยักษ์พระรามเก้า - รามคำแหง ทำให้เป็นคลองที่มีศักยภาพสูง หากได้รับการพัฒนา อีกทั้งการก่อสร้างเขื่อนคอนกรีตเสริมเหล็กที่สองฝั่งคลองจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการระบายน้ำและแก้ปัญหาการรูกูล้ำแนวเขตคลองสาธารณะ รวมทั้งการพัฒนาภูมิทัศน์ริมคลองให้สวยงามต่อไป

พลตรี

(ชลธิศ เลหาะคามิน)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 60

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ข้อจำกัดของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	4
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
การจัดระเบียบทางสังคม	6
ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน	10
ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน	11
เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชน	12
ระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน	12
ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วม	14
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12	14
ยุทธศาสตร์และนโยบายการบริหารจัดการน้ำของไทย	18
ชุมชนคลองลาดพร้าว	27
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
กรอบแนวคิดของการวิจัย	33
สรุป	34

	หน้า
บทที่ 3	
วิธีดำเนินการวิจัย	35
วิธีการศึกษา	35
แหล่งข้อมูล	35
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	36
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล	36
การวิเคราะห์ข้อมูล	37
บทที่ 4	
แนวทางการดำเนินการ	38
ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ	38
ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของรัฐบาลที่ผ่านมา	39
สภาพภูมิศาสตร์	41
สภาพพื้นที่ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้านฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา	45
การบริหารจัดการน้ำในกรุงเทพมหานคร	50
การดำเนินงานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	74
การดำเนินการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาสิ่งปลูกสร้างที่รุกล้ำ	77
บทที่ 5	
สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	91
แผนการดำเนินงานฯ	91
บรรณานุกรม	93
ประวัติย่อผู้วิจัย	94

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากเหตุการณ์น้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในปี 2554 พบว่าสาเหตุหนึ่งที่น้ำไม่สามารถระบายออกได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดจากคลองสายหลักต่างๆ มีการปลูกสร้างบ้านเรือนรุกล้ำเข้ามาในลำคลองจำนวนมาก เป็นผลให้คลองซึ่งใช้เป็นพื้นที่ระบายน้ำมีขนาดแคบส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการไหลของน้ำ ทั้งนี้ชุมชนที่รุกล้ำริมคลองมีจุดกำเนิดมาตั้งแต่อดีตโดยวิถีชีวิตของประชาชนมักตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้ริมน้ำเพื่อใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในการเพาะปลูกหรือใช้เป็นเส้นทางคมนาคม และได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม จึงก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของประชากรและเกิดการรุกล้ำริมคลองในที่สุด โดยเฉพาะในพื้นที่ของกรุงเทพมหานครที่ได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วประกอบกับการวางผังเมืองการควบคุมการใช้ที่ดินขาดการกำหนดที่ชัดเจน จึงทำให้พื้นที่รับน้ำและพื้นที่ริมคลองถูกแทนที่ด้วยอาคารบ้านเรือน ส่งผลให้การระบายน้ำมีประสิทธิภาพน้อยลงและเกิดปัญหาน้ำท่วม

ดังนั้น เมื่อวันที่ 5 มิ.ย.55 คณะรัฐมนตรี (ครม.) จึงมีมติเห็นชอบตามข้อเสนอของคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) ให้กระทรวงมหาดไทย (มท.) และกรุงเทพมหานคร (กทม.) ร่วมดำเนินการทางกฎหมายกับผู้บุกรุกลำน้ำสาธารณะและให้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) พิจารณาจัดหาที่พักอาศัยให้กับผู้บุกรุกลำน้ำสาธารณะ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนเท่าที่ควร

ต่อมา เมื่อวันที่ 13 ส.ค.57 คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีมติเรื่อง ข้อสั่งการของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ให้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวงมหาดไทย (กรุงเทพมหานคร) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กำหนดมาตรการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและการสร้างที่อยู่อาศัยรุกล้ำแนวลำคลองและทางระบายน้ำ ซึ่งจะมีการดำเนินโครงการนำร่องในคลองลาดพร้าว และต่อมา

คณะรัฐมนตรีอนุมัติงบประมาณปรับปรุงโครงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระยะเร่งด่วน ประจำปีงบประมาณปี 2557 วงเงินงบประมาณ 2,400 ล้านบาทเศษ โดยให้กรุงเทพมหานคร ดำเนินการโครงการก่อสร้างเขื่อนคอนกรีตเสริมเหล็ก (ค.ส.ล.) และประตูระบายน้ำคลองลาดพร้าว คลองบางบัว คลองถนน คลองสอง และคลองบางซื่อ จากบริเวณเขื่อนเดิมอุโมงค์ยักษ์พระรามเก้า – รามคำแหง ไปทางประตูระบายน้ำคลองสายใต้ ความยาวคลองประมาณ 24 กิโลเมตร วงเงินงบประมาณ 2,426.60 ล้านบาท ระยะเวลาก่อสร้าง 4 ปี (2559 - 2562)

ในห้วงการดำเนินการที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน การดำเนินโครงการก่อสร้างเขื่อนริมคลองลาดพร้าวยังมีความล่าช้าสืบเนื่องจากปัญหาอุปสรรคหลายประการ เช่น การล่าช้าเชิงวัสดุก่อสร้างเข้าพื้นที่ทำได้อย่างจำกัดเนื่องจากทางเข้าที่คับแคบ, ความสับสนในการทำงานเนื่องจากหลายหน่วยงานยังมีความเข้าใจในนโยบายที่ไม่ตรงกัน, ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองยังไม่ให้ความร่วมมือเนื่องจาก ยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญของโครงการฯ หรือมีความต้องการเรียกร้องค่าเสียหายช่วยเหลือที่เกินขอบเขตที่หน่วยงานสามารถสนับสนุนได้ และข้อจำกัดเกี่ยวกับกฎหมายด้านผังเมืองและอาคาร ตลอดจนระเบียบรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ปัจจุบันได้มีคำสั่ง หน.คสช. ที่ 9/2560 ลง 21 ก.พ. 60 เข้ามาแก้ไขผลกระทบการทำงานในด้านนี้แล้ว) ทั้งนี้การดำเนินการโครงการก่อสร้างเขื่อน ค.ส.ล. คลองลาดพร้าวจะต้องมีการทำงานหลายภาคส่วน, หลายมิติ และเป็นความท้าทายของหน่วยงานที่จะให้การระบายน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันจะต้องจัดระเบียบการอยู่อาศัยของชุมชนที่รูก่อริมคลองให้ร่วมเห็นความสำคัญ และรวมกลุ่มกันโดยใช้รูปแบบสหกรณ์เพื่อเข้าพื้นที่ราชพัสดุจากกรมธนารักษ์ ในโครงการก่อสร้างบ้านมั่นคง ซึ่งจะเป็นการจัดระเบียบการอยู่อาศัยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ในด้านที่ 5 คือ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หากโครงการฯ ดังกล่าวประสบความสำเร็จ ก็จะกลายเป็นต้นแบบในการดำเนินการกับคลองอื่นๆ ที่มีการรูก่อริมน้ำจนทำให้ประสิทธิภาพในการรับน้ำและระบายน้ำลดน้อยลงไป อันที่จริงอาจส่งผลกระทบต่อคนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมปัญหาการบุกรุกพื้นที่สาธารณะบริเวณริมคลองลาดพร้าว และเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการระบายน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการรูก่อของประชาชนริมคลอง ที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนโครงการและพิจารณาแนวทางการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชน ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการโครงการ
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการน้ำ เพื่อจัดระเบียบสาธารณะในการบุกรุกคูคลองในพื้นที่ต่างๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการดำเนินการโดยการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วย สำนักการระบายน้ำกรุงเทพมหานคร และประชาชนที่อาศัยอยู่พื้นที่ริมคลองลาดพร้าว สำหรับรูปแบบการวิจัยนั้นจะเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงระดับความคิดเห็นของตัวอย่างกลุ่มต่างๆ ได้แก่

1. กลุ่มผู้ดำเนินงานโครงการฯ คือ เจ้าหน้าที่สำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
2. กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองลาดพร้าวที่ได้รับผลกระทบ
3. เจ้าหน้าที่โครงการ หน่วยทหารในพื้นที่

ขอบเขตของการวิจัย

มุ่งศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำ เพื่อจัดระเบียบสาธารณชนในการบูรณาการคุณลักษณะการศึกษาในพื้นที่คลองลาดพร้าว โดยแยกออกเป็น 2 ด้านคือการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการฯ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการรับรู้ตลอดจนการเข้าใจของประชาชนในพื้นที่ที่จะนำไปสู่ความร่วมมือโครงการฯ

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาดำเนินการทบทวนเอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการน้ำเพื่อจัดระเบียบสาธารณชนในการบูรณาการคุณลักษณะการศึกษาคลองลาดพร้าวโดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบสาธารณชนประชาชนริมฝั่งคลองต่างๆ
2. ศึกษาความเข้าใจของประชาชนในพื้นที่ริมคลองลาดพร้าวเกี่ยวกับการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการ

แนวทางในการขับเคลื่อนการจัดระเบียบสาธารณชนของประชาชนโครงการก่อสร้างเคลื่อนคลองลาดพร้าวเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

สามารถนำผลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยเพื่อไปใช้เป็นแนวทาง ในการบริหารจัดการน้ำ เพื่อจัดระเบียบสาธารณชนของประชาชนในพื้นที่ที่บูรณาการคุณลักษณะตามพื้นที่ต่างๆ ในพื้นที่คลองลาดพร้าวและ สามารถนำไปเป็นแนวทางศึกษาในพื้นที่คลองสาขาอื่นๆ ที่มีการรุกร้ำน้ำของประชาชนในพื้นที่ และเป็นองค์ความรู้ให้กับส่วนราชการอื่นๆหรือผู้ที่สนใจต่อไป

คำจำกัดความ

การบริหารจัดการน้ำ	หมายถึง	กระบวนการ (กรรมวิธี) จัดการน้ำซึ่งโดยทั่วไปเกี่ยวข้องกับการจัดหาและ พัฒนาการจัดสรรและการใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆร่วมกันตลอดจนการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งน้ำให้คงอยู่และมีใช้อย่างยั่งยืน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาอันเกิดจากทรัพยากรน้ำทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้หมดไป ทั้งนี้ (GWP) ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลในการจัดการน้ำไว้ว่า “เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมือง สังคม เศรษฐกิจและระบบการบริหารจัดการทรัพยากรแหล่งน้ำ และส่งเสริมบริการด้านน้ำต่อสังคม” หรือในอีกความหมายหนึ่ง คือ ระบบซึ่งควบคุมการตัดสินใจในการพัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำซึ่งการจัดการน้ำจะต้องเป็นการบริหารจัดการแบบบูรณาการหรือไม่ก็การจัดการน้ำอย่างยั่งยืน คือการจัดการบริหารน้ำเพียงด้านใดด้านหนึ่งแบบเอกเทศ จะไม่สามารถแก้ปัญหาได้จึงจำเป็นต้องดำเนินการให้สอดคล้องผสมผสานแบบรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ด้วยหลายเทคนิค และผู้คนในสังคมทุกชุมชนยอมรับนำไปสู่การจัดการหรือแก้ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับน้ำอย่างสัมพันธ์กันส่วนการจัดการน้ำอย่างยั่งยืนเป็นวิธีการบริหารจัดการที่เน้นให้ทุกส่วนของสังคมรู้ถึงคุณค่าของการใช้น้ำอย่างพอประมาณ มีเหตุผลเพื่อให้ทรัพยากรน้ำมีใช้อย่างทั่วถึง เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ใช้ประโยชน์จะต้องเป็นไปลักษณะควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูให้มีความยั่งยืน
คลองลาดพร้าว	หมายถึง	คลองที่มีความยาวทั้งหมดประมาณ 22 กิโลเมตร พาดผ่าน 8 เขต ของกรุงเทพมหานคร โดยเชื่อมต่อกับคลองแสนแสบชุมชนพระราม 9 (เขตห้วยขวาง) ตัดผ่านถนนเลียบทางด่วนเอกมัย - รามอินทรา ผ่านชุมชนประชาอุทิศ - ลาดพร้าว 80 - พิบูลร์ร่วมใจ 2 - สะพานสอง - วัดลาดพร้าว - วังหิน - บางบัว - คลองสอง - สะพานใหม่ - คลองถนน (เขตสายไหม) ไปเชื่อมกับคลองต่างๆ ที่แยกมาจากคลองรังสิต
การจัดระเบียบสาธารณะ	หมายถึง	กระบวนการทางสังคมที่คอยควบคุมความประพฤติ

ของบุคคลในสังคมให้อยู่ใน ระเบียบ กฎเกณฑ์ ที่สังคม กำหนดไว้เพื่อให้สังคมมีระเบียบและดำรงอยู่ได้ การจัด ระเบียบทางสังคมเป็นกระบวนการที่มีขอบเขตกว้างขวาง ครอบคลุม ปรากฏการณ์ทางสังคมหลายอย่างเริ่มต้น จากการสร้างกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง เพื่อให้สมาชิกของ สังคมยึดถือเป็นแนวปฏิบัติต่อกันระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อบังคับต่างๆ ก็คือ บรรทัดฐานของสังคมเมื่อสร้าง บรรทัดฐานทางสังคม ขึ้นมาจำเป็นต้องสนับสนุนให้ สมาชิกของสังคม ปฏิบัติตาม บรรทัดฐานของสังคมคือ สถานภาพ และบทบาท ทั้งนี้การจัดระเบียบทางสังคม กระทำขึ้นเพื่อให้การติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคมเป็นไป อย่างเรียบร้อย ป้องกันความขัดแย้งระหว่างสมาชิกใน สังคม และช่วยให้สังคมดำรงอยู่อย่างสงบสุขและมีความมั่นคง

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสาร, ตำราวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อจัดระเบียบสาธารณะในการบูรณาการคุณลักษณะการศึกษาในพื้นที่คลองลาดพร้าว โดยมุ่งเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ในด้านที่ 5 คือ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงได้มีการทบทวน แนวคิดทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดวิธีการในการศึกษาต่อไป ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นส่วนๆ ดังนี้

การจัดระเบียบทางสังคม

การจัดระเบียบทางสังคม หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่จัดขึ้นเพื่อควบคุมสมาชิกให้มีความสัมพันธ์กันภายใต้แบบแผนและกฎเกณฑ์เดียวกัน เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม การจัดระเบียบทางสังคมมาจากสาเหตุสำคัญคือ 1. เพื่อให้การติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคมเป็นไปอย่างเรียบร้อย 2. เพื่อป้องกันความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในสังคม และ 3. เพื่อให้สังคมดำรงอยู่อย่างสงบสุขและมั่นคงในสังคม ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดระเบียบจะพิจารณาจากบรรทัดฐานของสังคม สถานภาพ บทบาท และการควบคุมทางสังคม โดยการบูรณาการทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเอื้อให้เกิดความเป็นธรรมและประโยชน์สูงสุด (Civil Society) บนพื้นฐานของความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยยึดทุนทางสังคม (Social Capital) เพื่อการจัดการปัญหาต่างๆ รวมทั้งกำหนดแนวทางการพัฒนาไปสู่ความเป็นประชาคม (Civil Community) ที่มีศักยภาพตอบสนองความต้องการของสังคมได้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกันสังคมสามารถสร้างระบบการจัดการตนเองและดำรงอยู่ได้อย่างมีศักยภาพมั่นคง แม้บริบทแวดล้อมจะมีการเปลี่ยนแปลงไป

คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนำเสนอยุทธศาสตร์ 6 ด้าน เพื่อ เดินหน้า แผนมั่นคงไทยสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วใน 20 ปี ด้วยหลัก “เติบโต สมดุล ยั่งยืน”

งานวันอรุณ สรเทศน์ ราลึก (วันที่ 19 มกราคม พ.ศ. 2561) ณ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศาสตราจารย์ ธนวัฒน์ จารุพงษ์สกุล ประธานคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (ด้านที่ 5) กล่าวว่

คณะกรรมการฯ มีหน้าที่จัดทำยุทธศาสตร์ที่บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยได้น้อมนำศาสตร์ของพระราชาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยยึดหลัก 3 ห่วง “ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน” ภายใต้ 2 เงื่อนไข คือ “มีความรู้ และ มีคุณธรรม” มาเป็น หลักในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติควบคู่กับการนำเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDGs) ทั้ง 17 เป้าหมาย มาเป็นกรอบแนวคิดที่จะผลักดันดำเนินการเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ โดยมีวิสัยทัศน์เพื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้วที่มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดในอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2579

โดยยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะถูกดำเนินการบนพื้นฐานความเชื่อในการเติบโตร่วมกัน (Inclusive Growth) ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน ไม่ให้มากหรือน้อยจนเกินไป อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริงสอดคล้องกับแนวคิดหลักของแผน คือ เติบโต สมดุล ยั่งยืนซึ่งเป็นหัวใจของยุทธศาสตร์ชาติด้านนี้ ภายใต้บริบทของการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของยุทธศาสตร์นี้ จะให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคต ที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างสมดุลและยั่งยืน ประชาชนทุกคน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นผ่านแนวทางและมาตรการต่างๆ ที่มุ่งเน้นให้เกิดผลลัพธ์ต่อความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3 ประการที่สำคัญ ดังนี้

1. ประการแรก การอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของประเทศเพื่อความยั่งยืน
2. ประการที่สอง การฟื้นฟูและพัฒนาฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศบนเส้นทางสีเขียว
3. ประการที่สาม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมเพื่อให้ไม่เกินขีดความสามารถในการรองรับของระบบ ลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และให้คนในรุ่นต่อไปได้ใช้ประโยชน์ได้ต่อไปนอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการปรับกระบวนการทัศน์เพื่อสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของคนไทย ให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับระบบนิเวศอย่างเป็นมิตร ดังนั้นยุทธศาสตร์ชาติด้านนี้จะให้ความสำคัญกับการนำไปสู่การเติบโตอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในทุกมิติ เพื่อให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ บนแนวคิดประเทศไทยมีการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแบ่งออกเป็น 6 ด้าน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการปรับกระบวนการทัศน์เพื่อสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของคนไทย ให้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับระบบนิเวศอย่างเป็นมิตร ดังนั้น ยุทธศาสตร์ชาติด้านนี้จะให้ความสำคัญกับการนำไปสู่การเติบโตอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในทุกมิติ เพื่อให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ บนแนวคิดประเทศไทยมีการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแบ่งออกเป็น 6 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียวเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจให้เติบโตและเป็นธรรมบนความสมดุลของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี

ด้วยเศรษฐกิจฐานชีวภาพ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต เพิ่มความเป็นธรรมทางสังคม ในขณะเดียวกันก็สามารถลดความเสี่ยงของผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาความขาดแคลนของ ทรัพยากรลงได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า มีเป้าหมายมุ่งสู่สังคมที่มีระดับคุณภาพชีวิตที่สูงและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่าและความหลากหลายทางชีวภาพ ให้สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเอื้ออาทร และเสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม

3.2 สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเลมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการสร้างการเติบโตของประเทศจากกิจกรรมทางทะเลที่หลากหลายควบคู่ไปกับการดูแล ฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งหมด ภายใต้อำนาจและสิทธิของประเทศที่พึงมี เพื่อความเป็น ธรรมทางสังคม (ลดความเหลื่อมล้ำ) โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องทะเลที่ถูกต้องและ เพียงพอ เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพทางทะเลปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและ ชายฝั่งทั้งระบบ เพิ่มสัดส่วนการพาณิชย์นาวีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3.3 สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ มุ่งเน้นลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ปรับปรุงการบริหารจัดการภัยพิบัติทั้งระบบ และการสร้างขีด ความสามารถของประชาชน ในการรับมือและปรับตัวต่อผลกระทบจากภัยพิบัติที่เกิดจากการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พร้อมทั้งสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรต่อสภาพ ภูมิอากาศ

3.4 พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศมุ่งเน้นความเป็น เมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง และมีข้อกำหนด รูปแบบ และกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะการใช้ พื้นที่ และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการทำ “เมืองน่าอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืน อุตสาหกรรม เชิงนิเวศ” โดยให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนผังภูมินิเวศ การพัฒนาเมือง ชนบท พื้นที่เกษตรกรรม อุตสาหกรรม รวมถึงพื้นที่อนุรักษ์ตามศักยภาพและความเหมาะสมทางภูมินิเวศ พัฒนาพื้นที่ต้นแบบ ตามผังภูมินิเวศในทุกจังหวัดอย่างยั่งยืนลดการปลดปล่อยมลพิษและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมเกษตรอัจฉริยะ สวงวนรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม แหล่งโบราณคดี มรดกทางสถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ พื้นถิ่นและวิถีชีวิตอย่างยั่งยืน

3.5 พัฒนาความมั่นคงทางน้ำ พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมุ่งเน้น พัฒนาระบบจัดการน้ำทั้งระบบ เพื่อให้เกิดความมั่นคง เพิ่มผลิตผลในเรื่องแหล่งน้ำกินและน้ำใช้ ดูแล ภัยจากน้ำ พัฒนาความมั่นคงทางพลังงานอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เน้นส่งเสริมการใช้พลังงาน สะอาดที่คำนึงถึงการพัฒนาอย่างเหมาะสม ให้มีประสิทธิภาพ เพิ่มศักยภาพที่มี และใช้พลังงาน หมุนเวียนในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงพัฒนาความมั่นคงการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ให้เป็นฐานการผลิตอาหารที่มั่นคงและปลอดภัย และเป็นฐานการผลิตที่มีผลิตภาพการผลิตสูง

3.6 ยกระดับกระบวนการทัศน์และมองอนาคตประเทศมุ่งส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรม ที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมของคนไทยพัฒนาเครื่องมือและกลไกเพื่อการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดตั้งและพัฒนากระบวนการยุติธรรม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อแก้ไขปัญหาและลดความขัดแย้งทั้งนี้ ความสำเร็จของ ยุทธศาสตร์ชาติด้านที่ 5 นี้ จะต้องมีกำหนดกลยุทธ์และแผนงานโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งโดยให้

ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เหมาะสม เพื่อเห็นชอบร่วมกันในการกำหนดกลยุทธ์แผนงานและกิจกรรมต่างๆ แนวทางการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์เพื่อการทบทวนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง โดยจะมีการกำหนดถึงข้อมูล ตัวชี้วัดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารในเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับไปดำเนินการลดความซ้ำซ้อนและให้การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลต่างๆ มีความคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพเติบโตสู่คุณภาพชีวิตที่ดี บนฐานสังคมสีเขียวเพื่อคนทั้งมวล สมดุล โดยคำนึงถึงผลกระทบและปัจจัยสิ่งแวดล้อมรอบด้านอย่างยั่งยืน ให้เกิดความเข้มแข็งจากภายในและพึ่งพาตนเองได้นอกจากนี้ ภายในงานวันอรุณสรเทศน์ รำลึก ยังได้มีการเสวนาในหัวข้อ “ศาสตร์ด้านวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาประเทศไทยยุค 4.0” โดย รองศาสตราจารย์ ดร.สุธา ขาวเธียร รองศาสตราจารย์ ดร.อรทัย ขวาลภาฤทธิ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ชนาธิป ฝาริโน อาจารย์ประจำ ภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การพัฒนาของประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่ผ่านมาเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่มุ่งการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม และการส่งเสริมการบริโภคของประชากรภายในประเทศให้สูงขึ้น การพัฒนาดังกล่าวจึงเป็นการเร่งรัดให้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์อย่างรวดเร็ว ทำให้สภาวะแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก รวมถึงก่อให้เกิดปัญหามลพิษ และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขึ้นในปัจจุบัน องค์ความรู้ด้านวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมการพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่และเครื่องมือการจัดการสิ่งแวดล้อมจึงได้ถูกให้ความสำคัญ เพื่อรองรับกับปัญหาข้างต้น การเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมเป็นกลไกที่เน้นย้ำ ความสำคัญของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน วิศวกรรมสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในยุค 4.0 ที่ต้องอาศัยการรวบรวมและบริหารจัดการข้อมูลต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพด้วยเครื่องมือ อุปกรณ์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย เพื่อใช้ในการคาดการณ์สถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างแม่นยำ ประกอบการจัดการ การวางแผนนโยบาย แผนพัฒนา และวิจัยรวมทั้งการติดตามตรวจสอบ ภายใต้ความร่วมมือของทุกภาคส่วน วิศวกรสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ทั้งเชิงลึกในศาสตร์ของตนเอง และเชิงกว้างเพื่อทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้เป็นวิศวกรสิ่งแวดล้อมที่สามารถสร้างนวัตกรรมและหลีกเลี่ยงการติดกับดักวิศวกรรมรายได้ปานกลาง พร้อมทั้งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยสำหรับมุมมองต่อโมเดลประเทศไทย 4.0 นั้น จะต้องเป็นโมเดลที่มีการพัฒนาที่สมดุล ระหว่างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยกลไกการขับเคลื่อนหนึ่งที่สำคัญของประเทศไทย 4.0 คือ Green Growth Engine การสร้างความมั่งคั่งของประเทศไทยในอนาคต จะต้องคำนึงถึงการพัฒนาและใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำ วิศวกรสิ่งแวดล้อมจึงมีบทบาทและเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยในยุค 4.0 อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่อยากเห็นประเทศไทยเป็นประเทศพัฒนาแล้วที่มีคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดในอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2579

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วม (Participation) ตามพจนานุกรมอังกฤษฉบับออกฟอร์ด ได้ให้นิยามไว้ว่า “เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง” คำว่าการมีส่วนร่วม โดยมากมักใช้ในความหมายตรงข้ามกับคำว่า “การเมินเฉย (Apathy)” ฉะนั้น คำว่าการมีส่วนร่วมตามความหมายข้างต้น จึงหมายถึง การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าจะเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ห่วงใย ก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมได้ และยังได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” หมายถึง การที่กลุ่มประชาชน หรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจ มติชน ไม่ว่าจะผ่านทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านที่ได้ให้นิยามคำว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ไว้ เช่น เจมส์ แอล เครยัน ได้กำหนดความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการที่รวบรวมเอาความห่วงกังวล ความต้องการและค่านิยมต่างๆของสาธารณชนไว้อยู่ในกระบวนการตัดสินใจของรัฐและเอกชน เป็นการสื่อสารสองทาง และเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีเป้าหมายเพื่อการตัดสินใจที่ดีกว่าและที่ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน ศ.ดร.บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และ ดร.ถวิลวดี บุรีกุล กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่อำนาจในการตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนาจควรได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชน เพื่อทุกๆ คนได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่วนรวม คณิต นิธิยุวัฒน์ และคณะ ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน ปัทมา สุภก่าปิง ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในรายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตาม และประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

1. คุณภาพของการตัดสินใจดีขึ้น เนื่องจากกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนจะช่วยสร้างความกระจ่างให้กับวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบาย และบ่อยครั้งที่การมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาสู่การพิจารณาทางเลือกใหม่ๆ ที่น่าจะเป็นคำตอบที่มีประสิทธิผลที่สุดได้
2. ใช้ต้นทุนน้อยและลดความล่าช้าลง แม้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องใช้เวลาและมีค่าใช้จ่ายมากกว่าการตัดสินใจฝ่ายเดียว แต่การตัดสินใจฝ่ายเดียวที่ไม่คำนึงถึงความต้องการแท้จริงของประชาชนนั้น อาจนำมาซึ่งการโต้แย้งคัดค้านหรือการฟ้องร้องกัน อันทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงในระยะยาว เกิดความล่าช้า และความล้มเหลวของโครงการได้ในที่สุด
3. การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะสร้างข้อตกลงและข้อผูกพันอย่างมั่นคงในระยะยาวระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่างๆ ลดข้อโต้แย้งทางการเมืองและช่วยให้เกิดความชอบธรรมต่อการตัดสินใจของรัฐบาล
4. การนำไปปฏิบัติง่ายขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และทันทีที่การตัดสินใจได้เกิดขึ้น พวกเขาก็อยากเห็นมันเกิดผลในทางปฏิบัติ และยังสามารถเข้ามาช่วยกันอย่างกระตือรือร้นอีกด้วย
5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าที่เลวร้ายที่สุด เพราะการเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆ เข้ามาแสดงความต้องการและข้อห่วงกังวลตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ จะช่วยลดโอกาสของการโต้แย้งและการแบ่งฝ่าย ที่จะเป็นปัจจัยให้เกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรงได้
6. การคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจที่โปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะสร้างความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและเกิดความชอบธรรมโดยเฉพาะเมื่อต้องมีการตัดสินใจในเรื่องที่มีการโต้แย้งกัน
7. การคาดการณ์ความห่วงกังวลและทัศนคติของสาธารณชน เพราะเมื่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้มาทำงานร่วมกับสาธารณชนในกระบวนการมีส่วนร่วม พวกเขาจะได้รับรู้ถึงความห่วงกังวลและมุมมองของสาธารณชนต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถคาดการณ์ปฏิกิริยาตอบสนองของสาธารณชนต่อกระบวนการและการตัดสินใจขององค์กรได้
8. การพัฒนาภาคประชาสังคม ประโยชน์อย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือทำให้ประชาชนมีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ รวมทั้งเป็นการฝึกอบรมผู้นำ และทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ทักษะการทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมประชาชน

1. การมีอิสรภาพในการเข้าร่วม หมายถึง การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ
2. ความเสมอภาคในการเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง ทุกคนที่เข้าร่วมต้องมีสิทธิเท่าเทียมกัน
3. ผู้เข้าร่วมต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง มีความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ แต่หากกิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย ก็จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพให้พวกเขาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้

ระดับชั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

การแบ่งระดับชั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ โดยมีข้อพึงสังเกตคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุดได้แก่

1. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุด และเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชน โดยวิธีการต่างๆ เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าวสาร และการแสดงนิทรรศการ เป็นต้น แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้อง

2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือผู้วางแผนโครงการจะเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินข้อดีข้อเสียของโครงการอย่างชัดเจนมากขึ้น เช่น การจัดทำแบบสอบถามก่อนริเริ่มโครงการต่างๆ หรือการบรรยายและเปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการนั้นๆ เป็นต้น

3. ระดับการปรึกษาหารือ เป็นการเจรจาอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นข้อสงสัยต่างๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

4. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ผู้วางแผนโครงการกับประชาชนมีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการ เหมาะที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การใช้อनुญาโตตุลาการเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน เป็นต้น

5. ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการเป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ แต่การลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของประเด็นดังกล่าวให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงเพียงใด โดยในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้ว ผลของการลงประชามติจะมีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม แต่สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้ ผลของการประชามติมีทั้งแบบที่มีข้อยุติโดยเสียงข้างมาก และแบบที่เป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีซึ่งไม่มีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด (มาตรา 165)

ปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการมีส่วนร่วม

1. เจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนขาดการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิด และความสำคัญของการมีส่วนร่วม
2. โครงสร้างกฎหมายและกระบวนการนโยบายยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอ
3. การขาดแคลนผู้มีทักษะในการใช้เครื่องมือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
4. ปัญหาเรื่องวัฒนธรรมการเมืองและความพร้อมของประชาชน
5. ปัญหาด้านความพร้อมของภาครัฐ
6. การไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน ที่จะบอกให้ทราบว่าประชาชนมีส่วนร่วมแล้วหรือยังหรือหน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำงานให้ดีขึ้นได้เพราะไม่มีมาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจนแนวโน้มของระบอบประชาธิปไตยซึ่งกำลังดำเนินไปในทุกวันนี้ การเพิ่มขึ้นของการให้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของรัฐบาลกลายเป็นนิยามของประชาธิปไตย ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการตามกฎหมาย หรือเป็นสิ่งที่ต้องกระทำก่อนการตัดสินใจของรัฐบาล รวมทั้ง ยังถือเป็นเงื่อนไขที่จะต้องจัดให้มีก่อนการพิจารณาให้ทุนในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศของธนาคารโลกและธนาคารอื่นในภูมิภาค นอกจากภาครัฐแล้ว บริษัทเอกชนจำนวนมากได้ดำเนินโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจเกี่ยวกับการหาที่ตั้งโครงการ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม หรือการเยียวยาแก้ไขแก่ผู้ได้รับผลกระทบ เพื่อให้โครงการที่จะจัดทำขึ้นได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากประชาชนอย่างแท้จริง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ความเป็นมา

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศ เพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้าน และจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและ พัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันของประเทศไทยท่ามกลางการแข่งขันในโลกที่รุนแรงขึ้นมากแต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิ คุณภาพคนไทยยังต่ำ แรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ สังคมขาดคุณภาพ และมีความเหลื่อมล้ำสูงที่เป็นอุปสรรคต่อการยกระดับศักยภาพการพัฒนาโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัย ส่งผลให้ขาดแคลนแรงงาน จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลงตั้งแต่ปี 2558 และโครงสร้างประชากรจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ภายในสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ร่อยหลอเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นต้นทุนในเชิง

เศรษฐกิจและผลกระทบร้ายแรงต่อคุณภาพชีวิตประชาชน ในขณะที่การบริหารจัดการภาครัฐยังด้อยประสิทธิภาพ ขาดความโปร่งใส และมีปัญหาคอร์รัปชันเป็นวงกว้าง จึงส่งผลให้การผลักดันขับเคลื่อนการพัฒนาไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เต็มที่ บางภาคส่วนของสังคมจึงยังถูกทิ้งอยู่ข้าง หลังท่ามกลางปัญหาท้าทายหลากหลายที่เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศในระยะยาว เป็นที่ตระหนักร่วมกันในทุกภาคส่วนว่าการจะพัฒนาประเทศไทยไปสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในระยะยาวได้นั้น ประเทศต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์ในทุกด้าน ได้แก่ การเพิ่มการลงทุนเพื่อการวิจัยและการพัฒนาซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กับการยกระดับทักษะฝีมือแรงงานกลุ่มที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงานและกลุ่มที่อยู่ในตลาดแรงงานในปัจจุบันให้สอดคล้องกับสาขาการผลิตและบริการ เป้าหมาย และการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนาคนในภาพรวมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ในทุกช่วงวัยที่สามารถบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงที่เป็นสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตได้อย่างดีโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาทุนมนุษย์จากการยกระดับคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะ และยกระดับคุณภาพ บริการสาธารณสุขให้ทั่วถึงในทุกพื้นที่ พร้อมทั้งต้องส่งเสริมบทบาทสถาบันทางสังคมในการกล่อมเกลาสราง คนดี มีวินัย มีค่านิยมที่ดี และมีความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ ในช่วงเวลาต่อจากนี้ไปการพัฒนาต้อง มุ่งเน้นการพัฒนาเชิงพื้นที่และเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของเมืองต่างๆ ให้สูงขึ้นภายใต้มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม ลักษณะการใช้ที่ดิน การจัดระเบียบผังเมือง และความปลอดภัยตามเกณฑ์เมืองน่าอยู่ที่เหมาะสม เพื่อกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมให้ทั่วถึงและเป็นการสร้างฐานเศรษฐกิจและรายได้จากพื้นที่เศรษฐกิจใหม่มากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำภายในสังคมไทยลง และในขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างขีด ความสามารถในการแข่งขันจากการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่ เป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ทั้งตอนในและตามแนวชายแดนหลัก

นอกจากนั้น 5 ปี ต่อจากนี้ไปนับว่าเป็นช่วงจังหวะเวลาสำคัญที่ประเทศยังจะต้องผลักดันให้การค้า การลงทุนระหว่างประเทศขยายตัวต่อเนื่องและเป็นแรงขับเคลื่อนการพัฒนาที่สำคัญควบคู่ไปกับการส่งเสริม ลงทุนและเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยยังมีความจำเป็นที่จะต้องทำ ความตกลงด้านการค้าและการลงทุนและ การร่วมมือกับมิตรประเทศเพื่อการพัฒนาให้ขยายวงกว้างขึ้นทั้งในรูปของความตกลงทวิภาคี กรอบพหุภาคี ต่างๆ ควบคู่กับการผลักดันให้ความเชื่อมโยงในอนุภูมิภาคและภูมิภาคมีความสมบูรณ์มากขึ้น รวมทั้งการดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกในการส่งเสริม การลงทุนของไทยในภูมิภาค กรอบแนวความร่วมมือระหว่างประเทศ ในทุกระดับดังกล่าวจะเป็น ประตุแห่งโอกาสของประเทศไทยในการใช้จุดเด่นในเรื่องที่ตั้งเชิงภูมิศาสตร์ให้ เกิดผลเต็มที่และสามารถจะพัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการค้าที่สำคัญแห่งหนึ่งของภูมิภาค ดังนั้น แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงให้ความสำคัญกับการผลักดันให้ความเชื่อมโยงด้านกฎระเบียบและในเชิงสถาบันระหว่างประเทศมีความคืบหน้าและชัดเจนในระดับปฏิบัติการและในแต่ละจุดเชื่อมโยงระหว่าง ประเทศ ควบคู่กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงกายภาพที่ต้องเชื่อมโยงเครือข่ายภายในประเทศ และต่อเชื่อมกับประเทศเพื่อนบ้านในขณะเดียวกัน ก็ต้องเตรียมความพร้อมเพื่อให้ประเทศไทยเป็น ประตุไปสู่ภาคตะวันตกและตะวันออกของภูมิภาคเอเชีย แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการต่อยอดจากความ เชื่อมโยงเชิงกายภาพสู่การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและชุมชนตามแนว ระเบียงเศรษฐกิจต่างๆ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการกระจายความ

เจริญในการพัฒนาชุมชน จังหวัดและเมืองตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ รวมถึงพื้นที่เชื่อมโยงอื่นภายในประเทศ และนับว่าเป็นช่วงเวลาประเทศไทยจะต้องดำเนิน ยุทธศาสตร์เชิงรุกในการสร้างสังคมผู้ประกอบการและส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในต่างประเทศอย่างจริงจัง เพื่อสร้างผลตอบแทนจากทุนและศักยภาพทางธุรกิจ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมการเชื่อมโยงห่วงโซ่มูลค่าในภูมิภาคโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา และเวียดนาม และในอาเซียน

ความร่วมมือระหว่างประเทศที่จะเป็นแนวทางการพัฒนาสำคัญสำหรับประเทศไทยในช่วงต่อไปนี้เป็นความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนทางเศรษฐกิจ ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาทางสังคม สิ่งแวดล้อม และความร่วมมือด้านความมั่นคงในมิติต่างๆ ในทุกกรอบความร่วมมือทั้งระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และระดับ โลกทั้งการผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากกรอบความร่วมมือทวิภาคี และพหุภาคีที่มีอยู่แล้ว ในปัจจุบัน และการทำข้อตกลงใหม่ๆ ในระยะต่อไปภายใต้แนวคิดการค้าเสรีและการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากกรอบความร่วมมือของอาเซียนกับหุ้นส่วน การพัฒนานอกอาเซียน ทั้งนี้โดยส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในทุกด้านให้เป็นบทบาทที่สร้างสรรค์ของ ประเทศไทย และการสนับสนุนการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำในอนุภูมิภาค และภูมิภาค การขับเคลื่อนการพัฒนาภายใต้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการนำกฎเกณฑ์ระเบียบปฏิบัติและมาตรฐานสากลทั้งในด้านคุณภาพสินค้าและบริการ สิทธิแรงงาน ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความมั่นคง ความโปร่งใส และอื่นๆ มาเป็นแนวปฏิบัติและบังคับใช้สำหรับประเทศไทย

ดังนั้น ภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานสำหรับการพัฒนาประเทศไทยในทุกด้าน ท่ามกลางแนวโน้มโลกที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และประเทศต่างๆ กำลังเร่งพัฒนานวัตกรรม และนำมาใช้ในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพื่อเป็นอาวุธสำคัญในการต่อสู้ในสนามแข่งขัน ของโลกและการใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน จึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยที่จะต้องเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางยุทธศาสตร์ทุกด้านอันได้แก่ การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ ให้เป็นระบบโครงข่าย ที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทุนมนุษย์ และการปฏิรูปให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และมีความรับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงด้านกฎระเบียบและระบบการบริหารราชการแผ่นดิน โดยที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิตและรูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีรูปแบบการดำเนินธุรกิจ และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมทั้งที่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่าง ถอนรากถอนโคนและการพัฒนาต่อยอด รวมถึงการใช้ นวัตกรรมสำหรับการพัฒนาสินค้าและบริการทั้งในระดับ พื้นบ้านจนถึงระดับสูงซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในวงกว้าง ดังนั้นการพัฒนาในช่วง 5 ปี ต่อจากนี้ไปจะเป็นช่วงที่มุ่งเน้นการพัฒนาบนฐานภูมิปัญญาที่เกิดจากการใช้ความรู้และทักษะการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาและการพัฒนานวัตกรรมนำมาใช้การพัฒนาที่ยั่งยืน ขยายและสร้าง ฐานรายได้ใหม่ที่ครอบคลุมทั่วถึงมากขึ้นควบคู่ไปกับการต่อยอดฐานรายได้เดิม สังคมไทยมีคุณภาพและมีความ

เป็นธรรมโดยมีที่ยืนสำหรับทุกคนในสังคมและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และการเป็นการพัฒนาที่เกิดจากการผนึกกำลังในการผลักดันขับเคลื่อนร่วมกันของทุกภาคส่วน (Thailand 4.0)

ทั้งนี้เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาภายใต้แนวความคิดเกิดผลสัมฤทธิ์ได้ตามเป้าหมายในช่วงระยะต่างๆ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้เน้นย้ำถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนกลไกการบริหารราชการแผ่นดินสำคัญๆ การปรับเปลี่ยนกฎหมายและกฎระเบียบในหลายด้าน รวมถึงการปรับการบริหารจัดการให้มีธรรมาภิบาลในทุกระดับ ปลอดภัยไร้พหุนัย และการปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนไทยในทุกภาคส่วนให้มีค่านิยมที่ดีงาม มีวินัย มีความรับผิดชอบ และมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโดยยึดหลักการรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และด้วยสภาพปัญหาที่เรื้อรังและเชื่อมโยงกันซับซ้อนในขณะที่มีการเปลี่ยนแปลง ของปัจจัยภายนอกประเทศที่จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศไทยมากขึ้น การพัฒนาเชิงรุกเพื่อเสริมจุดแข็งและการแก้ปัญหาจุดอ่อนให้สัมฤทธิ์ผลได้อย่างจริงจังนั้นจะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่สำหรับประเทศไทยที่มีแผนแม่บทการพัฒนาในระยะยาวเป็นกรอบแนวทางที่จะกำกับทิศทาง ดังนั้น ภาคส่วนต่างๆ ในสังคมไทยจึงมีความตระหนักร่วมกันว่าประเทศไทยจำเป็นต้องมีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นแผนแม่บทที่กำหนดเป้าหมายอนาคตประเทศในระยะยาว 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) โดยวางแนวทางการพัฒนาหลักที่ต้องดำเนินการภายใต้ทุกรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะบรรลุเป้าหมายอนาคตของประเทศที่วางไว้โดยที่แผนแม่บทการพัฒนาในระยะยาวจะเป็นกรอบที่ช่วยกำกับให้การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติต่างๆ มีบูรณาการกัน แผนพัฒนาและแผนเฉพาะด้านในระดับต่างๆ มีความเชื่อมโยงเป็นลำดับที่เหมาะสมและสอดคล้องกันภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และการกำหนดเป้าหมายในระยะยาวที่ชัดเจนส่งผลให้ต้องมีความต่อเนื่องในการแก้ปัญหารากเหง้าและการพัฒนาพื้นฐานให้แข็งแกร่งรวมทั้งต้องปรับระบบการติดตามและประเมินผลให้สามารถกำกับให้เกิดความเชื่อมโยงจากระดับยุทธศาสตร์สู่การจัดสรรงบประมาณและการดำเนินงานในระดับปฏิบัติที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่เป็นผลผลิต ผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ในที่สุดการพัฒนา ภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงเป็น 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) สู่การปฏิบัติ โดยที่ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยได้กำหนดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยในระยะ 20 ปี พร้อมทั้งประเด็นยุทธศาสตร์และแนวทางหลักที่จะขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายระยะยาวของประเทศที่ได้กำหนดไว้ โดยมีแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 เป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญที่สุดที่ถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) สู่การปฏิบัติ ในลำดับแรกที่ขับเคลื่อนไปสู่การบรรลุเป้าหมายระยะยาวได้ในที่สุด โดยมีกลไกตามลำดับต่างๆ และกลไกเสริมอื่นๆ ในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมาย ทั้งนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดเป้าหมายที่จะต้องบรรลุใน 5 ปีแรกอย่างชัดเจนทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุในระยะ 5 ปีนั้นได้พิจารณาและวิเคราะห์ถึงการต่อยอดให้เกิดผลสัมฤทธิ์จากการดำเนินการต่อไปอีกใน 3 แผนจบจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 15 ในช่วงปี พ.ศ.2557 - 2579 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของยุทธศาสตร์ชาติ การพัฒนาก็จะบรรลุเป้าหมายอนาคตประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วภายในปี 2579 ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติเป้าหมายการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ทั้งในระดับภาพรวมและรายสาขาของการพัฒนาจึงเป็นรายละเอียดและองค์ประกอบของ

เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปีในทุกด้าน โดยที่แผนพัฒนาฯ ฉบับต่อไปก็จะกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนามารับช่วงเมื่อผ่าน 5 ปีแรกของช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ผ่านไป

ยุทธศาสตร์และนโยบายการบริหารจัดการน้ำของไทย

1. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี 5 ด้าน (พ.ศ.2560 - 2579)

1.1 ความเป็นมา

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2558 เห็นชอบให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการ พัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และให้เสนอร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ให้คณะรัฐมนตรี พิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานใน ระยะที่ 2 ของรัฐบาล (ปี 2558 - 2559) และกรอบการปฏิรูปในระยะที่ 3 (ปี 2560 เป็นต้นไป) คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติได้แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการ 2 คณะ ได้แก่ (1) คณะอนุกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์และกรอบการปฏิรูปเพื่อจัดทำร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (2) คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการตามแนวทางการปฏิรูปประเทศ เพื่อจัดทำร่างแผนปฏิบัติการตามแนวทางการปฏิรูปประเทศ (Roadmap) ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี คณะอนุกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์และกรอบการปฏิรูปได้ดำเนินการยกร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ตามแนวทางที่คณะรัฐมนตรีกำหนด โดยได้มีการนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติที่มาจากหลายภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการเมือง และนักวิชาการ รวมถึงได้พิจารณานำข้อคิดเห็นสภาพัฒนาการปฏิรูปแห่งชาติ และความคิดเห็นจากภาคประชาชน มาเป็นข้อมูลในการยกร่าง ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการปรับปรุง ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติตามมติที่ประชุม คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติในการดำเนินการขั้นต่อไป คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติจะ นำเสนอร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและจะได้มีการรับฟังความคิดเห็น จากประชาชนก่อนที่จะนำเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์ชาติมาใช้เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางในการบริหารประเทศภายในเดือนตุลาคม 2559 ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (ตุลาคม 2559 - กันยายน 2564) นอกจากนี้ หน่วยงานต่างๆ จะได้นำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นแผนระยะ 5 ปี มาถ่ายทอดลงสู่ แผนปฏิบัติการระดับกระทรวงและแผนพัฒนารายสาขาในระหว่างที่กลไกการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติตามร่าง รัฐธรรมนูญฉบับใหม่อยู่ระหว่างการดำเนินการ ซึ่งคาดว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จภายในเดือนกรกฎาคม 2560

1.2 สาระสำคัญ

1.2.1 สภาพแวดล้อมในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วและในหลากหลายมิติ ทำให้ภูมิทัศน์ของโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ โดยก่อให้เกิดโอกาสทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และการเมืองของประเทศไทย แต่ขณะเดียวกันท่ามกลางความ เปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ก็มีปัจจัยเสี่ยงและภัยคุกคามที่ต้องบริหารจัดการด้วยความยากลำบากมากขึ้นกระแส ทุนนิยมและการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์เศรษฐกิจของโลกได้ส่งผลให้โครงสร้างของเศรษฐกิจของประเทศไทยซึ่ง เดิมมีโครงสร้างเศรษฐกิจในระบบ

“เกษตรแบบพึ่งตนเอง” ต้องปรับตัวและเปลี่ยนไปเป็นระบบเศรษฐกิจที่ “พึ่งพาอุตสาหกรรมและการส่งออก” การพัฒนาในภาคเกษตรล่าช้ากว่าฐานการผลิตอื่นๆ ที่อาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้นตามลำดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ และความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงมีปัญหาคอขวดหรือความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ระหว่างภาคเกษตรกับภาคอุตสาหกรรม และระหว่างสังคมในเมืองและชนบทขยายวงกว้างขึ้นและปัญหาคอขวดจนกระทั่งถึงตัวในกลุ่มเกษตรกร รายย่อยและในภาคชนบทรวมทั้งโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ แหล่งทุน และบริการทางสังคม ที่มีคุณภาพสำหรับประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลก็มีในวงแคบกว่า ในขณะที่การใช้เทคโนโลยีในภาคอุตสาหกรรม และบริการก็นับว่ายังอยู่ในกลุ่มประเทศที่ใช้เทคโนโลยีในระดับกลางๆ ต่างประเทศ โดยรวมประเทศไทยจึงยังใช้ วัตถุดิบ และแรงงานเข้มข้นในการเป็นจุดแข็งในการแข่งขันและขับเคลื่อนการเจริญเติบโต นอกจากนี้ในอีก ด้านหนึ่งการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ของโลกและแรงขับเคลื่อนของเทคโนโลยีสมัยใหม่รวมทั้งความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดของสังคมโลกได้ทำให้เกิดภัยคุกคามและความเสี่ยงด้านอื่นๆ ที่ซับซ้อนขึ้นอาทิ การก่อการร้าย โรคระบาด เครือข่ายยาเสพติดข้ามชาติ และการก่อการร้ายสากล อาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบต่างๆ ขณะที่การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกก็มีความผันผวนรุนแรงขึ้น ซึ่งล้วนแล้วเป็นความเสี่ยงในการดำรงชีวิตของประชาชน

การบริหารจัดการทางธุรกิจ และการบริหารราชการแผ่นดินของภาครัฐนอกจากนั้น ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 กระแสโลกาภิวัตน์ได้ทำให้ภูมิทัศน์ทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของโลกเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจสังคม อุตสาหกรรมมุ่งสู่เศรษฐกิจสังคมดิจิทัล (Digital Divide) ถ้าหากไม่สามารถลดลงก็จะยิ่งทำให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้และโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมมีความแตกต่างกันมากขึ้น ประกอบกับในอนาคต 20 ปี ข้างหน้า สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในทุกมิติ เจ็อนไขภายนอก ที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต ได้แก่ กระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้มข้นขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีความเสี่ยง และท้าทายต่อการปรับตัวมากขึ้นจากการเคลื่อนย้ายอย่างเสรี และรวดเร็วของผู้คน เงินทุน ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ และเทคโนโลยีและบริการ ขณะเดียวกันการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในภูมิภาคนำไปสู่ความเชื่อมโยงทุกระบบ ในขณะที่ศูนย์รวมอำนาจทางเศรษฐกิจโลกเคลื่อนย้ายมาสู่เอเชียภายใต้สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจโลกซึ่ง ในช่วงระยะเวลา 10 ปี ข้างหน้าจะยังคงได้รับผลกระทบจากปัจจัยสำคัญหลายประการทั้งปัญหาต่อเนื่องจาก วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจโลกในช่วงปี 2551 - 2552 และวิกฤติการณ์ในกลุ่มประเทศยูโรโซนที่ทำให้ระดับหนี้สาธารณะในประเทศต่างๆ เพิ่มสูงขึ้นและกลายเป็นความเสี่ยงต่อความยั่งยืนทางการคลัง ขณะที่จะมีผลพวง ต่อเนื่องจากการดำเนินมาตรการขยายปริมาณเงินขนาดใหญ่ในสหรัฐฯ ยุโรป และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นความเสี่ยงให้เกิด ภาวะเงินเฟ้อได้เมื่อเศรษฐกิจฟื้นตัวเต็มที่ รวมทั้งอาจจะมีผลพวงของการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่าง ประเทศ นอกจากนี้การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าสู่จุดอิ่มตัวมากขึ้น ขณะที่การพัฒนาเทคโนโลยี ใหม่ที่จะช่วยให้ประสิทธิภาพการผลิตของโลกเพิ่มขึ้นขนานใหญ่และเป็นวงกว้างเช่นที่เคยเกิดขึ้นในช่วงการปฏิวัติอุตสาหกรรมยังไม่มีแนวโน้มการก่อตัวที่ชัดเจน แต่ก็มีแนวโน้มของการพัฒนาเทคโนโลยีในรูปแบบใหม่ๆ ที่จะเปิดโอกาสสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว เศรษฐกิจ

โลกในช่วง 10 ปี ข้างหน้ามีแนวโน้มที่จะขยายตัวต่ำกว่าเฉลี่ยร้อยละ 5.1 ในช่วง 5 ปี ก่อนวิกฤติเศรษฐกิจโลก (2546 - 2550) แต่สูงขึ้นจากร้อยละ 3.6 ในช่วง 5 ปีหลังวิกฤติ (2554 - 2558)

ดังนั้น ภายใต้สถานการณ์ที่ตลาดโลกขยายตัวช้า แต่ประเทศต่างๆ ขยายกำลังการผลิตเพื่อยกระดับศักยภาพการผลิต การแข่งขันในตลาดโลกจะมีความรุนแรงขึ้น ขณะเดียวกันการลดลงของประชากร ไทยในระยะ 10 - 15 ปี ข้างหน้านี้ จะทำให้ขนาดของตลาดในประเทศขยายตัวช้าลง เงื่อนไขดังกล่าว เป็นความเสี่ยงสำหรับอนาคตของเศรษฐกิจไทยในระยะยาวหากประเทศไทยไม่เร่งปรับโครงสร้างเพื่อแก้ปัญหา จุดอ่อน และเสริมจุดแข็งให้สัมฤทธิ์ผลในด้านความมั่นคงของโลกก็กำลังก้าวเข้าสู่ช่วงเปลี่ยนผ่านที่สำคัญจากการ ปรับดุลอำนาจของสหรัฐฯ เพื่อพยายามคงบทบาทผู้นำโลก และเพื่อคานอิทธิพลและบทบาทของจีนและรัสเซีย ที่เพิ่มมากขึ้นในเอเชียและยุโรปน่าจะมีผลทำให้บรรยากาศด้านความมั่นคงของโลกในช่วงปี 2560 - 2579 มีลักษณะผสมผสานกันทั้งความร่วมมือและความขัดแย้งโดยขึ้นอยู่กับปัจจัยผลประโยชน์แห่งชาติทั้งในระดับทวี ภาคิ และพหุภาคิ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดนโยบายของประเทศและกลุ่มประเทศ สำหรับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วจะเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับอนาคตของโลกและประเทศไทยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เป็นอัจฉริยะจะกระทบการดำรงชีวิตของคน และทำให้เกิดธุรกิจรูปแบบใหม่ รวมทั้งเกิดการเชื่อมต่อและการบรรจบกันของเทคโนโลยีก้าวหน้า อุตสาหกรรม และผลิตภัณฑ์ ซึ่งประเทศไทย จะต้องลงทุนด้านทรัพยากรมนุษย์และการวิจัยให้สามารถพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ เงื่อนไขการผลิตและการ บริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมก็จะเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่กดดันให้ประเทศไทยต้องปรับเปลี่ยนไปสู่สังคมสีเขียว โดยการพัฒนาและนำเทคโนโลยีสีเขียวมาใช้ก็จะมีส่วนสำคัญ และช่วยแก้ปัญหาการลดลงของทรัพยากรต่างๆ รวมทั้งน้ำมัน ซึ่งแม้ราคาจะลดลงแต่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมจึงต้องผลักดันให้มุ่งสู่การผลิตพลังงานทดแทนในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งพืชพลังงานที่อาจจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารโลก นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัด และความเสี่ยงสำคัญจากการเข้าสู่สังคมสูงวัยของโลกและภาวะภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง ฝนพวนและภาวะโลกร้อน ทั้งนี้โครงสร้างประชากรโลกที่เข้าสู่สังคมสูงวัยแม้จะส่งผลให้เกิดโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ แต่มีความเสี่ยงให้เกิดการแย่งชิงแรงงานและเงินทุน รวมทั้งมีแรงกดดันต่อการใช้จ่ายงบประมาณด้านสวัสดิการและสาธารณสุข เพิ่มขึ้นในหลายๆ ประเทศกลายเป็นความเสี่ยงด้านการคลังที่สำคัญสำหรับภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลง สภาวะภูมิอากาศที่ฝนพวนก่อให้เกิดภัยธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นนั้น กดดันให้ต้องมีการปรับเปลี่ยน รูปแบบการดำเนินธุรกิจการ ดำรงชีวิต การผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นในขณะที่ ความพยายามในการ กระจายความเจริญและการพัฒนาให้มีความทั่วถึงมากขึ้น ประกอบกับจำนวนประชากร ที่เพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ความเป็นเมืองเติบโตอย่างต่อเนื่อง ตามมาด้วยการมีข้อกำหนดของรูปแบบและกฎเกณฑ์ ที่ เกี่ยวเนื่องกับลักษณะการใช้พื้นที่ และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว การยึดถือหลักการบริหารจัดการที่ดีทั้งในภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน การใช้ระบอบ ประชาธิปไตย และการปฏิบัติให้เป็นไปตามสิทธิมนุษยชนจะเข้มข้นขึ้น สำหรับสถานการณ์และ สภาพแวดล้อมภายในประเทศไทยนั้น ผลของการพัฒนาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันทำให้ประเทศไทยมี ระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นตามลำดับ โดยถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศระดับรายได้ปานกลาง มาตั้งแต่ปี 2531 และได้ขยับสูงขึ้นมาอยู่ในกลุ่มบนของกลุ่มประเทศ ระดับรายได้ปานกลางตั้งแต่ปี 2553 และ

ล่าสุดในปี 2557 รายได้ประชาชาติต่อหัวเพิ่มขึ้นเป็น 5,739 ดอลลาร์ สรอ. ต่อปี ข้อมูลดังกล่าวเป็น ข้อมูล GNI per Capita (GNI per Capita อยู่ที่ 6,041 ดอลลาร์ สรอ. ต่อหัวต่อปี) โดย สศช. ฐานการผลิตและบริการหลากหลายขึ้น ฐานการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมใหญ่ขึ้นมาก หลายสาขาการผลิตและบริการสามารถแข่งขันและมีส่วนแบ่งในตลาดโลกสูงขึ้นและสร้างรายได้เงินตรา ต่างประเทศในระดับสูง อาทิ กลุ่มยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้าอุตสาหกรรมอาหาร สินค้า การเกษตร การท่องเที่ยว และบริการด้านสุขภาพ ฐานเศรษฐกิจที่ใหญ่ขึ้นส่งผลให้การจ้างงานเพิ่มขึ้นเป็น 38.1 ล้านคน จากประชากรวัยแรงงาน 38.6 ล้านคน อัตราการว่างงานเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 1 ปัญหาความยากจนจึง ลดลงตามลำดับจากร้อยละ 20.0 ในปี 2550 เป็นร้อยละ 10.9 ในปี 2556 คุณภาพชีวิตดีขึ้นในทุกกระดบ โอกาสการได้รับการศึกษา บริการสาธารณสุข บริการสาธารณะ และโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ และการคุ้มครองทางสังคมอื่นๆ รวมถึงการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ มีความครอบคลุมและมีคุณภาพดีขึ้นตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยก็มีความเป็นสากลมากขึ้น ความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติทั้งในรูปของทวิภาคี และพหุภาคี เพื่อเป็นกลไกและช่องทางในการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของประเทศที่มีความก้าวหน้าไปมาก รวมทั้งกรอบความร่วมมือที่ช่วยให้ประเทศไทยสามารถยกระดับมาตรฐาน ต่างๆ ไปสู่ระดับสากลที่มีความคืบหน้ามากขึ้น นอกจากนี้ประสบการณ์ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจและการเงินใน ปี 2540 - 2541 ได้ส่งผลให้ภาครัฐและภาคเอกชนปรับตัวในการบริหารความเสี่ยงและสร้างภูมิคุ้มกันให้ดีขึ้นตามแนวทางการบริหารจัดการที่ดีอันได้แก่ การดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส รับผิดชอบและตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบดีขึ้น มีการกำกับดูแลวินัยทางการเงินการคลังที่กำหนดกรอบของความยั่งยืน ทางการคลังเป็นแนวปฏิบัติที่ดีขึ้นและฐานการคลังมีความมั่นคงมากขึ้น และฐานะเงินสำรองระหว่างประเทศอยู่ในระดับสูงปรับปรุงในเรื่องกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ให้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบมากขึ้น มีการสร้างความเป็นธรรมให้กับกลุ่มต่างๆ สามารถคุ้มครองผู้บริโภคและประชาชนจากการถูกเอาเปรียบได้ดีขึ้น ช่วยสร้างบรรยากาศของการแข่งขันในตลาด และสนับสนุนให้การดำเนินธุรกิจในประเทศไทยมีความสะดวก คล่องตัวมากขึ้นแต่ประเทศไทยก็ยังมีจุดอ่อนในเชิงโครงสร้างหลายด้านทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จุดอ่อนสำคัญของประเทศไทย ได้แก่ โครงสร้างประชากรสูงอายุมากขึ้นตามลำดับ แต่คุณภาพคนโดยเฉลี่ยยังต่ำ และการออมไม่เพียงพอ ประเทศขาดแคลนแรงงานทั้งในกลุ่มทักษะฝีมือสูงและกลุ่มทักษะฝีมือระดับล่าง ผลผลิตภาพ แรงงานโดยเฉลี่ยยังต่ำ ทั้งระบบเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพการผลิตรวมต่ำ ต้องอาศัยการเพิ่มปริมาณเป็นแรง ขับเคลื่อนหลัก ขณะที่โครงสร้างเศรษฐกิจมีสัดส่วนภาคการค้าระหว่างประเทศต่อขนาดของเศรษฐกิจสูงกว่า เศรษฐกิจภายในประเทศมาก จึงมีความอ่อนไหวและผันผวนตามปัจจัยภายนอกเป็นสำคัญ ฐานการผลิตเกษตรและบริการมีประสิทธิภาพการผลิตต่ำโดยที่การใช้องค์ความรู้เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อการเพิ่มมูลค่ายังมีน้อย การลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาอย่างไม่เพียงพอต่อการวิจัยที่ดำเนินการไปแล้วไม่ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เชิงเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างคุ้มค่าการพัฒนานวัตกรรมมีน้อย สำหรับการดำเนินงานและการบริหารจัดการ ภาครัฐก็ยังขาดการบูรณาการจึงสิ้นเปลืองงบประมาณการดำเนินงานเพื่อการพัฒนา มักขาดความต่อเนื่อง ประสิทธิภาพต่ำขาดความโปร่งใส และขาดความรับผิดชอบต่อประชาชน ขณะที่ปัญหาคอร์รัปชันมีเป็นวงกว้าง การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์รวมทั้งการบริหารจัดการน้ำยังไม่เป็นระบบโครงข่ายที่สมบูรณ์และล่าช้า การบังคับใช้กฎหมายยัง

ขาดประสิทธิภาพ และกฎระเบียบต่างๆ ล้าสมัยไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลง คนไทยยังมี ปัญหาด้าน คุณธรรมจริยธรรม ไม่เคารพสิทธิผู้อื่นและไม่ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญขณะที่ความเหลื่อมล้ำ และความแตกแยกในสังคมไทยยังเป็นปัญหาที่ทำทลายมาก รวมทั้งปัญหาในด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เผชิญกับภาวะขยะล้นเมืองและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงในทุกด้าน ทั้งนี้ ปัจจัยและ เงื่อนไข ภายในประเทศที่จะส่งผลกระทบต่ออนาคตการพัฒนาประเทศไทยที่สำคัญ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลง โครงสร้างประชากร ผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ในระยะเวลา 15 - 20 ปี ต่อจากนี้ไป จะมีนัยยะที่ สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ กำลังคนในวัยเด็กและวัยแรงงานจะลดลง ผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่าง รวดเร็วย่อมส่งผลกระทบต่อศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ รูปแบบการใช้จ่ายการลงทุนและการออม ตลอดจนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพความมั่นคงทางสังคมและ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขณะเดียวกันประเทศไทย ก็เผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากร ทั้งด้านแรงงานและทรัพยากร ธรรมชาติที่มีนัยยะต่อต้นทุนการ ผลิตและสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของประชาชนนอกจากนั้นปัญหาความ เหลื่อมล้ำในมิติต่างๆ ก็มี นัยยะต่อการสร้างความสามัคคีสมานฉันท์ในสังคม ข้อจำกัดต่อการยกระดับศักยภาพ ทุนมนุษย์ ความจำเป็นในการลงทุนเพื่อยกระดับบริการทางสังคมและโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และการปฏิรูปกฎระเบียบและกฎหมายที่ทำให้เกิดความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ และที่สำคัญ เงื่อนไข จำเป็นที่ต้องปรับตัวคือ การแก้ปัญหาความอ่อนแอของการบริหารราชการแผ่นดิน ที่ทำให้ จำเป็นต้องเร่งปฏิรูป ระบบราชการและการเมืองเพื่อให้เกิดการบริหารราชการที่ดี โครงสร้างที่เป็น จุดอ่อนและการบริหารจัดการที่ ขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใส จะส่งผลให้ประเทศไทยยังต้อง เผชิญกับแรงกดดันและความเสี่ยงมากขึ้น ภายใต้สถานการณ์ที่กระแสโลกาภิวัตน์เข้มข้นขึ้น เป็นโลก ไร้พรมแดนอย่างแท้จริง โดยที่การเคลื่อนย้ายของ ผู้คน สินค้าและบริการ เงินทุน องค์ความรู้ เทคโนโลยี ข้อมูลและข่าวสารต่างๆเป็นไปอย่างเสรี ส่งผลให้การแข่งขันในตลาดโลกรุนแรงขึ้นโดยที่ ประเทศต่างๆ เร่งผลักดันการเพิ่มผลิตภาพและการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการแข่งขัน ขณะเดียวกัน ความเสี่ยงและข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศผันผวนรุนแรงต่อการดำเนินธุรกิจและ ดำเนินชีวิต ของผู้คนก็เพิ่มขึ้น กฎเกณฑ์และกฎระเบียบของสังคมโลกจึงมีความเข้มงวดมากขึ้นทั้งในเรื่องการ ปลดปล่อยมลพิษ สิทธิมนุษยชน และกฎระเบียบทางการเงิน เป็นต้น เงื่อนไขต่างๆ ดังกล่าวจะเป็น แรงกดดันให้ประเทศไทยต้องปรับตัวและมีการบริหารความเสี่ยงอย่างชาญฉลาดมากขึ้น โดยที่การ ปรับตัวจะต้องหยั่งรากลึกลงไปถึงการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้าง เพื่อแก้จุดอ่อนและควบคู่ไปกับการ สร้างกลไกเชิงรุกให้จุดแข็งของประเทศเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่ง หากไม่สามารถแก้ปัญหาและปฏิรูปให้สัมฤทธิ์ ผลได้ในระยะ 4 - 5 ปี ต่อจากนี้ไป ประเทศไทยจะ สูญเสียความสามารถในการแข่งขัน รายได้เฉลี่ยของประชาชนจะไม่สามารถยกระดับให้ดีขึ้นได้ คุณภาพคนโดยเฉลี่ยจะยังต่ำ และปัญหาความเหลื่อมล้ำจะรุนแรง ขึ้น รวมทั้งทรัพยากรจะร่อยหรอ เสื่อมโทรมลงไปอีก และในที่สุดการพัฒนาประเทศจะไม่สามารถส่งผลกระทบต่ออนาคต การพัฒนาประเทศไทยอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะเชิงโครงสร้างทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ภายในประเทศทั้งที่ เป็นจุดแข็งและเป็นจุดอ่อนที่จะต้องเผชิญและผสมผสานกับปัจจัยภายนอกและก่อให้เกิดทั้ง โอกาสจา กการพัฒนาของโลกและรับมือกับภัยคุกคามเหล่านี้ได้นั้น จำเป็นจะต้องมีการวิเคราะห์แนวโน้มการ เปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างรอบด้านขณะเดียวกันต้องวิเคราะห์ศักยภาพภายในประเทศ เพื่อเตรียม ความพร้อมของประเทศต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น โดยที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปและปรับเปลี่ยน

อย่างเป็นทางการเป็นระบบขนานใหญ่ เพื่อให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเหมาะสมกับภูมิทัศน์ใหม่ของโลกยืดหยุ่นปรับตัวได้เร็ว สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและภัยคุกคามแบบใหม่ได้ และสามารถอาศัยโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงบริบทโลก มาสร้างประโยชน์สุขให้กับคนในชาติได้ไม่ว่าจะเป็น การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม การลงทุน เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมการดำรงชีวิตการทำงาน และการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นทางการ และการศึกษาที่มีการจัดลำดับความสำคัญและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหานั้นๆ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะต้องกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะยาว เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ และเป้าหมายการพัฒนาประเทศและกรอบการทำงานของภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็ง ให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อให้บรรลุซึ่งเป้าหมายการสร้างและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในทุกด้าน คนในชาติมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมั่งคั่ง และประเทศสามารถพัฒนาไปได้ อย่างยั่งยืน ทั้งนี้การวิเคราะห์ให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด รวมทั้งความเสี่ยงของประเทศ จะนำไปสู่การกำหนดตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์และเป้าหมายของประเทศที่ชัดเจนและได้รับการยอมรับ ร่วมกันในสังคมไทยที่จะส่งผลให้เกิดการผนึกกำลังและระดมทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน การดำเนินการมีบูรณาการและเป็นเอกภาพภายใต้การมองภาพอนาคตของ ประเทศที่เป็นภาพเดียวกันอย่างไรก็ตามในช่วงที่ผ่านมา ประเทศไทยมิได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศ เป้าหมายและยุทธศาสตร์ของประเทศในระยะยาว การบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารจึงให้ความสำคัญ กับนโยบายพรรคการเมืองหรือนโยบายของรัฐบาลซึ่งเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลก็ทำให้การดำเนินนโยบายขาด ความต่อเนื่อง ถือเป็นโอกาสสูญเสียโอกาสและสิ้นเปลืองทรัพยากรของประเทศ ดังนั้น เพื่อเป็นการปฏิรูประบบ การบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทยให้มีเป้าหมายการพัฒนาในระยะยาว และเพื่อเป็นการกำหนดให้ฝ่ายบริหารมีความรับผิดชอบที่จะต้องขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมายที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันและเป็นเอกภาพ ประเทศไทยจำเป็นต้องมี **“ยุทธศาสตร์ชาติ”** ซึ่งภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเทศไทยต้องปฏิรูปและ เปลี่ยนอย่างเป็นทางการเป็นระบบขนานใหญ่ เพื่อให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเหมาะสมกับภูมิทัศน์ใหม่ของโลกยืดหยุ่นปรับตัวได้เร็ว สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและภัยคุกคามแบบใหม่ได้ และสามารถอาศัย โอกาสจากการเปลี่ยนแปลงบริบทโลกมาสร้างประโยชน์สุขให้กับคนในชาติได้ จะต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายของประเทศ และทิศทางในการขับเคลื่อนประเทศให้สอดคล้องกับประเด็นการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายต่างๆ ของบริบทโลก และการบริหารการพัฒนาภายในประเทศกำหนดให้มี **“ยุทธศาสตร์ชาติ”** เพื่อเป็น ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศในระยะยาว พร้อมกับการปฏิรูปและการพัฒนาระบบและกลไกการบริหาร ราชการแผ่นดิน ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังจะช่วยยกระดับคุณภาพ ของประเทศไทยในทุกภาคส่วนและนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นหรือบรรเทาความรุนแรงของสภาพปัญหา ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาความเหลื่อมล้ำปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน และปัญหาความขัดแย้งในสังคม รวมถึงสามารถรับมือกับภัยคุกคามและบริหารจัดการกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นใน

อนาคต และสามารถเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปพร้อมๆ กับการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ใหม่ของโลกได้ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทย ยังคงรักษาบทบาทสำคัญในเวทีโลก สามารถดำรงรักษาความเป็นชาติที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม และคนไทยในประเทศมีความอยู่ดีมีสุขอย่างถ้วนหน้ากันสาระสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติซึ่ง คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ กำลังดำเนินการยกร่างอยู่ในขณะนี้ นั้นจะประกอบด้วยวิสัยทัศน์และ เป้าหมายของชาติที่คนไทยทุกคนต้องการบรรลุร่วมกันรวมทั้งนโยบายแห่งชาติ และมาตรฐานเฉพาะ ซึ่งเป็น แนวทาง ทิศทาง และวิธีการที่ทุกองค์กรและคนไทยทุกคนต้องมุ่งดำเนินการไปพร้อมกันอย่างประสาน สอดคล้อง เพื่อให้บรรลุซึ่งสิ่งที่คนไทยทุกคนต้องการ คือ ประเทศไทยมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในทุกสาขาของ กำลังอำนาจแห่งชาติ อันได้แก่ การเมืองภายในประเทศ การเมืองต่างประเทศเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการพลังงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1.2.2 วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ในยุทธศาสตร์ชาตินี้ ได้อธิบายคำว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ไว้แล้ว ซึ่งครอบคลุมความหมายในทุกมิติของประเทศพัฒนาแล้ว ทั้งนี้ วิสัยทัศน์ดังกล่าวจะต้องสนองต่อผลประโยชน์แห่งชาติ อันได้แก่การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพ แห่งอำนาจอรัฐ การดำรงอยู่อย่างมั่นคงยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและ ประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบการอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่นมีความมั่นคงทางสังคม ท่ามกลางพหุสังคม และการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน และอาหาร ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกัน ด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรีไม่เป็นภาระของโลก และสามารถเกื้อกูลประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่า

1.2.3 ยุทธศาสตร์ชาติ

ในการที่จะบรรลุวิสัยทัศน์และทำให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์นั้น จำเป็นจะต้องมีการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาในระยะยาว และกำหนดแนวทางการพัฒนาของทุกภาคส่วน ให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาว เพื่อถ่ายทอดแนวทางการพัฒนาสู่การปฏิบัติในแต่ละช่วงเวลาอย่างต่อเนื่องและมีการบูรณาการ และสร้างความเข้าใจถึงอนาคต ของประเทศไทยร่วมกัน และเกิดการรวมพลังของทุกภาคส่วนในสังคมทั้งประชาชน เอกชน ประชาสังคมในการ ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อการสร้างและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติและบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมี ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” หรือคติพจน์ประจำชาติ

“มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีรายได้สูง อยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วคนไทยมีความสุข อยู่ดี กินดี สังคมมีความมั่นคงเสมอภาคและเป็นธรรม ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ 20 ปีต่อจากนี้ไปจะประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง (2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน (4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม (5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ (6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีสาระสำคัญในส่วนของการบริหารจัดการน้ำ สรุปได้ คือ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเร่งอนุรักษ์ ปันฟูและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และมีความมั่นคงด้านน้ำ รวมทั้งมีความสามารถในการป้องกันผลกระทบและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติธรรมชาติและพัฒนาไปสู่การเป็นสังคมสีเขียว กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ

- (1) การจัดระบบอนุรักษ์ ปันฟู และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
- (2) การวางระบบบริหารจัดการน้ำ ให้มีประสิทธิภาพทั้ง 25 ลุ่มน้ำ เน้นการปรับระบบการบริหาร จัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ
- (3) การพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- (4) การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- (5) การร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- (6) การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

ชุมชนริมคลองลาดพร้าว

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ถือได้ว่าเป็นยุคที่มีการขุดคลองมากที่สุดยุคหนึ่งมีทั้งขุดคลองใหม่และขุดลอกคลองเก่า เพื่อขยายพื้นที่เพาะปลูกและเส้นทางคมนาคมระหว่างกรุงเทพกับจังหวัดข้างเคียงที่มีการผลิตข้าวและเป็นเส้นทางลำเลียงข้าวออกสู่ตลาดต่างประเทศ ดังพระราชดำริที่กล่าวไว้ในประกาศเรื่องอนุญาตขุดคลอง “การขุดคลองเพื่อที่จะให้เป็นที่ยินดีของราษฎรทั้งปวงได้ไปมาอาศัย แลเป็นทางที่จะให้สินค้าได้บรรทุกไปมาโดยสะดวกซึ่งให้ผลแก่การเลือกสวนไร่นา ซึ่งจะได้เกิดทวีขึ้นในพระราชอาณาจักร เป็นการอุดหนุนการเพาะปลูกในบ้านเมืองให้วัฒนาเจริญยิ่งขึ้น” โดยมีคลองที่สำคัญเกิดขึ้นหลายสาย เช่น คลองเปรมประชากร คลองนครเนื่องเขต คลองประเวศบุรีรมย์ คลองอุดมชลจร คลองราชมนตรี คลองทวีวัฒนา คลองนราภิรมณ์ คลองรังสิตประยูรศักดิ์ คลองประปา เป็นต้น สันนิษฐานว่าคลองลาดพร้าวเป็นคลองที่ขุดในสมัยรัชกาลที่ 5 เพื่อเชื่อมระหว่างคลองสองสายใต้ (ปัจจุบันอยู่ในเขตสายไหม เป็นคลองสายหนึ่งที่ขุดเชื่อมกับคลองรังสิต) กับคลองแสนแสบ แต่ชาวบ้านมักจะเรียกชื่อคลองตามถิ่นฐานที่ตั้งอยู่ เช่น ใกล้วัดลาดพร้าว เรียกว่า “คลองลาดพร้าว” ใกล้วังหินจะเรียกว่า “คลองวังหิน” หรือเมื่ออยู่ใกล้วัดบางบัวจะเรียกว่า “คลองบางบัว” ฯลฯ หนึ่งในส่วนที่เป็นคลองลาดพร้าวจะมีความยาวประมาณ 700 เมตร ส่วนความกว้างวัดจากริมคลองลาดพร้าวถึงชุมชนกว้าง 70 เมตร อยู่ในพื้นที่เขตห้วยขวางและเขตจตุจักร กรุงเทพมหานครมีจุดเริ่มต้นแยกจากคลองแสนแสบไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือและทิศเหนือตัดกับ

ทางน้ำสำคัญคือ ลำรางยมราช คลองพลับพลา คลองบางซื่อ คลองทรงกระเทียม คลองน้ำแก้ว และ คลองเสื่อน้อยไปสิ้นสุดบริเวณระหว่างสะพานถนนเสนานิคม 1 กับสะพานถนนประเสริฐมนูกิจโดยมี แนวคลองที่ตรงต่อเนื่องไปคือคลองบางบัวช่วงตั้งแต่วัดลาดพร้าวขึ้นไปจนถึงคลองบางบัวนั้นเดิมมีชื่อ เรียกว่า “คลองวังหิน” แต่ปัจจุบันทางการได้เรียกรวมเป็นส่วนหนึ่งของคลองลาดพร้าวจากการ ตรวจสอบแนวเขตที่ดินตลอดแนวคลองลาดพร้าวพบว่ามี 6 ชุมชน ที่ชาวบ้านทั้งหมด ไม่สามารถอยู่ในพื้นที่เดิมได้ เนื่องจากไม่มีที่ดินเหลือพอ โดยชาวบ้านจะต้องไปหาพื้นที่แห่งใหม่เพื่อก่อสร้างบ้าน นอกพื้นที่ชุมชนเดิม ประกอบด้วย

1. ชุมชนบึงพระราม 9 พัฒนาเขตห้วยขวางจำนวน 150 ครัวเรือน
2. ชุมชนบึงพระราม 9 (ปากคลองลาดพร้าว) เขตห้วยขวาง จำนวน 86 ครัวเรือน
3. ชุมชนคลองบางเขน เขตหลักสี่ จำนวน 50 ครัวเรือน
4. ชุมชนสายไหมพัฒนา เขตสายไหม จำนวน 94 ครัวเรือน
5. ชุมชนหลังซอยแอนแน็กซ์ เขตสายไหม จำนวน 203 ครัวเรือน
6. ชุมชนเลียบบคลองสองเขตสายไหม จำนวน 673 ครัวเรือน รวมทั้งหมด 1,256 ครัวเรือน

โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ได้สนับสนุนชาวบ้านในเรื่อง กระบวนการรวมกลุ่มเพื่อให้ชาวบ้านจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ และหาซื้อที่ดินแปลงใหม่ ซึ่งขณะนี้ ทั้ง 6 ชุมชนได้รับทราบโครงการแล้วว่าจะมีการสร้างเขื่อน โดยบางชุมชนเริ่มมีการออมเงินและ หาพื้นที่ใหม่ ทั้งนี้แม้จะไม่ได้เป็นการเช่าที่กับทางกรมธนารักษ์ประชาชนก็จะได้รับสิทธิในโครงการ บ้านมั่นคงเช่นเดียวกับชุมชนอื่นๆ ที่ได้เช่าที่ธนารักษ์เดิม อย่างไรก็ตามแม้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) จะได้เสนอแนวทางการรับที่อยู่อาศัยให้กับประชาชนริมคลองในการแก้ปัญหาวิกฤตคลอง ตามนโยบายของรัฐบาลโดยให้ชุมชนออมเงินเข้ากลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัยเพื่อนำเงินมาสร้างบ้าน มั่นคงในชุมชนเดิม แต่ชาวบ้านไม่มั่นใจกับการเข้าร่วมกลุ่ม อาจกล่าวได้ว่า คลองลาดพร้าวเป็นคลอง นำร่องการจัดระเบียบบ้านเรือนรुक้าคลองสาธารณะตามนโยบายของรัฐบาลและดำเนินการก่อสร้าง เขื่อนป้องกันน้ำท่วม รวมระยะทาง 22 กิโลเมตร จากงบประมาณสนับสนุนของรัฐบาล จำนวน 2,400 ล้านบาท ใช้ระยะเวลา 4 ปีซึ่งกรุงเทพมหานครได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคม 2558 ทำให้ชาวบ้านที่อยู่อาศัยรुक้าคลองจำนวนกว่า 3,000 หลังคาเรือนต้องย้ายออกจากพื้นที่ภายใน ปลายปี 2558 เนื่องจากสภาพความเป็นอยู่ค่อนข้างจะหนาแน่นโดยเฉลี่ยแต่ละครอบครัวมีผู้อยู่อาศัย ไม่ต่ำกว่า 5 - 7 คน ซึ่งหากย้ายชุมชนริมคลองกว่า 70 หลังคาเรือนขึ้นมาอยู่บนฝั่งเพิ่มเติมจะส่งผลให้ พื้นที่ชุมชนหนาแน่นมากขึ้นอย่างไรก็ตาม ก่อนหน้านี้อีกคือในช่วงกลางปี 2558 มีบางชุมชนได้เริ่มรื้อ ย้ายบ้านเรือนออกจากแนวคลองและเริ่มสร้างบ้านใหม่แล้ว เช่น ชุมชนบางบัวรวมใจพัฒนาหรือ “ชุมชนเชิงสะพานไม้ 2” ริมคลองบางบัว (คลองลาดพร้าว) ชุมชนแจ้งวัฒนะซอย 5 และชุมชนคน รักถิ่น ริมคลองเปรมประชากร เขตหลักสี่ แต่ดูเหมือนว่าชุมชนเชิงสะพานไม้ 2 จะมีความคืบหน้าใน การก่อสร้างมากกว่า เนื่องจาก 2 ชุมชนหลังติดขัดเรื่องข้อระเบียบและขั้นตอนการขออนุญาตก่อสร้าง จากสำนักงานเขตจึงทำให้การก่อสร้างล่าช้าไม่เป็นไปตามแผนงาน

และเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2556 ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร ได้เป็นประธานในพิธีตอกเสาเข็มสร้างเขื่อนคอนกรีตป้องกันน้ำท่วม อาจกล่าวได้ว่า ริมคลองลาดพร้าว เขตวังทองหลางเป็นเสมือนสัญญาณบอกให้ชาวชุมชนริมคลองลาดพร้าว รวมทั้ง

คลองบางซื่อรู้ว่าจะต้องรื้อย้ายบ้านเรือนออกจากแนวเขื่อนเพื่อให้บริษัทรับเหมาเข้าไปก่อสร้างเขื่อน ขณะเดียวกันชาวชุมชนริมคลองที่รื้อบ้านแล้วจะสร้างบ้านใหม่ขึ้นในที่เดิมตามแนวทางบ้านมั่นคง โดยเช่าที่ดินอย่างถูกต้องกับกรมธนารักษ์เป็นระยะเวลา 30 ปี โครงการก่อสร้างเขื่อนฯ ในช่วงแรก (พ.ศ.2559 - 2561) ประกอบด้วยการก่อสร้างเขื่อนคอนกรีต และประตูระบายน้ำในคลองลาดพร้าว (คลองบางบัว-คลองถนน-คลองสอง) และคลองบางซื่อจากอุโมงค์เขื่อนยักษ์พระราม 9 ถึงรามคำแหง ไปยังประตูระบายน้ำคลองสองสายใต้ เขตสายไหม เพื่อระบายน้ำลงสู่ทะเลต่อไป รูปแบบเป็นเขื่อน คอนกรีตความยาวประมาณ 45 กิโลเมตร (ทั้งสองฝั่งคลอง) และประตูระบายน้ำ 1 แห่ง ระยะเวลาก่อสร้าง 1,260 วัน โดยบริษัทริเวอร์เอ็นจิเนียริงประมูลงานได้ในวงเงิน 1,645 ล้านบาท ขณะที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้จัดทำแผนงาน รองรับด้านที่อยู่อาศัยของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการนี้ ซึ่งพลากร วงศ์ทองแก้ว ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนกล่าวว่า สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนได้จัดทำโครงการพัฒนา ที่อยู่อาศัยชุมชนคลองตามโครงการบ้านมั่นคงเพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาล ระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ.2559 - 2561) มีเป้าหมาย 74 ชุมชน รวม 11,004 ครัวเรือน มีผู้รับผลประโยชน์ 64,869 คน ใช้งบประมาณรวม 4,061 ล้านบาทเศษ แยกเป็น

1. งบประมาณสนับสนุนสาธารณูปโภคและที่อยู่อาศัย 880 ล้านบาท
2. ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบและเสียโอกาส 880 ล้านบาท
3. สนับสนุนสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย 2,200 ล้านบาท และ
4. สำรวจและจัดทำฐานข้อมูลเพื่อพัฒนาองค์กรชาวบ้าน และติดตามประเมินผล 100 ล้านบาท

ขณะที่ปี 2559 ได้มีการเริ่มดำเนินการในคลองลาดพร้าว คลองบางซื่อ และคลองเปรมประชากร จำนวน 26 ชุมชน รวม 3,810 ครัวเรือน ใช้งบ 1,401 ล้านบาทเศษ ส่วนพื้นที่ที่จะดำเนินการอยู่ในเขตสายไหม ดอนเมือง จตุจักร หลักสี่ และห้วยขวาง ส่วนเรื่องที่ดินในการสร้างบ้านนั้น กรมธนารักษ์ในฐานะเจ้าของที่ดินได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงเพื่อให้ชุมชนต่างๆ ได้เช่าที่ดินระยะยาวในอัตราผ่อนปรนและเมื่อย้อนกลับไปในปี 2542 ก่อนหน้าที่กรุงเทพมหานครจะมีโครงการก่อสร้างเขื่อนคอนกรีตและ ระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมนั้น ชาวชุมชนริมคลองบางบัวหลายชุมชนต้องประสบกับปัญหาเรื่องน้ำ เน่าเสีย ขยะ และสิ่งปฏิกูลต่างๆ ลอยอยู่ในลำคลอง จึงรวมกันเป็นเครือข่ายที่ชื่อว่า “เครือข่ายพัฒนาสิ่งแวดล้อมคลองบางบัว” โดยมีสมาชิกเริ่มต้นประมาณ 6 ชุมชน เช่น ร้อยกรอง บางบัว (หลังกองการภาพ)สามัคคีร่วมใจ ร่วมใจพัฒนาเหนือ ร่วมใจพัฒนาใต้ ฯลฯ จัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น เก็บขยะในคลอง ทำถังดักไขมันในครัวเรือน ทำน้ำหมักจุลินทรีย์ ลูกบอลจุลินทรีย์เพื่อบำบัด สภาพน้ำในคลอง ทอดผ้าป่าขยะเพื่อนำเงินมาซื้อเรือเก็บขยะหรือใช้เป็นเรือดับเพลิง ฯลฯ จากกิจกรรมเรื่องสิ่งแวดล้อมต่อมาเครือข่ายได้ขยับไปทำเรื่องที่อยู่อาศัย เนื่องจากในช่วงเวลานั้น กรุงเทพมหานครมีโครงการจะสร้างถนนเลียบบคลองบางบัวเพื่อแก้ไขปัญหาการจราจร ชุมชนจึงเกิด ปัญหาความไม่มั่นคงเรื่องที่อยู่อาศัยประกอบกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) มีโครงการ “บ้านมั่นคง” ในปี 2546 ชาวชุมชนริมคลองบางบัวหลายชุมชนจึงเข้าร่วมโครงการบ้าน มั่นคง มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแลโครงการ มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นทุนในการสร้างบ้าน ต่อมาในช่วงปี 2547 - 2549 ชุมชนที่มีความพร้อมจึงเริ่มทยอยสร้างบ้าน เช่นชุมชนบางบัว (หลังกองการ ภาพ) เขตบางเขนที่เป็นต้นแบบในการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองแล้วหากมองไปที่ชุมชนที่ปลูก สร้างบ้านเรือนอยู่ที่ริมคลองบางบัวฝั่งตรงข้าม จะเห็นว่ามีบ้านเรือนปลูกสร้างเรียงรายยาวขนานไป

ตามลำคลอง เริ่มจากเชิงสะพานคอนกรีตข้ามคลองบางบัวจะมีสะพานไม้ข้ามคลองบางเขนเข้าสู่ชุมชนชาวบ้านเรียกชุมชนของตัวเองว่า “ชุมชนบางบัวเชิงสะพานไม้ 1” มีบ้านเรือนรวม 106 หลังถัดมาคือ “ชุมชนเชิงสะพานไม้ 2” มีบ้านเรือน 206 หลัง ตั้งอยู่ในเขตหลักสี่ทั้ง 2 ชุมชน ปัจจุบันชุมชนบางบัวถือเป็นต้นแบบของการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเพราะชาวบ้านมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน เริ่มตั้งแต่การสำรวจข้อมูลชุมชน การกำหนดข้อตกลงร่วมกัน เริ่มตั้งแต่การสำรวจข้อมูลชุมชน การกำหนดข้อตกลงร่วมกันเรื่องรื้อย้ายบ้านเรือนออกจากลำคลอง การออกแบบและจัดผังชุมชนใหม่ เพื่อให้ทุกครัวเรือนสามารถอยู่ร่วมกันได้ทั้งหมดรวม 229 หลัง ซึ่งมีการแบ่งคณะทำงานรับผิดชอบด้านต่างๆ เช่น จัดซื้อวัสดุก่อสร้าง ฝ่ายช่าง ฝ่ายตรวจสอบ ฯลฯ เมื่อสร้างบ้านและชุมชนเสร็จแล้วทำให้ชุมชนดูสวยงามเป็นระเบียบ มีต้นไม้ริมคลองดูร่มรื่น มีทางเดินคอนกรีตเลียบตลอด มีลานพักผ่อนและออกกำลังกาย ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มกองทุนต่างๆ อาทิ กลุ่มออมทรัพย์ สวัสดิการ ฅาปนกิจ ฯลฯ สำหรับการดูแลช่วยเหลือกัน โดยสำเร็จจากการจัดทำบ้านมั่นคงทำให้มีพี่น้องชาวชุมชนต่างๆ ตลอดจนนักวิชาการนักศึกษาทั้งในและต่างประเทศมาศึกษาดูงานที่ชุมชนบางบัวเป็นจำนวนมาก นอกจากการจัดทำโครงการบ้านมั่นคงแล้วปัจจุบันชุมชนยังเป็นต้นแบบในการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์หรือ “โซลาร์เซลล์” โดยติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ไว้บนหลังคาบ้านแล้วส่งกระแสไฟฟ้าขายให้แก่การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) โครงการนี้เริ่มต้นในปี 2556 เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนให้ประชาชนหรือธุรกิจขนาดเล็กผลิตโซลาร์เซลล์ขายให้แก่การไฟฟ้า เพื่อส่งเสริมการใช้พลังงานทางเลือก สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ จึงสนับสนุนให้ชุมชนในโครงการบ้านมั่นคงเข้าร่วมผลิตโซลาร์เซลล์ แต่เนื่องจากต้นทุนในการผลิตค่อนข้างสูงประกอบกับยังมีข้อจำกัดเรื่องการทำสัญญาซื้อขายไฟฟ้ากับการไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) จึงมีชุมชนเข้าร่วมโครงการไม่มากนัก โดยในชุมชนบางบัวเชิงสะพานไม้ 1 มีบ้านที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 4 หลัง และโครงการบ้านมั่นคงในจังหวัดสมุทรปราการอีก 36 หลัง ซึ่งทั้งหมดเริ่มขายไฟฟ้าได้แล้วสำหรับค่าใช้จ่ายในการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ขนาด 3 กิโลวัตต์ ราคาประมาณ 220,000 บาทประกอบด้วย แผงโซลาร์เซลล์ ตู้เก็บกระแสไฟ - จ่ายไฟ เบรกเกอร์ อุปกรณ์ต่อพ่วง ฯลฯ และค่าติดตั้ง โดยได้รับการสนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ผ่อนชำระคืนภายใน 15 ปี สามารถขายไฟฟ้าให้แก่การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) ได้ 25 ปี ในอัตรายูนิทละ 6 บาท 85 สตางค์ ทั้งนี้หากรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนชาวบ้านเรื่อง การผลิตกระแสไฟฟ้าจากโซลาร์เซลล์ในเรื่องเงินกู้เพื่อลงทุนระยะยาว ดอกเบี้ยต่ำ การฝึกอบรมให้มีความรู้ เรื่องการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ ฯลฯ จะทำให้นโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากของรัฐบาลเป็นจริง เพราะชาวบ้านยังขาดแคลนเรื่องเงินทุน และการติดตั้งที่มีค่าใช้จ่ายที่สูง หากชาวบ้านมีความรู้เรื่องการติดตั้งโซลาร์เซลล์สามารถทำเป็นอาชีพได้ นอกจากนี้การไฟฟ้านครหลวง (กฟน.) ควรจะต้องสนับสนุนชุมชนด้วยการเพิ่มปริมาณการรับซื้อกระแสไฟฟ้าที่ผลิตจากโซลาร์เซลล์ด้วย

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พลตรี พงษ์สวัสดิ์ พรหมจิตต์ ได้ทำการศึกษาด้วยการใช้การวิจัยเชิงสำรวจ โดยขอความร่วมมือจากกรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุญาตสอบถามผู้บริหารผู้เกี่ยวข้องและใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการเชิงลึกกับเจ้าหน้าที่สำนักงานระบายน้ำกรุงเทพมหานคร

ผู้อำนวยการเขตในพื้นที่ เจ้าหน้าที่หน่วยทหารที่เกี่ยวข้องกับโครงการและประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองลาดพร้าวที่ได้รับผลกระทบ พบว่านโยบายการแก้ปัญหาการบริหารจัดการน้ำเพื่อจัดระเบียบสาธารณะในการบุกรุกคลองนั้น การลำเลียงวัสดุก่อสร้างเข้าพื้นที่ทำได้อย่างจำกัดเนื่องจากทางเข้าที่คับแคบ, ความสับสนในการทำงานเนื่องจากหลายหน่วยงานยังมีความเข้าใจในนโยบายที่ไม่ตรงกัน ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองยังไม่ให้ความร่วมมือเนื่องจากยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญของโครงการฯ หรือมีความต้องการเรียกร้องค่าเสียหายช่วยเหลือที่เกินขอบเขตที่หน่วยงานสามารถสนับสนุนได้ และข้อจำกัดเกี่ยวกับกฎหมายด้านผังเมืองและอาคารและระเบียบรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ปัจจุบันได้มีคำสั่ง หน.คสช. ที่ 9/2560 ลง 21 ก.พ.60 เข้ามาแก้ไขผลกระทบการทำงานในด้านนี้แล้ว) ทั้งนี้การดำเนินการโครงการก่อสร้างเขื่อน ค.ส.ล. คลองลาดพร้าวจะต้องมีการทำงานหลายภาคส่วนหลายมิติ และเป็นความท้าทายของหน่วยงานที่จะทำให้การระบายน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันจะต้องจัดระเบียบการอยู่อาศัยของชุมชนที่รูกล้ำริมคลองให้ร่วมเห็นความสำคัญ และรวมกลุ่มกันโดยใช้รูปแบบสหกรณ์เพื่อเข้าพื้นที่ราชพัสดุจากกรมธนารักษ์ในโครงการก่อสร้างบ้านมั่นคง ซึ่งจะเป็นการจัดระบบระเบียบการอยู่อาศัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ในด้านที่ 5 คือ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หากโครงการฯ ดังกล่าวประสบความสำเร็จ ก็จะกลายเป็นต้นแบบในการดำเนินการกับคลองอื่นๆ ที่มีการรูกล้ำน้ำจนทำให้ประสิทธิภาพในการรับน้ำและระบายน้ำลดน้อยลงไป อันที่จะอาจส่งผลน้ำท่วมในอนาคต

ธีราพร ทวีธรรมเจริญ ดำเนินการประมวลแนวคิดทฤษฎีโครงสร้างทางสังคมกับทฤษฎีชุมชนต่างๆ เพื่อช่วยในการศึกษาวิถีชีวิตของคนในชุมชนให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น โดยทฤษฎีโครงสร้างทางสังคมจะให้การอบความคิดที่ช่วยในการอธิบายความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของสมาชิกในชุมชนด้วยข้อมูลที่ได้จากการพูดคุย สัมภาษณ์ หรือจากการสังเกตพฤติกรรมของคนในชุมชน ในขณะเดียวกันแนวคิดในทฤษฎีชุมชนต่างๆ ยังช่วยในการอธิบายพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชนเหล่านั้นให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งช่วยให้สามารถคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และวิเคราะห์ชุมชนต่อไปได้ตั้งนั้นเมื่อนำสองแนวคิดดังกล่าวมาใช้ร่วมกันก็จะทำให้ได้ทางเลือกใหม่ในการศึกษาชุมชนที่มีความชัดเจนและสมบูรณ์มากขึ้นและทำให้เกิดความเข้าใจในวิถีชีวิตของชุมชนได้ดีขึ้น

วิมลสิทธิ์ ทรายงกูร การวิจัยการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมชุมชนเมืองที่น่าอยู่อาศัยเพื่อศึกษาสภาพการณ์ทั่วไปในมิติและประเด็นปัญหาของชุมชนเมืองใน 3 ประการสำคัญ ได้แก่

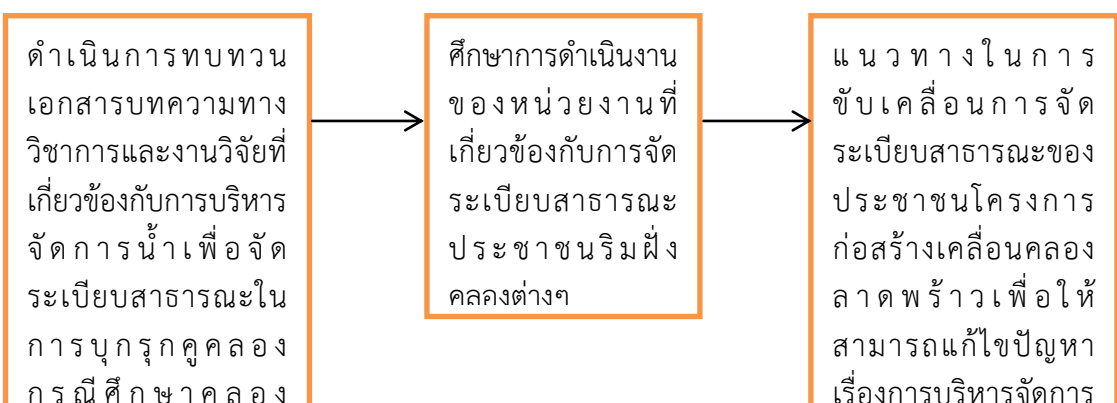
1. การสร้างสรรค์ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชนเมือง
2. การสร้างสรรค์สัญลักษณ์ของชุมชนเมือง
3. การสร้างสรรค์ความยั่งยืนให้กับชุมชน เมือง พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขปัญหของ

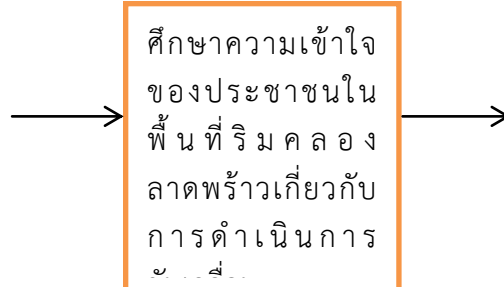
ชุมชนเมือง รวมทั้งการศึกษาหาแนวทางในการเพิ่มบุคลากรที่มีศักยภาพในการรับผิดชอบการสร้างสรรค์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมชุมชนเมือง และการศึกษาหาแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมชุมชนเมือง ทั้งนี้โดยอาศัยการสำรวจทางกายภาพสภาพทั่วไปของสภาพแวดล้อม ชุมชนเมืองในมิติ และประเด็นปัญหาต่างๆ พร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลทางเอกสารเกี่ยวกับงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ปฏิบัติ

วิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะมีส่วนช่วยตรวจสอบและยืนยันประเด็นปัญหา และแนวทางแก้ไข การวิจัยเบื้องต้นนี้พบว่า สภาพแวดล้อมชุมชนเมืองที่น่าอยู่อาศัยจะต้องมีการปรับปรุงและสร้างสรรค์ในมิติ ประการแรก ความเป็น ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสภาพแวดล้อมชุมชนเมืองเกี่ยวกับ ภาระการรับรู้ข่าวสารจากสื่อโฆษณา ความรกรุงรังของสภาพแวดล้อม ความหลากหลายของรูปแบบ สถาปัตยกรรมรวมทั้งการจัดระเบียบสังคมพื้นที่ย่านธุรกิจบันเทิง ในมิติประการที่สอง การสร้างสรรค์ สัญลักษณ์ของสภาพแวดล้อมชุมชนเมืองเกี่ยวกับการจัดสภาพอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดจินตภาพ สาธารณะ การอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางและคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและ การสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมให้เป็นสัญลักษณ์ให้เป็นสัญลักษณ์ใหม่ของชุมชนเมือง ส่วนในมิติ ประการที่สามการสร้างสรรคความยั่งยืนของสภาพแวดล้อมชุมชนเมืองต้องพิจารณาการสร้างสรรค พื้นที่สีเขียว พื้นที่ลานเมือง/ลานวัฒนธรรม และถนนคนเดิน ตลอดจนการกำหนดการใช้สอยพื้นที่ แบบผสมผสานการวิเคราะห์สภาพการณ์น่าอยู่อาศัยที่ลดลงและแนวทางสร้างสรรค์สภาพแวดล้อม ชุมชนเมืองดังกล่าวข้างต้นนำไปสู่แนวทางแก้ไขปัญหาด้านบุคลากร ซึ่งได้มุ่งไปที่ให้สถาบันการศึกษา เปิดสอนหลักสูตรการออกแบบชุมชนเมืองและสู่การหากระบวนกร เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจเลือกแนวทางการสร้างสรรค์ชุมชน โดยเฉพาะที่ เกี่ยวกับเทคนิคการสร้างความรู้ความเข้าใจและการมีวิจาร์ณญาณต่อการพิจารณาได้อย่างรวดเร็ว ดังเช่นเทคนิคเกมจำลอง เป็นต้น นอกจากนี้ยังเสนอแนะให้มีการพิจารณาการจัดทำกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับการออกแบบสภาพแวดล้อมชุมชนเมืองโดยตรงที่จะยกระดับคุณภาพชีวิต และการ กำหนดมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งแนวทางต่างๆ ในการสร้างความมั่นคงทาง วิชาชีพ

พลตรี ณรงค์พันธ์ จิตต์แก้วแท้ ได้จัดทำเอกสารวิจัยในการจัดระเบียบชุมชนริมคลองลาดพร้าวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน เพื่อศึกษาสภาพการณ์และรับทราบปัญหาของชุมชนริม คลองลาดพร้าวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และศึกษาความต้องการพื้นฐานของประชาชน ตลอดจนหา แนวทางในการจัดระเบียบชุมชนดังกล่าว โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลบุคคลที่ปฏิบัติงานในชุมชน และ ประชาชนในพื้นที่ ทำให้ทราบว่า การจัดระเบียบชุมชนควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุก กระบวนการ เช่น เปิดเวทีเพื่อสร้างการรับรู้ข่าวสารอย่างกว้างขวาง รวมทั้งควรมีการจัดกิจกรรมที่ ประชาชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน จัดสรรพื้นที่เป็นลานกีฬา การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมการสัญจรทางเรือ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม มีการวางแผนบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเป็นไปด้วยความถูกต้องของ กฎหมาย การสร้างเสริมอาชีพในท้องถิ่น อีกทั้งการพัฒนาชุมชนจะสัมฤทธิ์ผลจะต้องได้รับการ สนับสนุนปัจจัยจากภาครัฐ ภาคเอกชน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

กรอบความคิดในการวิจัย

สรุป

นโยบายการบริหารจัดการน้ำเพื่อจัดระเบียบสาธารณะในการบูรณาการคูคลองกรณีศึกษาในพื้นที่คลองลาดพร้าวถือว่าเป็นนโยบายสาธารณะ ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการแก้ปัญหาน้ำท่วม และความไม่เรียบร้อยในการคมนาคมดังนั้นจึงมีปัจจัยต่างๆที่เข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย ในการดำเนินนโยบายการบริหาร โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จะพบว่าสามารถนำแนวคิด ทฤษฎีต่างๆที่อธิบายไว้ในบท มาทบทวนเป็นแนวทางในการศึกษานโยบายการจัดระเบียบสาธารณะในการบูรณาการคูคลองทั้งนี้เพื่อให้ผลการศึกษาออกมาชัดเจนตามวัตถุประสงค์ เกิดประโยชน์แก่ศึกษา ผู้ปฏิบัติตามงานและผู้ที่นำไปวิจัยเพิ่มเติมต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการ

การดำเนินการวิจัยในการบริหารจัดการน้ำเพื่อจัดระเบียบสาธารณะในการบุกรุกคูคลองกรณีศึกษาในพื้นที่คลองลาดพร้าว เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะทางในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการสาธารณะอย่างบูรณาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมปัญหาการบุกรุกพื้นที่สาธารณะบริเวณริมคลองลาดพร้าว และเพื่อเป็นแนวทางการแก้ปัญหาการระบายน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาการรุกรานของประชาชนริมคลองที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนโครงการและพิจารณาแนวทางการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนโดย ประชาชนมีส่วนร่วม อีกทั้งเป็นแนวทางการบริหารจัดการน้ำในการจัดระเบียบสาธารณะในการบุกรุกคูคลองในพื้นที่ต่างๆ ให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ต่อไป

วิธีการศึกษา

1. แหล่งข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งดำเนินการศึกษาจากข้อมูล

2 ลักษณะ

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ

ข้อมูลทุติยภูมิ ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดระเบียบสาธารณะในการบุกรุก คูคลอง และการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งรวบรวมจากเอกสารของหน่วยงานราชการต่างๆ ตำรา บทความวิชาการ บทความอื่นๆ การสืบค้นข้อมูลจากรายงานทางวิชาการ รายงานวิจัย กฎระเบียบ และแนวทางการปฏิบัติของ หน่วยงานราชการภาครัฐและเอกชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ

ข้อมูลปฐมภูมิ ในศึกษานี้เป็นข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนหน่วยงาน และผู้แทนองค์กรที่ร่วมทำงาน บุคลากรในพื้นที่ปฏิบัติงาน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน และประชาชนในพื้นที่ โดยใช้แบบสัมภาษณ์คำถามแบบปลายเปิด เพื่อรวบรวมแนวความคิด ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการบริหารจัดการสาธารณะในการจัดระเบียบเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในบริเวณชุมชนริมคลองลาดพร้าว โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ได้มา แล้วทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากการสัมภาษณ์จริงกับบุคคล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้เลือกจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 13 คน ประกอบด้วย

2.1 ผู้แทนหน่วยที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เขตต่างๆ ทั้ง 8 เขต ในพื้นที่โครงการฯ ประกอบด้วย เขตสายไหม, เขตดอนเมือง, เขตหลักสี่, เขตบางเขน, เขตจตุจักร, เขตลาดพร้าว, เขตห้วยขวาง และ เขตวังทองหลาง

2.2 เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องโครงการ ประกอบด้วย ผู้แทนจากกรุงเทพมหานคร, ผู้แทนสำนักการระบายน้ำกรุงเทพมหานคร, กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือสำคัญในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพต่อการดำเนินวิจัยในการบริหารจัดการน้ำ เพื่อจัดระเบียบ สาธารณะในการบูรณาการคุณลักษณะศึกษาในพื้นที่คลองลาดพร้าว สิ่งที่ผู้วิจัยได้เตรียมดำเนินการได้แก่

3.1 แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และเพื่อรับทราบสภาพ ปัญหาต่างๆ ที่ได้ถูกตรวจพบ ซึ่งการสร้างแบบสอบถามในการสัมภาษณ์จะดำเนินการโดยนำข้อมูลที่ได้มาจากทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดที่สำคัญ กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการต่อการบริหารจัดการพื้นที่ สาธารณะ รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำมาใช้ในการกำหนด ขอบเขตและประเด็นในการ ศึกษาวิจัย จากนั้นนำมาแตกเป็นคำถามต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินการต่อโครงการที่จะทำการวิจัยอย่าง บูรณาการ ซึ่งแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

3.1.1 แบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าหน้าที่ส่วนราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่

3.2 ลักษณะของแบบสัมภาษณ์

ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อต้องการทราบถึง แนวความคิด ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของหัวหน้าส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยคำถามดังนี้

3.2.1 ข้อมูลเบื้องต้นในการความเกี่ยวข้องหน่วยงานของท่านต่อโครงการดังกล่าว

3.2.2 การดำเนินการของหน่วยงานของท่านต่อโครงการฯ

3.2.3 ปัญหาที่ถูกรับทราบ

3.2.4 ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการดังต่อไปนี้ คือ

4.1 จากข้อมูลที่ทำการศึกษารวบรวมจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดที่สำคัญ กฎระเบียบที่ เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำเพื่อจัดระเบียบสาธารณะในการบูรณาการคุณลักษณะศึกษาใน พื้นที่คลองลาดพร้าว รวมทั้งเอกสาร รายงานผลการดำเนินการของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.2 จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญต่างๆ และเจ้าหน้าที่หรือหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่ที่ปฏิบัติงานจริง เพื่อรับทราบแนวความคิด ปัญหา และข้อเสนอแนะต่างๆ แนวทางดำเนินการบริหารจัดการโครงการให้มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ซึ่งรวบรวมจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดที่สำคัญ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานต่อโครงการดังกล่าว ตลอดจนข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ มาดำเนินการดังนี้

5.1 นำข้อมูลที่ทำการศึกษา รวบรวมจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิด และกฎระเบียบต่างๆ รวมทั้งเอกสารรายงานของหน่วยงานต่างๆ นำมาประมวลผลรวบรวมข้อมูลทั้งในพื้นที่ และจากการสัมภาษณ์กลุ่มต่างๆ

5.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับมาจากหน่วยปฏิบัติงานในพื้นที่มาดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ปัญหาที่ตรวจพบ ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินการที่ได้รับเพื่อ รวบรวมเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำเอกสารวิจัย

จากการดำเนินการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาได้นำมาประมวลวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางขับเคลื่อน การบริหารจัดการระเบียบสาธารณะต่อปัญหาการบุกรุกคูคลองในกรณีศึกษาคลองลาดพร้าว โดยผลการศึกษานำเสนอในบทที่ 4 ต่อไป

บทที่ 4

แนวทางการดำเนินการ

แนวทางการดำเนินการบริหารจัดการน้ำเพื่อจัดระเบียบสาธารณะในการขุดลอกคูคลองกรณีศึกษาในพื้นที่คลองลาดพร้าว อันสืบเนื่องมาจากสถานการณ์น้ำท่วมในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในปี พ.ศ.2554 ซึ่งสาเหตุหนึ่งเกิดจากการระบายน้ำไม่มีประสิทธิภาพจากการปลูกสร้างบ้านเรือนของราษฎรบริเวณริมฝั่งคลองต่างๆ จำนวนมาก

จากสาเหตุดังกล่าวคณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบเมื่อ 5 มิถุนายน 2555 ให้หน่วยงานต่างๆ ร่วมกันดำเนินการแก้ไข ตลอดจนจัดระเบียบบริเวณคลองลาดพร้าว เพื่อให้ประชาชนริมฝั่งคลองลาดพร้าวมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งเป็นการแก้ปัญหาคลองลาดพร้าวให้มีศักยภาพในการระบายน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ

1. นโยบายน้ำแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทช.) (มติคณะรัฐมนตรี 31 ตุลาคม 2543) ได้กำหนดวิสัยทัศน์แห่งชาติว่า “ภายในปี 2568 ประเทศไทยจะมีน้ำใช้อย่างเพียงพอและมีคุณภาพ โดยมีระบบบริหารจัดการองค์กระบบกฎหมาย ในการใช้ทรัพยากรน้ำที่เป็นธรรม ยั่งยืน โดยคำนึงถึงคุณภาพชีวิตและการมีส่วนร่วมในทุกระดับ”

1.1 เร่งรัดให้มีพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำเป็นกฎหมายหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ โดยทบทวนและปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติที่มีอยู่และเร่งดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อนำไปสู่การมีผลบังคับใช้ รวมทั้งจะต้องพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกัน

1.2 จัดให้มีองค์กรเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระดับองค์กร ระดับลุ่มน้ำและระดับท้องถิ่นที่มีกฎหมายรองรับ โดยให้องค์กรระดับชาติมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย กำกับและประสานให้เกิดนโยบายไปสู่การปฏิรูป โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม

1.3 เน้นการจัดสรรน้ำที่เหมาะสมและเป็นธรรมสำหรับการใช้น้ำด้านต่างๆ เพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานด้านเกษตรกรรมและอุปโภคบริโภค โดยจัดความสำคัญของประเภทการใช้น้ำในแต่ละพื้นที่เพื่อให้มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ภายใต้กติกาการจัดสรรน้ำที่ชัดเจน

1.4 กำหนดทิศทางที่ชัดเจนในการจัดการน้ำและพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อจัดหาน้ำต้นทุนที่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการ สำหรับทุกกิจกรรมโดยดำเนินกิจการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

1.5 จัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อการเกษตรให้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานในการทำการเกษตรและอุปโภคบริโภคเช่นเดียวกับการให้บริการขั้นพื้นฐานของรัฐ

1.6 พัฒนาและบรรจุความรู้เรื่องน้ำในหลักสูตรของทุกระดับการศึกษา เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าของน้ำ เข้าใจความสำคัญของการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ความจำเป็นและหน้าที่ในการดูแลรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม

1.7 สนับสนุนและสร้างเสริมการมีส่วนร่วมพร้อมกำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมสิทธิและหน้าที่อย่างชัดเจนของประชาชน องค์กรเอกชน และหน่วยงานรัฐในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างชัดเจนของการใช้น้ำ การดูแลรับผิดชอบการอนุรักษ์แหล่งน้ำและการตรวจสอบดูแลคุณภาพน้ำ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรแหล่งน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

1.8 เร่งรัดให้มีการวางแผนการบรรเทาและแก้ไขปัญหอุทกภัยและภัยแล้ง ทั้งการเตือนภัย การกำหนดแนวทางการบรรเทาภัยและการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัยอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมโดยคำนึงถึงการใช้ที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ

1.9 สนับสนุนงบประมาณ สำหรับแผนปฏิบัติการตามนโยบายรวมทั้งการวิจัย การประชาสัมพันธ์การรวบรวมข้อมูล ข่าวสาร และการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับน้ำแก่สาธารณชนอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของรัฐบาลที่ผ่านมา

แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของรัฐบาล

จากวิกฤตอุทกภัยในปี 2554 รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อวางยุทธศาสตร์ระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยน.) ทำหน้าที่จัดทำแผนแม่บทในการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน องค์ประกอบของแผนแม่บทประกอบด้วยแผนงานที่สำคัญ 8 แผนงานดังนี้

1. แผนงานฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าและระบบนิเวศน์
2. แผนงานการบริหารจัดการ เชื้อนเก็บน้ำและการจัดทำแผนบริหารจัดการน้ำของประเทศประจำปี
3. แผนงานฟื้นฟูและปรับปรุงประสิทธิภาพสิ่งก่อสร้างเดิมหรือตามแผนที่วางไว้
4. แผนงานพัฒนา ระบบทรัพยากรและเตือนภัย
5. แผนงานเผชิญเหตุเฉพาะพื้นที่
6. แผนงานการกำหนดพื้นที่รับน้ำองและมาตรการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการใช้พื้นที่เพื่อการรับน้ำ
7. แผนการปรับปรุงองค์กรเพื่อบริหารจัดการน้ำ
8. แผนงานสร้างความเข้าใจ การยอมรับ และการมีส่วนร่วมในการบริหาร

ทั้งนี้แผนแม่บทดังกล่าว จัดทำโดยการพิจารณาที่นำเสนอโดย JICA เมื่อปี 2542 และแนวทางของการบริหารจัดการน้ำตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ครอบคลุมการป้องกันน้ำท่วม น้ำแล้ง คำกล่าวคือ

- พื้นที่ต้นน้ำ : ให้ความสำคัญกับการเก็บกักน้ำและชะลอน้ำ

ดำเนินการปลูกป่า เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าและระบบนิเวศป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำได้ดูดซับน้ำและชะลอการไหลของน้ำลงสู่พื้นที่ตอนล่าง โดยการจัดทำโครงการต่างๆ เพื่อช่วยป้องกันการไหลบ่าของน้ำและช่วยเก็บกักน้ำไว้ในเขื่อนและพื้นที่เก็บน้ำต่างๆ ในระบบจะดำเนินการปลูกและฟื้นฟูต้นน้ำโดยเน้นความหลากหลายในการปลูกไม้โตเร็ว ไม้โตช้า และการพัฒนาป่าเศรษฐกิจถึงป่าชุมชนให้ครอบคลุมพื้นที่ต่างๆ

- พื้นที่กลางน้ำ : ให้ความสำคัญกับพื้นที่รับน้ำหลาก การผันน้ำและระบายน้ำ

ดำเนินการขุดลอกแม่น้ำ ลำคลอง เพื่อให้ระบายน้ำได้สะดวก พร้อมทั้งจัดหาพื้นที่แก้มลิงที่สามารถรองรับน้ำหลาก เพื่อชะลอน้ำไว้ชั่วคราว แล้วจึงระบายน้ำลงสู่ทะเลในพื้นที่ท้ายน้ำ พร้อมทั้งได้มีการป้องกันพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญ เช่น นิคมอุตสาหกรรมต่างๆรวมทั้งจัดทำทางน้ำหลาก (Floodway) หรือทางผันน้ำ (Flood Diversion Channel) ให้สามารถระบายน้ำลงสู่อ่าวไทยได้อย่างรวดเร็วในการบรรเทาปัญหาการเกิดอุทกภัยกับบริเวณพื้นที่ตอนล่างรวมทั้งกรุงเทพมหานครต่อไป

- พื้นที่ปลายน้ำ : ให้ความสำคัญกับการเร่งระบายน้ำและผลักดันน้ำออกสู่ทะเล

ดำเนินการขุดลอกแม่น้ำและลำคลองต่างๆ โดยเฉพาะลำคลองที่ผ่านมาเขตต่างๆในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการติดตั้งเครื่องผลักดันน้ำในพื้นที่ที่มีความลาดชันน้อย รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพคลองลัด เพื่อเร่งระบายน้ำออกสู่ทะเล มีการยกระดับถนนเป็นโครงข่ายเพื่อป้องกันน้ำท่วมสำหรับพื้นที่เศรษฐกิจที่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่นหรือพื้นที่ธุรกิจ และซ่อมแซมประตูระบายน้ำที่เสียหาย

ตลอดจนการดำเนินการจัดตั้งศูนย์ด้วยข้อมูลน้ำและภูมิอากาศแห่งชาติ และจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบจ.) ขึ้นมาทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการสั่งการในเรื่องการป้องกันน้ำท่วม โดยมีรูปแบบการเชื่อมโยงภายใต้ พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.2550

สภาพภูมิศาสตร์

กรุงเทพมหานครตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาติดปากอ่าวไทย เรียกว่าบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง มีพื้นที่ครอบคลุมตั้งแต่ปากอ่าวไทยขึ้นไปถึงจังหวัดชัยนาท พื้นที่นี้ครั้งหนึ่งเคยเป็นแอ่งแผ่นดินที่อยู่ใต้ระดับน้ำทะเลมาก่อน ต่อมาได้เกิดแผ่นดินขึ้นจากการทับถมของตะกอนและโคลนตมที่แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง และแม่น้ำบางปะกงพัดพามา สภาพของพื้นที่ทั่วไปอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลเพียงเล็กน้อย ดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปนทราย สามารถกักเก็บน้ำได้ดี ประกอบด้วยแม่น้ำใหญ่หลายสายไหลผ่าน เมื่อถึงฤดูน้ำหลากกระแสน้ำจะไหลล้นตลิ่งเข้าไปในพื้นที่ทั้งสองฝั่งแม่น้ำซึ่งจะพัดพาปุ๋ยธรรมชาติมาให้ ที่ราบลุ่มน้ำจึงมีความอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งปลูกข้าวที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ

บริเวณพื้นที่ตั้งแต่จังหวัดชัยนาทต่อเนื่องลงมาจนถึงจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและสุพรรณบุรี พื้นที่ที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำลำคลองจะมีระดับดินสูงคล้ายกับเป็นคันกั้นน้ำธรรมชาติ พื้นที่นี้จะใช้สำหรับปลูกสร้างบ้านเรือนเป็นทิวแถวไปตามแนวลำน้ำ สำหรับหลังแนวคันกั้นน้ำธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถึง ปลายฤดูฝนมักเกิดสภาพน้ำท่วมขังแต่ก็สามารถระบายได้รวดเร็ว บริเวณตั้งแต่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาลงมาจนถึงพื้นที่ชายทะเลอ่าวไทย มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มมีความลาดชันน้อย ในฤดูฝนมักมีน้ำแช่ขังระบายออกได้ยาก ทำให้เกิดหนองบึงขึ้นตามบริเวณทั่วไป

เนื่องจากบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง เป็นแหล่งปลูกข้าวที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ประกอบกับความเจริญของชุมชนต่างๆ จะเกิดขึ้นตามที่ราบลุ่มริมแม่น้ำลำคลองต่างๆ นอกจากนี้การคมนาคมยังอาศัยการเดินทางทางน้ำเป็นหลัก ในอดีตจึงได้มีการพัฒนาแหล่งน้ำ โดยการขุดคลองต่างๆ เพื่อนำน้ำเข้าสู่พื้นที่เพาะปลูกและเพื่อความสะดวกต่อการคมนาคมรวมทั้งเพื่อป้องกันการรุกรานของข้าศึกอีกด้วย ในบริเวณพื้นที่ราบลุ่มนี้จึงมากมายไปด้วยคูคลองซึ่งขุดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ต่างๆ จึงขอแบ่งการขุดคลองออกเป็นสมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ ดังนี้

1. การขุดคลองสมัยกรุงศรีอยุธยา

1.1 ในสมัยอยุธยา มีการขุดคลองเพื่อใช้เป็นปราการป้องกันข้าศึกคือบริเวณเกาะเมืองอยุธยา ซึ่งแต่เดิมมีได้มีแม่น้ำล้อมรอบเช่นปัจจุบันกล่าวคือ แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำป่าสัก เมื่อรวมกันที่บริเวณทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตัวเมืองก็จะไหลไปทางทิศตะวันตกบรรจบกับแม่น้ำเจ้าพระยาไหลลงใต้วกไปทางทิศตะวันออกถึงบริเวณวัดพนัญเชิงแล้วจึงไหลลงใต้ ดังนั้น บริเวณกรุงศรีอยุธยาแต่เดิมจึงมีน้ำล้อมรอบสามด้าน ส่วนด้านทิศตะวันออกมีเพียงคูเมืองกันไว้เท่านั้น ในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ได้ปรับปรุงเมืองเพื่อรับศึกพม่า ทรงโปรดให้ขุดคูขึ้นทางด้านทิศตะวันออกเชื่อมต่อระหว่างแม่น้ำป่าสักกับแม่น้ำเจ้าพระยา ปัจจุบันคือแม่น้ำป่าสักตอนที่ไหลผ่านหลังสถานีรถไฟอยุธยา

1.2 การขุดคลองเพื่อปรับปรุงเส้นทางคมนาคม ในสมัยอยุธยามีการปรับปรุงเส้นทางน้ำจากกรุงศรีอยุธยาเพื่อออกทะเลที่อ่าวไทยโดยการขุดคลองลัดตามจุดต่างๆ ของแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีความคดโค้งมากทำให้เสียเวลาเดินทางไม่สะดวกสำหรับเรือขนาดใหญ่ที่บรรทุกสินค้าจากอ่าวไทยมายังเมืองอยุธยา คลองลัดที่สำคัญที่มีการขุดในสมัยนี้ตั้งแต่อยุธยาจนถึงอ่าวไทย ตามลำดับดังนี้

คลองลัดเกร็ดใหญ่ ขุดเมื่อ พ.ศ.2151 ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม คลองสายนี้กลายเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาในปัจจุบัน ส่วนแม่น้ำเจ้าพระยาเดิมรู้จักกันในชื่อ คลองลาดพร้าว อ้อมต่อกับคลองบางหลวงเชิงราก็อยู่ในเขตจังหวัดปทุมธานี

คลองลัดบริเวณตลาดขวัญ ขุดเมื่อ พ.ศ.2178 ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ปัจจุบันกลายเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาตอนที่ผ่านจังหวัดนนทบุรี ส่วนแม่น้ำเพิ่มแคบลอง กลายเป็นคลองเรียกว่า คลองแม่น้ำอ้อมต่อกับคลองสุวรรณมาลี และมาต่อกับคลองบางกรวย

คลองลัดเกร็ดน้อย ขุดเมื่อ พ.ศ.2265 ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าท้ายสระ ปัจจุบันกลายเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา ลำน้ำเดิมอ้อมผ่านไปทางตำบลบางภูมิ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดปทุมธานี

คลองลัดหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขุดเมื่อ พ.ศ.2085 ในรัชกาลสมเด็จพระไชยราชาธิราช ปัจจุบันกลายเป็นแม่น้ำเจ้าพระยาตอนที่ไหลผ่านมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

ทำราชวรดิษฐ์ วัดอรุณราชวราราม ส่วนแม่น้ำเดิมกลายเป็นคลองบางกอกน้อยอ้อมต่อกับคลองบางกอกใหญ่

2. การขุดคูคลองในสมัยรัตนโกสินทร์

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนิยมขุดคูคลองจากที่ราบลุ่มเชื่อมต่อกับแม่น้ำ เพื่อนำน้ำเข้าพื้นที่เพาะปลูกเป็นประการสำคัญ และยังให้เกิดประโยชน์ต่อการคมนาคม ค้าขาย และปกครอง บางครั้งก็ขุดขึ้นเพื่อใช้เป็นคูเมืองป้องกันข้าศึก การขุดคูคลองนี้มีการดำเนินการต่อเนื่องกัน ทุกรัชกาลในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นดังนี้

2.1 สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

คลองบางลำภู ขุดเมื่อ พ.ศ.2325 เริ่มจากแม่น้ำเจ้าพระยาด้านบาง ลำภูไปออกคลองโอง่างเหนือวัดสามปลื้มยาว 3,426 เมตร กว้าง 20 เมตร ลึก 2.5 เมตร

คลองหลอด เริ่มจากคูเมืองไปบรรจบกับคลองรอบพระนคร ปัจจุบันเรียกว่า คลองเทพธิดาราม และคลองวัดสุทัศน์ ส่วนคลองคูเมืองเดิมเรียกว่าคลองหลอด

คลองบางกะปิ ขุดจากคลองคูเมืองใหม่ไปทางตะวันออก

คลองเหนือใหญ่วัดสระแก (วัดสระเกษปัจจุบัน) พระราชทานนามว่า คลองมหานาค สำหรับราษฎรลงเรือ เล่นเพลงและสั๊กวาในเทศกาลฤดูน้ำ

2.2 สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

พ.ศ.2357 ขุดคลองลัดหลวง ที่นครเขื่อนขันธ์ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กว้าง 12 เมตร เป็นคลองขุดลัดแม่น้ำเจ้าพระยาดอนใต้กรุงเทพทำให้น้ำ เค็มจากทะเลไหลหนุนมาถึงกรุงเทพ จึงต้องมีการปิดในฤดูแล้ง

พ.ศ.2360 - 2372 ขุดคลองสุนัขนอน ขุดลอกคลองมหาชัยไปทาง ตะวันตกถึงแม่น้ำแม่กลอง เพื่อใช้เดินทัพไปชายแดนพม่าและมาเลเซีย เป็นคลองเชื่อมแม่น้ำแม่กลอง - แม่น้ำท่าจีน

2.3 สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

พ.ศ.2374 ขุดคลองธนบุรี โดยการขุดแต่งคลองบางบอนตั้งแต่วัด ปากน้ำไปจนถึงบางขุนเทียน และขุดต่อจากบางขุนเทียนไปจนถึงวัดเลา ยาวประมาณ 7.2 กิโลเมตร

พ.ศ.2380 ขุดคลองแสนแสบ - บางขุนาก ขุดคลองต่อจากคลองบางกะปิไปเชื่อมแม่น้ำบางปะกงที่บางขุนาก กว้าง 12 เมตร ลึก 2 เมตร ยาวประมาณ 53.5 กิโลเมตร เพื่อใช้ยกทัพไปเขมรและลาว

ปี พ.ศ.2374 เกิดน้ำท่วมใหญ่ โปรดเกล้าฯ ให้ติดตั้งเสาหินเพื่อวัด ระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาที่คลองเมือง หน้าพระราชวังโบราณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.4 สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พ.ศ.2394 ขุดคูคลองเพื่อขยายพระนครออกไปทางทิศตะวันออกจาก วัดแก้วฟ้าไปจรดวัดเทวราชกุญชร กว้าง 20 เมตร ลึก 2 เมตร ยาว 5.5 กิโลเมตร คลองนี้ได้แก่คลองผดุงกรุงเกษม

พ.ศ.2400 ขุดคลองถนนตรงจากคลองผดุงกรุงเกษมตรงหัวลำโพงไปถึงคลองพระโขนง กว้าง 12 เมตร ลึก 3 เมตร ยาวประมาณ 4.3 กิโลเมตร คลองนี้เดิมเรียกว่า คลองวัวลำพอง ต่อมาเปลี่ยนเป็นคลองหัวลำโพง ปัจจุบันคลองนี้ถูกถมไปจนถึงคลองเตย เพื่อขยายถนนพระราม 4

ปีเดียวกันนี้ขุดคลองมหาสวัสดิ์ ตั้งแต่วัดชัยพฤกษ์มาลา จังหวัดนนทบุรี ปากคลองติดกับคลอง บางกอกน้อย ไปถึงนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

พ.ศ.2404 ขุดคลองสาธรหรือคลองสีลม ยาว 2.75 กิโลเมตร เชื่อมบางรักกับหัวลำโพง

พ.ศ.2405 ขุดคลองภาษีเจริญ ตั้งแต่คลองบ้านดอนไถ่ดี จังหวัดสมุทรสาคร ไปเชื่อมกับ คลองบางกอกใหญ่ และขุดคลองดำเนินสะดวกจากแม่น้ำนครชัยศรีไป เชื่อมแม่น้ำแม่กลองที่ ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

พ.ศ.2410 ขุดคลองภาษีเจริญ กว้าง 14 เมตร ลึก 2 เมตร เชื่อม ระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยากับ แม่น้ำนครชัยศรี

พ.ศ. 2411 ขุดคลองบางลี่และคลองดอนจันทร์ ที่จังหวัดสมุทรสงคราม คลองลัดขุนที่ จังหวัดสมุทรสาคร และคลองเจดีย์บูชา ที่จังหวัดนครปฐม

2.5 สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในรัชสมัยนี้ได้มีโครงการขุดลอกคลองและขุดคลองขึ้นใหม่ตามบริเวณทุ่งราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาดอนล่างจำนวนมาก ทั้งโครงการขุดลอกคลองของรัฐบาลบริเวณสองฝั่ง แม่น้ำเจ้าพระยา และการขุดคลองของเอกชนที่ได้รับอนุญาตจากรัฐ โดยได้รับผลประโยชน์ตอบแทนได้แก่โครงการขุดคลองทุ่งรังสิต ของบริษัทขุดคลองและคูน้ำสยาม (Siam Canals, Land and Irrigation Company) คลองสายต่างๆ ที่ขุดขึ้นในรัชสมัยนี้ได้แก่

พ.ศ.2412 คลองเปรมประชากร เป็นคลองที่ขุดจากอยุธยาถึง กรุงเทพฯ ยาวประมาณ 51.3 กิโลเมตร

พ.ศ.2419 คลองนครเนื่องเขต เป็นคลองที่ขุดจากกรุงเทพฯถึง ฉะเชิงเทรา กว้าง 12 เมตร ลึก 2 เมตร ยาว 22 กิโลเมตร

พ.ศ.2421 คลองทวีวัฒนา เป็นคลองเชื่อมคลองภาษีเจริญกับคลอง มหาสวัสดิ์ กว้าง 6 เมตร ลึก 2 เมตร ยาว 13.6 กิโลเมตร และคลองประเวศบุรีรมย์ เป็นคลองขุดระหว่างคลองแสนแสบกับคลองสำโรง เชื่อมกรุงเทพฯกับฉะเชิงเทราอีกทางหนึ่ง กว้าง 4 เมตร ลึก 2 เมตร ยาวประมาณ 60 กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีขุดคลองเล็กๆ ขนาดกว้าง 4 เมตร ลึก 1.5 เมตร จำนวน 4 คลองเชื่อมระหว่าง คลองประเวศบุรีรมย์กับคลองแสนแสบ

พ.ศ.2423 คลองนราภิรมย์ ขุดจากแม่น้ำสุพรรณบุรี บริเวณอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มาเชื่อมกับคลองทวีวัฒนา

พ.ศ.2430 คลองเปรี๊ญ เริ่มแรกจะขุดจากคลองบางขนากถึงคลองสำโรง ยาวประมาณ 40 กิโลเมตร แต่เนื่องจากการเสียชีวิตของเจ้าพระยาสุริยวงศ์ผู้ดูแลการขุด คลองจึงขุดได้เพียง 20 กิโลเมตรจากคลองบางขนากถึงคลองประเวศบุรีรมย์

พ.ศ.2431 คลองหลวงแพ่ง เป็นคลองที่รัฐบาลให้สัมปทานแก่หลวง แพ่ง ยาว 15.4 กิโลเมตร เป็นคลองเชื่อมคลองประเวศบุรีรมย์กับคลองนครเนื่องเขต

พ.ศ.2431 - 2432 คลองอุดมขจร เป็นคลองเชื่อมคลองประเวศ บุรีรมย์กับคลองนครเนื่องเขตอยู่ระหว่างคลองเปรี๊ญกับคลองหลวงแพ่ง

พ.ศ.2433 คลองพระพิมล ขุดจากแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณบางบัวทอง ไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ยาว 16.6 กิโลเมตร ต่อมาปี พ.ศ.2476 กรมชลประทานได้ดำเนินการขุดต่อจนได้ความยาวประมาณ 31 กิโลเมตร

พ.ศ.2434 - 2435 คลองเจริญ เป็นคลองเล็กๆ 3 สาย จากคลองหลวงแพ่งไปทางทิศตะวันตก รวมระยะทางประมาณ 30.6 กิโลเมตร

พ.ศ.2435 คลองพระยาบรรลือ เป็นคลองเชื่อมแม่น้ำเจ้าพระยากับแม่น้ำสุพรรณบุรี ความยาวประมาณ 16 กิโลเมตร แต่ขุดได้เพียง 4.4 กิโลเมตร เพราะพระยาบรรลือ ผู้ดูแลการขุดเสียชีวิต

พ.ศ.2441 คลองบางพลีใหญ่ ขุดจากคลองสำโรงออกสู่อ่าวไทยเป็น คลองกว้าง 10 เมตร ลึก 2 เมตร ยาวประมาณ 10.4 กิโลเมตร

พ.ศ.2442 คลองนิมยตรา ขุดจากคลองสำโรงออกสู่อ่าวไทย ยาวประมาณ 2.2 กิโลเมตร

สภาพพื้นที่ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้านฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา

1. สภาพพื้นที่ทั่วไป

กรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้านตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยามีพื้นที่ประมาณ 2 ล้านไร่ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาติดปากอ่าวไทยบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างมีแม่น้ำบางปะกงอยู่ทางด้านทิศตะวันออก สภาพแผ่นดินเกิดขึ้นจากการทับถมของตะกอนและโคลนตมพื้นดินมีลักษณะที่ราบลุ่ม มีความลาดชันน้อย อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลเพียงเล็กน้อย ดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปนทราย สามารถกักเก็บน้ำได้ดี ในฤดูฝนมักมีน้ำท่วมขัง ระบายออกได้ยากพื้นดินบางส่วนที่อยู่ริมชายทะเล น้ำทะเลจะท่วมช่วงน้ำทะเลขึ้น ในอดีตจะมีห้วย หนอง คลอง บึง และที่ว่างน้ำท่วมขังเป็นจำนวนมาก รวมทั้งสามารถใช้เป็นทางระบายน้ำลงสู่ทะเลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

2. การขยายตัวของชุมชน

จากการอพยพของประชากรเข้ามาประกอบอาชีพในเขตเมืองทำให้ประชากรของ กรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเป็น 5.6 ล้านคน ในปี 2550 ความเจริญของชุมชนจึง ขยายออกไปทางเขตปริมณฑล โดยขาดการกำหนดผังเมือง การควบคุมการใช้ที่ดินอย่างเพียงพอ ที่ว่างรับน้ำต่างๆ ถูกถม เพื่อก่อสร้างอาคารสำนักงาน บ้านพักอาศัย ความต้องการในการถมที่ดิน เพื่อก่อสร้างอาคารบ้านพักอาศัย ต้องมีการขนย้ายดินจำนวนมากจากพื้นที่ปริมณฑล เป็นเหตุให้ บริเวณนั้นเกิดบ่อดินขนาดใหญ่ 20 - 50 ไร่ ลึกประมาณ 30 เมตร จำนวนหลายบ่อในพื้นที่ มีนบุรี ลาดกระบัง ประเวศ พระโขนง กรุงเทพมหานคร และ อำเภอบางพลี อำเภอบางบ่อ สมุทรปราการ คูคลอง ทางระบายน้ำ ถูกรุกน้ำจนแคบตื้นเขิน ไม่สามารถขุดคลองให้ลึกได้ คู คลองบางส่วนถูกถมเพื่อสร้างถนน โดยที่มิได้มีการก่อสร้างท่อระบายน้ำทดแทนหรือมีแต่ขนาด ไม่เพียงพอ การก่อสร้างถนนบางส่วนที่ตัดกับคูคลอง ทำให้คูคลองส่วนนั้นตื้นเขินหรือแคบลง การปักเสาไฟฟ้า การวางท่อประปา การวางท่อร้อยสายโทรศัพท์ หรือกิจการที่เป็นสาธารณูปโภคต่างๆ ดำเนินการโดยมิได้คำนึงถึงปัญหาการระบายน้ำระบบสาธารณูปโภคด้านประปาไม่เพียงพอไม่สามารถรองรับการขยายตัวของชุมชนเมืองและอุตสาหกรรมต่างๆ ตามเขตปริมณฑล ทำให้มีการสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้เป็นจำนวนมาก โดยขาดการควบคุม เป็นสาเหตุให้แผ่นดินทรุดตัว

3. การทรุดตัวของพื้นดิน

จากรายงานการสำรวจการทรุดตัวของพื้นดินในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พ.ศ.2540 ด้านตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยามีขนาดการทรุดตัวของพื้นดินสรุป ได้ดังนี้

3.1 เขตการทรุดตัวเฉลี่ยประมาณ 3.5 ซม.ต่อปี

- บริเวณถนนสุขุมวิท จาก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ถึงเขต อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
- บริเวณถนนเทพารักษ์ จาก เขต อำเภอบางบ่อ อำเภอบางพลี จังหวัด สมุทรปราการ ถึงเขต อำเภอเมือง สมุทรปราการ

3.2 เขตการทรุดตัวเฉลี่ย ประมาณ 3 ซม. ต่อปี

- บริเวณถนนร่มเกล้า จากเขตลาดกระบัง ถึงเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ถึง เขต อำเภอ ลำลูกกา ปทุมธานี และเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
- บริเวณถนนพหลโยธิน จากเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ถึง เขต อำเภอธัญบุรี ปทุมธานี

3.3 เขตการทรุดตัวเฉลี่ยประมาณ 1.5 ซม. ต่อปี

- บริเวณถนนศรีนครินทร์ และ ถนนรามคำแหง จากเขตพระโขนง ถึง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
 - บริเวณถนนสุขุมวิท และ ถนนพระราม 4 จากเขตพระโขนง ถึง เขตบางรัก , เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร
 - บริเวณพื้นที่เขตบางรัก และเขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร
- 3.4 เขตการทรุดตัวเฉลี่ยประมาณ 1 ซม. ต่อปี

- เขตบริเวณพื้นที่นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว

4. สภาพคลองในพื้นที่

พื้นที่โดยทั่วไปของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ด้านตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยามีคูคลองเป็นจำนวนมาก ทั้งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและเกิดขึ้นโดยการขุดของมนุษย์เพื่อ การเพาะปลูก การชลประทาน การพาณิชย์ และการคมนาคม รวมทั้งเพื่อความมั่นคง จากการรวบรวมข้อมูลของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและการสำรวจในพื้นที่จริง จึงขอสรุปคลองต่างๆ ที่สำคัญต่อการระบายน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลด้านตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา โดยแบ่งออกเป็น คลองตามแนวทิศตะวันออก - ตะวันตก และคลองตามแนวทิศเหนือ - ใต้ ดังนี้

4.1 คลองตามแนวทิศตะวันออก - ตะวันตก

- คลองรังสิต เป็นคลองขุดในปี พ.ศ.2432 ขุดจากแม่น้ำเจ้าพระยาไป เชื่อมกับแม่น้ำนครนายก เป็นคลองขุดตามโครงการคลองรังสิต สำหรับการชลประทานเพื่อขยาย พื้นที่เพาะปลูก นอกจากนี้ในโครงการยังมีคลองหลักและคลองย่อยต่าง ๆ รวมตามยาวทั้งสิ้น 890 กิโลเมตร กว้างเฉลี่ย 30 เมตร ลึก 2 เมตร

- คลองหกวา เป็นคลองหลักคลองหนึ่งของโครงการคลองรังสิตเริ่มต้น จากคลองสองสายใต้ไปทางตะวันออกเชื่อมต่อกับแม่น้ำนครนายกยาวประมาณ 50 กิโลเมตร กว้าง 12 เมตร ลึก 2 เมตร

- คลองแสนแสบ เป็นคลองขุดในปี พ.ศ.2380 - 2383 ขุดต่อจาก คลองบางกะปิไปเชื่อมกับแม่น้ำบางปะกง กว้าง 12 เมตร ลึก 2 เมตร ยาวประมาณ 53.5 กิโลเมตร ความยาวในพื้นที่ กรุงเทพมหานครประมาณ 36 กิโลเมตร

- คลองประเวศบุรีรมย์ เป็นคลองขุดในปี พ.ศ.2421 - 2423 ขุดต่อจากคลองพระโขนงไปเชื่อมกับแม่น้ำบางปะกง กว้าง 15 เมตร ลึก 2 เมตร ยาวประมาณ 60 กิโลเมตร ความยาวในพื้นที่กรุงเทพมหานครประมาณ 25 กิโลเมตร

- คลองสำโรง เป็นคลองที่แยกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณตำบลสำโรงใต้ อำเภอพระประแดง สมุทรปราการ ไปทางทิศตะวันออกผ่านอำเภอบางพลี อำเภอบางบ่อ เข้าสู่เขตอำเภอบางปะกง ฉะเชิงเทรา ยาว 38 กิโลเมตร กว้าง 40 เมตร ลึกเฉลี่ย 1.5 เมตร สภาพสองข้างลำน้ำมีบ้านเรือนราษฎรอาศัยอยู่เป็นกลุ่มและกระจัดกระจาย

- คลองด่าน เป็นคลองที่แยกจากคลองสำโรง บริเวณที่ว่าการอำเภอบางบ่อ เป็นลำคลองที่คดเคี้ยวไปมา ไหลลงสู่อ่าวไทยที่บ้านคลองด่าน ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ ยาวประมาณ 14 กิโลเมตร กว้างเฉลี่ย 52 เมตร ลึกเฉลี่ย 3.2 เมตร สภาพสองข้างลำน้ำ มีบ้านเรือนอาศัยอยู่กระจัดกระจาย

- คลองชายทะเล เป็นคลองที่ไหลขนานกับถนนสุขุมวิท เลียบตามแนวชายทะเล เริ่มจากเขตตำบลแพรกษา อำเภอบางบ่อ ถึงเขตอำเภอบางปะกง ฉะเชิงเทรา ยาวประมาณ 15 กิโลเมตร กว้างเฉลี่ย 30 เมตร ลึก 1.5 เมตร สภาพสองข้างลำน้ำด้านทิศเหนือ มีบ้านเรือนราษฎรอาศัยเป็นกลุ่มและกระจัดกระจายคลองชายทะเลเป็นคลองรับน้ำของกรมชลประทานออกสู่ทะเล บริเวณปากคลองต่างๆ ที่มาเชื่อมกับคลองชายทะเลจะถูกบ้านเรือนราษฎร รุกล้ำจนแคบและตื้นเขินทำให้น้ำจากคลองต่างๆ ไหลลงสู่คลองชายทะเลไม่สะดวก

4.2 คลองตามแนวทิศเหนือ ใต้

- คลองเปรมประชากร เป็นคลองขุดในปี พ.ศ.2412 - 2413 ขุดตรง มาถึงกรุงเทพมหานคร ยาวประมาณ 51.1กิโลเมตร กว้าง 12 เมตร ลึกเฉลี่ย 1.5 ไหลไปบรรจบคลองผดุงกรุงเกษมที่บริเวณทำเนียบรัฐบาลความยาวในกรุงเทพมหานคร ประมาณ 22 กิโลเมตร

- คลองบางบัว เป็นคลองที่เริ่มต้นมาจากคลองหกวา ไหลลงมาทางใต้ มาเชื่อมกับคลองลาดพร้าวมาบรรจบกับคลองแสนแสบ กว้างประมาณ 10 เมตร ลึกเฉลี่ย 1.5 เมตร ความยาวรวมกันกับคลองลาดพร้าวประมาณ 23 กิโลเมตร

- คลองลาดบัวขาว - คลองแม่จัน - คลองตาฟูก - คลองสลุด - คลองบาง แก้วใหญ่ - คลองทับนาง - คลองยายจิว เป็นคลองที่เชื่อมต่อกันตั้งแต่คลองแสนแสบจนจรด คลองชายทะเล ความยาวประมาณ 35 กิโลเมตร กว้างเฉลี่ย 6 - 15 เมตร ลึกประมาณ 1 เมตร สภาพสองฝั่งคลองมีบ้านเรือนราษฎรอาศัยอยู่เป็นกลุ่มและกระจัด

- คลองตำหรุ เป็นคลองที่เชื่อมต่อกับคลองทับนาง ไหลลงบรรจบคลอง ชายทะเล ยาวประมาณ 6 กิโลเมตร กว้าง 4 เมตร ลึก 1 เมตร สภาพสองฝั่งคลองเป็นบ่อเลี้ยง ปลา ตลิ่งชันปลายคลองมีบ้านเรือนอาศัยหนาแน่น มีสิ่งก่อสร้างปลูกกรุกน้ำลำคลอง บริเวณเชื่อม ต่อกับคลองชายทะเลแคบและตื้นเขินมาก

- คลองขุดใหม่ เป็นคลองที่แยกมาจากคลองสำโรง บริเวณถนนเทพารักษ์ กม.13 ลงมาทางใต้ เลียบถนนกิ่งแก้ว - บางพลี บรรจบกับคลองชายทะเลบริเวณใกล้วัดตำหรุ ยาว 10 กิโลเมตร กว้างเฉลี่ย 20 เมตร ลึก 1 เมตร มีราษฎรปลูกบ้านพักกรุกน้ำลำคลอง ระหว่างแนวคลองกับถนน

กิ่งแก้ว - บางพลี ประมาณ 400 ครอบครั้ว ช่วงบรรจบกับคลองชาย ทะเลถูกสิ่งก่อสร้างรูก้ำจั้นแคบ กว้างประมาณ 8 เมตร

- คลองสี่ เป็นคลองแยกมาจากคลองแสนแสบ ไหลลงมาทางใต้ขนานกับ ถนนร่มเกล้า บรรจบกับคลองประเวศบุรีรมย์ ยาวประมาณ 13.5 กิโลเมตร กว้าง 12 เมตร ลึกเฉลี่ย 1.5 เมตร

- คลองลาดกระบัง เป็นคลองแยกมาจากคลองประเวศบุรีรมย์ ไหลลงทาง ทิศใต้บรรจบกับ คลองสำโรงบริเวณที่ว่าการอำเภอบางพลี ยาวประมาณ 14.4 กิโลเมตร กว้างเฉลี่ย 12 เมตร ลึก 2.5 เมตร บริเวณติดสนามบินหนองงูเห่ากว้าง 30 เมตร บริเวณบรรจบกับคลองสำโรงจะกว้างประมาณ 4 เมตร สภาพสองข้างลำน้ำมีบ้านเรือนอาศัยเป็นกลุ่ม และกระจัดกระจาย

- คลองบางคลี่ เป็นคลองที่แยกจากคลองสำโรง ไหลลงทางทิศใต้ไปเชื่อมกับคลองบางเหี้ยน้อย ไหลลงไปบรรจบคลองชายทะเล ยาวประมาณ 11.3 กิโลเมตร กว้าง 6 - 15 เมตร ลึกเฉลี่ย 1 - 1.5 เมตร บริเวณปากคลองบางคลี่เชื่อมกับคลองสำโรงจะแคบ กว้าง ประมาณ 5 เมตร คลองบางเหี้ยน้อยจะมี สภาพคดเคี้ยวบริเวณเชื่อมกับคลองชายทะเลจะแคบ กว้างประมาณ 4 เมตร และมีวัชพืชขึ้นหนาแน่น

- คลองลำปลาทิว เป็นคลองแยกมาจากคลองแสนแสบขนานลงมากับถนนฉลองกรุง ไปบรรจบ คลองประเวศบุรีรมย์ที่บริเวณเขตลาดกระบัง ยาวประมาณ 18.5 กิโลเมตร กว้างประมาณ 25 เมตร ลึก 2.6 เมตร สภาพสองฝั่งคลองมีบ้านเรือนอาศัยกระจัดกระจาย

- คลองหนองงูเห่า - บางโฉลง เป็นคลองแยกจากคลองประเวศบุรีรมย์ บริเวณคลองลำปลาทิว มาบรรจบไหลลงทางทิศใต้บรรจบคลองสำโรงที่ตำบลบางโฉลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ยาวประมาณ 14.2 กิโลเมตร กว้าง 40 เมตร ลึกเฉลี่ย 2.5 เมตร บริเวณเขตสนามบินหนองงูเห่า กว้าง 50 เมตร สภาพสองข้างคลองมีบ้านเรือนราษฎรอาศัยกระจัดกระจาย

- คลองบางปลา เป็นคลองแยกจากคลองสำโรง บริเวณตำบลบางปลา อำเภอบางพลี สมุทรปราการ ไหลลงมาทางทิศใต้ บรรจบคลองชายทะเล บริเวณวัดราษฎร์บำรุง ตำบลบางปู อำเภอเมืองสมุทรปราการ ยาวประมาณ 11 กิโลเมตร กว้างเฉลี่ย 40 เมตร ลึก เฉลี่ย 1.5 เมตร สภาพสองข้างคลองมีบ้านเรือนอาศัยกระจัดกระจาย

- คลองบางเสาธง เป็นคลองแยกจากคลองกาหลง ในเขตอำเภอบางพลี สมุทรปราการ ไหลไป ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ผ่านตำบลบางเสาธง อำเภอบางพลี สมุทรปราการ แล้ววกลงทิศใต้ บรรจบคลองชายทะเล ยาวประมาณ 16.5 กิโลเมตร กว้าง 30 เมตร ลึกเฉลี่ย 1 เมตร สภาพสองข้าง คลองมีบ้านเรือนอาศัยอยู่กระจัดกระจาย

- คลองจระเข้ใหญ่ - เจริญราษฎร์ - บางเกลือ เป็นคลองที่เชื่อมต่อกัน โดยแยกมาจากคลอง หนองงูเห่าไหลลงมาทางใต้ ผ่านคลองสำโรงลงมาบรรจบคลองชายทะเล ยาวประมาณ 22 กิโลเมตร กว้างเฉลี่ย 40 เมตร ลึกเฉลี่ย 1.2 เมตร สภาพสองฝั่งคลองมี บ้านเรือนราษฎรอาศัยกระจัดกระจาย

- คลองพระองค์เจ้าไชยานุชิต เป็นคลองที่แยกมาจากคลองแสนแสบ บริเวณปากคลองสิเบียด ไหลลงใต้บรรจบกับคลองสำโรงบริเวณ ตำบลบางบ่อ อำเภอบางบ่อ ความยาวประมาณ 35 กิโลเมตร กว้างเฉลี่ย 52 เมตร ลึกเฉลี่ย 1.5 เมตร สภาพสองฝั่ง คลองมีบ้านเรือนอาศัยอยู่หนาแน่นเป็นกลุ่ม และกระจัดกระจาย

5. วัชพืช

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีคูคลองเป็นจำนวนมาก ในอดีตได้ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรและการคมนาคม ต่อมาสภาพของสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้การใช้ประโยชน์คลองเพื่อการเกษตรและการคมนาคมลดน้อยลง สภาพของคลองโดยทั่วจึงถูกปกคลุมไปด้วยวัชพืช ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการระบายน้ำ วัชพืชเหล่านี้จะมีการเจริญเติบโตที่รวดเร็ว เช่น ต้นอ้อ กก โสน และผักตบชวา โดยเฉพาะผักตบชวา

ผักตบชวา มีถิ่นกำเนิดในทวีปอเมริกาใต้แถบประเทศบราซิล แต่การแพร่กระจายจะไม่รุนแรงเหมือนในเขตร้อนชื้น เช่น ในอินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย ทั้งนี้เนื่องจาก ในถิ่นกำเนิดของผักตบชวาจะมีศัตรูธรรมชาติควบคุมอยู่ ผักตบชวาถูกนำไปยังทวีปยุโรปโดยนักเดินทาง ทั้งนี้เนื่องจากความสวยงามของดอก ต่อมาใน พ.ศ.2424 ชาวเนเธอร์แลนด์ ได้นำเข้าไปปลูกในอินโดนีเซีย ทำให้ผักตบชวาแพร่ระบาดไปทั่วอินโดนีเซีย เนื่องจากผักตบชวาสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี ปี พ.ศ.2444 ผักตบชวาถูกนำเข้าสู่ประเทศไทยโดยพระองค์เจ้าสายวลีภริมย์ในรัชกาลที่ 5 ทรงนำมาจากอินโดนีเซีย เพื่อใช้เป็นไม้ประดับในสระน้ำวังสระปทุม ต่อมาเกิดน้ำท่วมใหญ่ทำให้ผักตบชวาหลุดลอยออกมา และมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วระบาด สู่แม่น้ำลำคลองต่างๆ ทั่วประเทศไทย

ผักตบชวาขยายพันธุ์โดยใช้ไหล (Stolon) ที่แตกจากต้นแม่ ซึ่งสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (2517) พบว่าผักตบชวา 10 ต้น สามารถแตกไหลได้ถึง 600,000 ต้น ภายใน 6 เดือน

การบริหารจัดการน้ำในกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานคร พื้นที่ประมาณ 1,568 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่บนพื้นที่ลุ่มต่ำตอนปลายของแม่น้ำเจ้าพระยาใกล้อ่าวไทย ระดับความสูงเฉลี่ยประมาณ 0.00 ถึง +1.50 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง (ม.รทก.) โดยบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาและพื้นที่ทางทิศเหนือมีระดับสูง +1.50 ม.รทก. ส่วนพื้นที่ตอนกลาง ด้านตะวันออก และด้านใต้มีระดับต่ำ อยู่ระหว่าง 0.00 ถึง +0.50 ม.รทก. บางพื้นที่มีระดับต่ำกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง เช่น บริเวณ มหาวิทยาลัยรามคำแหง การระบายน้ำออกจากพื้นที่โดยใช้การไหลตามธรรมชาติ โดยแรงโน้มถ่วงของโลก (Gravity Flow) ทำได้ยากและมีประสิทธิภาพต่ำ เนื่องจากระดับพื้นดินมีระดับต่ำกว่าระดับ เข้าควบคุมในคลองและในแม่น้ำเจ้าพระยา การระบายน้ำออกจากพื้นที่โดยขีดความสามารถของสถานีสูบน้ำและ คลองระบายน้ำจึงมีความจำเป็น แต่ก็มีขีดจำกัดจากการที่ไม่สามารถปรับปรุงขยายความกว้างของคลองได้จึงทำให้เพิ่มขีดความสามารถการระบายน้ำไม่ได้ เนื่องจากปัญหาการรुकล้ำคูคลองสาธารณะ กรุงเทพมหานคร จึงดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมโดยใช้ระบบพื้นที่ปิดล้อม ด้วยการก่อสร้างแนวป้องกันน้ำท่วม ล้อมรอบพื้นที่ เพื่อป้องกันน้ำจากพื้นที่ภายนอกไหลบ่าเข้าท่วมพื้นที่ ส่วนภายในพื้นที่ปิดล้อมก่อสร้างระบบ ระบายน้ำ เพื่อระบายน้ำท่วมซึ่งเนื่องจากฝนตกในพื้นที่ให้ระบายลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงห่วงใยถึงความเดือดร้อนของประชาชน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คณะผู้บริหารของกรุงเทพมหานครเข้าเฝ้าเพื่อพระราชทานพระราชดำริในการดำเนินการป้องกัน และแก้ไขปัญหาน้ำท่วม และการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียหลายครั้ง ซึ่งกรุงเทพมหานครได้น้อมนำพระราชดำริ เพื่อยึดถือเป็นนโยบายสำคัญและใช้เป็นแนวทาง

ปฏิบัติ ซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถป้องกันและแก้ไข ปัญหาได้จริงโดยในส่วนการดำเนินการด้านการป้องกันน้ำท่วมและการระบายน้ำได้มีการดำเนินการดังนี้

ระบบป้องกันน้ำท่วม โดยก่อสร้างคันป้องกันน้ำท่วมปิดล้อมพื้นที่เพื่อป้องกันน้ำหลากและน้ำทะเลหนุนสูง

เพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วมเนื่องจากน้ำหลากจากแม่น้ำเจ้าพระยาและน้ำป่าจากทุ่ง โดยรอบพื้นที่ ไหลเข้าท่วมพื้นที่ กรุงเทพมหานครก่อสร้างคันป้องกันน้ำท่วมปิดล้อมพื้นที่ โดยก่อสร้างคันป้องกันน้ำท่วม ดังนี้

คันป้องกันน้ำท่วมด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร (คันกั้นน้ำพระราชดำริ)

ตามที่มีปัญหาน้ำท่วม เมื่อ พ.ศ. 2526 กรุงเทพมหานครและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ก่อสร้าง แนวป้องกันน้ำท่วมตามพระราชดำริ โดยได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2527 เพื่อป้องกันน้ำไหลบ่าจากพื้นที่ ด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร เข้าท่วมพื้นที่ชุมชนชั้นใน ซึ่งเป็นพื้นที่หนาแน่นมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ สังคม โดยก่อสร้างคันดินริมถนนสายต่างๆ ด้านตะวันออก ความยาวรวมประมาณ 72 กิโลเมตร แนวคันป้องกัน เริ่มตั้งแต่ถนนพหลโยธินบริเวณซอยแอนเนกซ์ ถนนเลียบบคลองสอง ถนนเลียบบคลองหกวาสายล่าง ถนนหทัยราษฎร์ ถนนหทัยมิตร ถนนนิมิตรใหม่ ถนนประชา ร่วมใจ ถนนราษฎร์อุทิศ ถนนสุวินทวงศ์ ถนนรามคำแหง ถนนร่มเกล้า ถนนกิ่งแก้ว ถนนสุขุมวิทสายเก่าจรดทะเลที่จังหวัดสมุทรปราการ การก่อสร้างแล้วเสร็จ พ.ศ. 2528 ได้มีการ ยกกระต๊อบ ถนนริมคันกั้นน้ำเดิม เป็นแนวคันป้องกันถาวรแทน สามารถป้องกันน้ำไหลบ่าจากทุ่งด้านเหนือและด้านตะวันออกของพื้นที่ได้ที่ระดับความสูง 13.00 ม.รทก. ซึ่งคันกั้นน้ำบางส่วนมีการทुरुตตัว ทำให้คันกั้นน้ำ มีระดับลดลง มีความสูงที่ 4 2.00 ม.รทก. ถึง + 2.50 ม.รทก. หลังน้ำท่วมปี 2554 ได้ปรับปรุงแนวคันกั้นน้ำและยกกระต๊อบขึ้น มีความสูงที่ +3.00 ม.รทก.

คันป้องกันน้ำท่วมริมแม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางกอกน้อยและคลองมหาสวัสดิ์

กรุงเทพมหานครได้ก่อสร้างแนวป้องกันน้ำท่วมถาวรริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางกอกน้อย และคลองมหาสวัสดิ์ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมเนื่องจากน้ำหลากและน้ำทะเลหนุนสูง โดยได้มีการก่อสร้างแนวป้องกันน้ำท่วมแล้วประมาณ 77 กิโลเมตร และจากเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่เมื่อ พ.ศ. 2554 ได้มีการ ปรับปรุงแนวป้องกันน้ำท่วมที่ได้ก่อสร้างแล้วให้สามารถป้องกันระดับน้ำสูงสุดในแม่น้ำเจ้าพระยาเมื่อ พ.ศ. 2554 โดยยกกระต๊อบความสูงของกำแพงกั้นน้ำให้สูงเพิ่มขึ้นอีก 20 - 50 เซนติเมตร ทำให้สามารถป้องกันได้ที่ +2.80 ม.รทก. ถึง +3.50 ม.รทก. ส่วนแนวป้องกันที่ยังก่อสร้างไม่แล้วเสร็จปัจจุบันใช้ถนน ตรอก รวมกับการเรียงกระสอบทรายเป็นแนวกระสอบทรายเป็นแนวป้องกันชั่วคราวและสามารถป้องกันน้ำ 1 ระดับ + 2.20 ม.รทก. ถึง + 2.50 ม.รทก.

ระบบป้องกันน้ำท่วม โดยการสร้างคันกันน้ำปิดล้อมพื้นที่กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็นพื้นที่ป้องกันน้ำท่วมเป็น 3 พื้นที่ ได้แก่

1. พื้นที่ปิดล้อมด้านตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ภายในคันกันน้ำพระราชดำริ พื้นที่ประมาณ 650 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ปิดล้อมตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาระหว่าง คันป้องกันน้ำท่วม ริมแม่น้ำกับคันกันน้ำพระราชดำริ
2. พื้นที่ปิดล้อมด้านตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา (ฝั่งธนบุรี) พื้นที่ประมาณ 450 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ปิดล้อมตั้งอยู่ด้านตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาระหว่างคันป้องกันน้ำท่วมริมแม่น้ำถึงสุดเขตกรุงเทพมหานครที่ถนนพุทธมณฑลสาย 4
3. พื้นที่ด้านตะวันออกนอกคันกันน้ำพระราชดำริ พื้นที่ประมาณ 468 ตารางกิโลเมตร ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานครนอกคันกันน้ำพระราชดำริ ซึ่งกรุงเทพมหานครใช้เป็นพื้นที่ ทางน้ำ หลากตามธรรมชาติ (Food way) เพื่อระบายน้ำจากทั้งทางด้านบนและด้านตะวันออกให้ระบายลงสู่ทะเล ไม่ให้ไหลบ่าเข้าท่วมพื้นที่ปิดล้อมภายในคันกันน้ำพระราชดำริ ซึ่งเป็นชุมชนหนาแน่นและเป็นพื้นที่สำคัญที่เป็น ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของประเทศ

ระบบระบายน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังเนื่องจากน้ำฝน

ในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังเนื่องจากฝนตกในพื้นที่ปิดล้อมกรุงเทพมหานครได้ก่อสร้างระบบระบายน้ำ เพื่อเร่งระบายน้ำท่วมขังในพื้นที่ออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยาและอ่าวไทยโดยเร็ว โดยปัจจุบัน ชีตความสามารถของระบบระบายน้ำสามารถรองรับปริมาณฝนตกสะสมรวมได้ไม่เกิน 80 มิลลิเมตร ใน 1 วัน (ใน 1 วัน โดยเฉลี่ยแล้วฝนตกประมาณ 3 ชั่วโมง) หรือแปลงเป็นความเข้มข้นของฝนไม่เกิน 58.7 มิลลิเมตรต่อชั่วโมง ประกอบด้วยระบบระบายน้ำต่างๆ ดังนี้

คู คลองระบายน้ำ จำนวนทั้งสิ้น 1,682 คู คลอง ความยาวรวม ประมาณ 2,604 กิโลเมตร มีการดำเนินการขุดลอก เปิดทางน้ำไหล เก็บขยะวัชพืช ผักตบชวา เป็นประจำทุกปี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการรองรับ และระบายน้ำในคลองเมื่อมีฝนตก

ท่อระบายน้ำ ความยาวประมาณ 6,368 กิโลเมตร แบ่งเป็นถนนสายหลัก 1,950 กิโลเมตร ในตรอก ซอย ยาวประมาณ 4,418 กิโลเมตร กรุงเทพมหานคร ดำเนินการล้างทำความสะอาดท่อระบายน้ำ เป็นประจำทุกปี เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำจากถนนและบ้านเรือนประชาชนให้ระบายลงสู่คลอง ระบายน้ำได้เร็วยิ่งขึ้น

สถานีสูบน้ำ ประตูระบายน้ำ บ่อสูบน้ำ เพื่อระบายน้ำท่วมขัง เนื่องจากฝนตกในพื้นที่ ออกสูบน้ำเจ้าพระยา โดยประกอบด้วย

- สถานีสูบน้ำ 189 แห่ง
- ประตูระบายน้ำ 240 แห่ง
- บ่อสูบน้ำ 269 แห่ง

เนื่องจากกรุงเทพมหานครได้ก่อสร้างระบบระบายน้ำดังกล่าว ทำให้มีขีดความสามารถของการระบายน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครได้รวมทั้งสิ้น 2,229.16 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที แบ่งเป็นฝั่งพระนครและฝั่งธนบุรี ดังนี้

- ฝั่งพระนคร มีขีดความสามารถของการระบายน้ำ 1,587.06 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที
- ฝั่งธนบุรี มีขีดความสามารถของการระบายน้ำ 642.10 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

โดยรวมขีดความสามารถของการระบายน้ำของสถานีสูบน้ำที่ติดตั้งริมแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งมีขีดความสามารถในการระบายน้ำลงสู่น้ำเจ้าพระยาได้รวม 903.23 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที แบ่งเป็นฝั่งพระนครและฝั่งธนบุรี ดังนี้

- ฝั่งพระนคร มีขีดความสามารถของการระบายน้ำ 662.43 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที
- ฝั่งธนบุรี มีขีดความสามารถของการระบายน้ำ 240.80 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

ในอนาคตกรุงเทพมหานคร มีการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้มีขีดความสามารถในการระบายน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานครได้มากขึ้น โดยให้สามารถรับปริมาณฝนตกสะสมได้ไม่เกิน 100 มิลลิเมตร 1 วัน (ฝนตกประมาณ 3 ชั่วโมง) หรือเป็นความเข้มของฝนที่ 76 มิลลิเมตรต่อชั่วโมง

อุโมงค์ระบายน้ำขนาดใหญ่ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำบริเวณที่มีปัญหาน้ำท่วม เนื่องจากเป็นที่ลุ่มต่ำและระบบระบายน้ำในพื้นที่ เช่น ท่อระบายน้ำ คู คลอง มีขีดจำกัด ไม่สามารถนำน้ำท่วมขังออกจากพื้นที่ไปสู่แม่น้ำเจ้าพระยาได้โดยเร็ว จึงมีความจำเป็นต้องก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำใต้ดิน ขนาดใหญ่เพื่อเร่งระบายน้ำออกสู่น้ำเจ้าพระยาโดยไม่ต้องระบายผ่านระบบคลองตามปกติ ซึ่งมีขีดจำกัดรวมทั้ง ยังช่วยลดระดับน้ำในคลองระบายน้ำสายสำคัญให้มีระดับต่ำได้รวดเร็ว เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำในคลองได้ นอกจากนี้อุโมงค์ระบายน้ำยังสามารถช่วยในการเจือจางน้ำเน่าเสียในคลอง ในพื้นที่ชุมชนชั้นในในฤดูแล้ง โดยไม่มีผลกระทบต่อปัญหาน้ำท่วมในคลองระบายน้ำ ในพื้นที่ได้อีกด้วย

กรุงเทพมหานครได้ก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำ เพื่อระบายน้ำจากพื้นที่น้ำท่วมขังให้ระบายลงสู่น้ำเจ้าพระยาโดยตรง นอกจากนี้ยังช่วยเร่งระบายน้ำหลากจากพื้นที่ภายนอกให้ระบายผ่านคลองระบายน้ำเข้ามาในพื้นที่ป้องกันแล้วไหลลงสู่อุโมงค์ระบายน้ำใต้ดิน เพื่อระบายลงสู่น้ำ

เจ้าพระยา ซึ่งสามารถช่วยให้การระบายน้ำหลาก เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมนอกพื้นที่ป้องกันของ กรุงเทพมหานครได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันได้มีการดำเนินการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำแล้ว 8 แห่ง ความยาวรวม 25.40 กิโลเมตร มีประสิทธิภาพการระบายน้ำรวม 215.50 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. โครงการก่อสร้างสถานีสูบน้ำและอุโมงค์ระบายน้ำซอยสุขุมวิท 26 มีขีดความสามารถในการระบายน้ำ 4 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที อุโมงค์ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.00 เมตร ยาวประมาณ 1.10 กิโลเมตร ช่วยแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังในถนนสุขุมวิทระหว่างซอยสุขุมวิท 22 - 28 ในซอยสุขุมวิท 26 และบริเวณใกล้เคียง

2. โครงการก่อสร้างระบบผันน้ำคลองเปรมประชากร มีขีดความสามารถในการระบายน้ำ 30 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที อุโมงค์ใต้ดินขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3.40 เมตร ยาวประมาณ 1.88 กิโลเมตร แก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ตอนบนของกรุงเทพมหานคร เขตบางซื่อ จตุจักร หลักสี่ บางเขน และดอนเมือง ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 3.50 ตารางกิโลเมตร

3. โครงการก่อสร้างสถานีสูบน้ำและอุโมงค์ระบายน้ำซอยสุขุมวิท 36 มีขีดความสามารถในการระบายน้ำ 6 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที และอุโมงค์ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.80 เมตร ยาว 1.32 กิโลเมตร ช่วยแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในถนนสุขุมวิทและบริเวณซอยสุขุมวิท 36

4. โครงการก่อสร้างสถานีสูบน้ำและอุโมงค์ระบายน้ำซอยสุขุมวิท 42 มีขีดความสามารถในการระบายน้ำ 6 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที และอุโมงค์ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.80 เมตร ยาว 1.10 กิโลเมตร ช่วยแก้ไขปัญหาน้ำท่วมถนนสุขุมวิทและซอยสุขุมวิท 42

5. โครงการก่อสร้างระบบระบายน้ำพื้นที่เขตพญาไท มีขีดความสามารถในการระบายน้ำ 4.50 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที และสร้างอุโมงค์ใต้ดินขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2.40 เมตร ยาวประมาณ 679 เมตร และขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.50 เมตร ยาวประมาณ 1.90 กิโลเมตร แก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่เขตพญาไท ถนนพหลโยธิน ช่วงจากซอยพหลโยธิน 5-11 และถนนพระราม 6 ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 3 ตารางกิโลเมตร

6. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำบึงมักกะสันลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา มีขีดความสามารถในการระบายน้ำ 45 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที และท่อระบายน้ำใต้ดินขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4.60 เมตร ยาวประมาณ 5.98 กิโลเมตร ช่วยแก้ไขปัญหาน้ำท่วม เขตวัฒนา ปทุมวัน ราชเทวี พญาไท ห้วยขวาง และดินแดง ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 26 ตารางกิโลเมตร

7. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองแสนแสบและคลองลาดพร้าวลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ที่จะได้รับประโยชน์ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 50 ตารางกิโลเมตร ได้แก่ พื้นที่เขตห้วยขวาง บางกะปิ บึงกุ่ม วัฒนา วังทองหลาง และลาดพร้าว อุโมงค์มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5.00 เมตร ยาวประมาณ 5.11 กิโลเมตร มีขีดความสามารถในการระบายน้ำ 60 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

8. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำใต้คลองบางซื่อ จากคลองลาดพร้าวถึงแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่ที่จะได้รับประโยชน์ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 56 ตารางกิโลเมตร ได้แก่ พื้นที่เขตห้วยขวาง ดินแดง พญาไท จตุจักร ลาดพร้าว วังทองหลาง บางซื่อ และดุสิต อุโมงค์มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5.00 เมตร ยาวประมาณ 6.40 กิโลเมตร มีขีดความสามารถในการระบายน้ำ 60 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

กรุงเทพมหานครจะดำเนินการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำขนาดใหญ่เพิ่มเติมอีก 5 แห่ง ความยาว 37.68 กิโลเมตร มีประสิทธิภาพการระบายน้ำรวม 200 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที โดยมีแผนการดำเนินการดังนี้

โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำขนาดใหญ่

ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา (ฝั่งพระนคร) จำนวน 3 แห่ง

1. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำจากบึงหนองบอนลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา เริ่มจากบริเวณนี้จากหนองบอนลอดใต้คลองหนองบอน คลองตาช้าง ถนนอุดมสุข สุขุมวิท 101/1 คลองบางอ้อ ออกแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณพื้นที่บริษัทไม้อัดไทย พื้นที่ที่จะได้รับประโยชน์ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 85 ตารางกิโลเมตร ได้แก่ พื้นที่เขตประเวศ บางนา พระโขนง และสวนหลวง อุโมงค์มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5.00 เมตร ยาวประมาณ 9.40 กิโลเมตร ก่อสร้างสถานีสูบน้ำตอนปลายอุโมงค์กำลังสูบ 60 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที งบประมาณ 4,925,665 ล้านบาท (งบ กทม.) อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง ระยะเวลาก่อสร้าง 4 ปี และคาดว่าจะแล้วเสร็จภายใน พ.ศ. 2562

2. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองเปรมประชากรจากคลองบางบัว ลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา เริ่มจาก คลองบางบัวลอดใต้ คลองวัดหลักสี่ คลองเปรมประชากร ถนนรัชดาภิเษก ถนนวงศ์สว่าง ไปออกสู่แม่น้ำเจ้าพระยา บริเวณใต้สะพานพระราม 7 พื้นที่ที่จะได้รับประโยชน์ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 109 ตารางกิโลเมตร ได้แก่ พื้นที่เขตดอนเมือง สายไหม บางเขน หลักสี่ และจตุจักร อุโมงค์มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5.70 เมตร ยาวประมาณ 13.50 กิโลเมตร ก่อสร้างสถานีสูบน้ำ ตอนปลายอุโมงค์กำลังสูบ 60 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ปัจจุบัน อยู่ระหว่างการจ้างบริษัทที่ปรึกษาเพื่อออกแบบรายละเอียดโครงการ งบประมาณการก่อสร้างจากการประมาณการ เบื้องต้น 9,460 ล้านบาท ระยะเวลาการก่อสร้าง 4 ปี 6 เดือน คาดว่าจะก่อสร้างภายใน พ.ศ. 2560 และแล้วเสร็จภายในพ.ศ. 2562

3. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองแสนแสบจากอุโมงค์ระบายน้ำคลองแสนแสบ และคลองลาดพร้าวถึงบริเวณซอยลาดพร้าว 130 เพื่อขยายความยาวอุโมงค์ระบายน้ำคลองแสนแสบเดิมออกไปตามแนว คลองแสนแสบ เพื่อช่วยเร่งระบายน้ำออกจากพื้นที่บางส่วนของเขตบางกะปิ

เขตสะพานสูง เขตบึงกุ่ม และ เขตคันนายาว อุโมงค์มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 3.60 เมตร ยาวประมาณ 3.80 กิโลเมตร ก่อสร้างอาคารรับน้ำเข้าสู่ อุโมงค์บริเวณปากซอยลาดพร้าว 130 และก่อสร้างปล่องอุโมงค์ เพื่อเชื่อมต่อกับอุโมงค์ระบายน้ำคลองแสนแสบเดิม ช่วยระบายน้ำผ่านอุโมงค์ในอัตรา 30 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที งบประมาณ 1,735.8 ล้านบาท ออกแบบแล้วเสร็จ อยู่ระหว่างขอจัดสรรงบประมาณ ระยะเวลาการก่อสร้าง 3 ปี คาดว่าจะเริ่มก่อสร้างภายใน พ.ศ. 2562 และแล้วเสร็จภายใน พ.ศ. 2565 ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา (ฝั่งธนบุรี) จำนวน 2 แห่ง

4. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองทวีวัฒนาบริเวณคอขวด วัดฤๅษะสงฆ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำในคลองทวีวัฒนาให้สามารถระบายน้ำหลากจากพื้นที่ตอนบนผ่านพื้นที่กรุงเทพมหานคร ฝั่งธนบุรี เพื่อระบายลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา โครงการแก้มลิง คลองมหาชัย - คลองสนามชัย แม่น้ำท่าจีนและลงสู่อ่าวไทย โดยจะต้องระบายน้ำผ่านคลองทวีวัฒนาประมาณ 32 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่กรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี โดยทำการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 3.70 เมตร ความยาวประมาณ 2.03 กิโลเมตร งบประมาณ 2,274.20 ล้านบาท ออกแบบแล้วเสร็จ อยู่ระหว่างขอขุดหนุนจากรัฐบาล ระยะเวลาการก่อสร้าง 3 ปี คาดว่าจะเริ่มก่อสร้างภายใน พ.ศ. 2562 แล้วเสร็จ ภายใน พ.ศ. 2565

5. โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองพระยาราชมนตรี จากคลองภาษีเจริญถึงคลองสนามชัย วัดฤๅษะสงฆ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำในพื้นที่ฝั่งธนบุรี และรับน้ำโครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำ คลองทวีวัฒนาผ่านคลองภาษีเจริญ และระบายน้ำลงสู่โครงการแก้มลิงคลองมหาชัย - คลองสนามชัย เพื่อป้องกันและ แก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่กรุงเทพมหานครฝั่งธนบุรี โดยทำการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 5.00 เมตร ความยาวประมาณ 8.95 กิโลเมตร กำลังสูบ 48 ลูกบาศก์

อุโมงค์ระบายน้ำที่จะก่อสร้างเพิ่มเติมของกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง						
ลำดับที่	รายการ	ประสิทธิภาพการสูบ (ลบ.ม./วินาที)	ขนาด (เมตร)	ความยาว (กม.)	งบประมาณ (ล้านบาท)	ผลความก้าวหน้า
	ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา					
1.	โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำจากบึงหนองบอนลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา	60	Ø5.00	9.40	4,925.665	- อยู่ระหว่างก่อสร้าง
2.	โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองเปรมประชากรจากคลองบางบัวลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา	60	Ø5.70	13.50	9,460	- อยู่ระหว่างจ้างที่ปรึกษาออกแบบรายละเอียด
3.	โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองแสนแสบจากอุโมงค์ระบายน้ำคลองแสนแสบและคลองลาดพร้าวถึงบริเวณซอยลาดพร้าว 130	-	Ø3.60	3.80	1,736	โครงการช่วยระบายน้ำจากพื้นที่ฝั่งตะวันออกผ่านอุโมงค์ระบายน้ำในอัตรา 30 ลบ.ม./วินาที - อยู่ระหว่างขุดหนุนรัฐบาล
	ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา					
4.	โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองทวีวัฒนาบริเวณคอขวด	32	Ø3.70	2.03	2,274.20	- อยู่ระหว่างขุดหนุนจากรัฐบาล
5.	โครงการก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำคลองพระยาราชมนตรี จากคลองภาษีเจริญถึงคลองสนามชัย	48	Ø5.00	8.95	4,580	- ศึกษาความเหมาะสมทางเศรษฐศาสตร์และการเงินแล้วเสร็จ - อยู่ระหว่างขอจัดสรรงบประมาณเพื่อออกแบบรายละเอียด
	รวม	200		37.68	22,975.865	

เมตรต่อวินาที งบประมาณ 4,580 ล้านบาท ปัจจุบันศึกษาความเหมาะสมด้านเศรษฐศาสตร์การเงินและผลกระทบโครงการแล้วเสร็จและอยู่ระหว่างขอจัดสรรงบประมาณเพื่อออกแบบรายละเอียด ระยะเวลาการก่อสร้าง 4 ปี คาดว่าจะเริ่มดำเนินการได้ในปี พ.ศ.2563 แล้วเสร็จในปี พ.ศ.2567

อุโมงค์ระบายน้ำที่จะก่อสร้างเพิ่มเติม

เพิ่มอุโมงค์ระบายน้ำ เพื่อการแก้ปัญหาน้ำท่วมอย่างยั่งยืน

กรุงเทพมหานครมีแผนเพิ่มอุโมงค์ระบายน้ำเพิ่มเติม 5 แห่ง ตามนโยบายของผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และบริเวณปริมณฑล

3 โครงการอุโมงค์ระบายน้ำ

2 โครงการอุโมงค์ระบายน้ำ

โครงการอุโมงค์ระบายน้ำจากบึงหนองบอนลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

โครงการอุโมงค์ระบายน้ำคลองเปรมประชากรจากคลองบางบัวลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

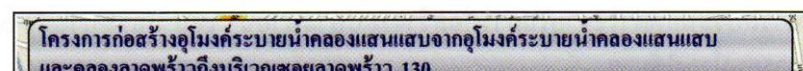
โครงการอุโมงค์ระบายน้ำคลองแสนแสบจากอุโมงค์ระบายน้ำคลองแสนแสบและคลองลาดพร้าวถึงบริเวณซอยลาดพร้าว 130

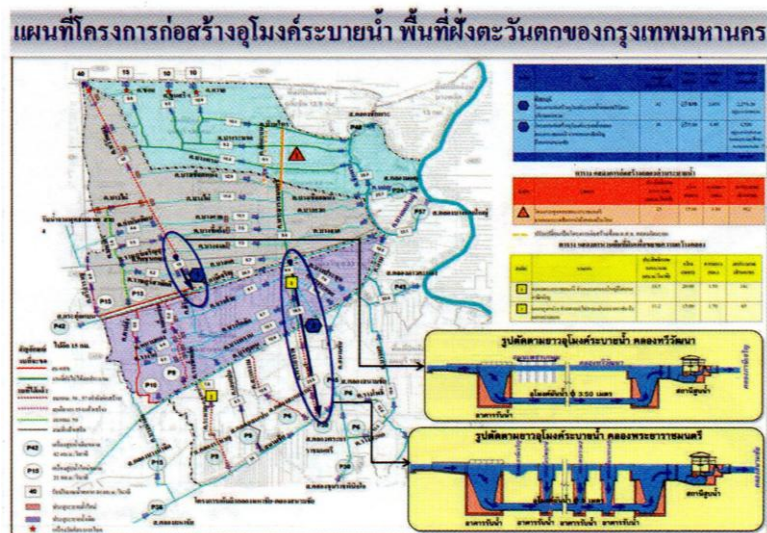
โครงการอุโมงค์ระบายน้ำคลองทวีวัฒนาบริเวณคอขวด

โครงการอุโมงค์ระบายน้ำคลองพระยาราชมนตรี จากคลองภาษีเจริญถึงคลองสนามชัย

โครงการอุโมงค์ระบายน้ำคลองภาษีเจริญถึงคลองสนามชัย

โครงการอุโมงค์ระบายน้ำคลองทวีวัฒนาผ่านคลองภาษีเจริญ และระบายน้ำลงสู่โครงการแก้มลิงคลองมหาชัย - คลองสนามชัย

จั ด ห า บ ี ง

ส ร ะ เ ป น ก ั ม

ลิ่ง พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานแนวพระราชดำริให้มีระบบการบริหารจัดการน้ำท่วมในวิธีการที่เรียกว่า “แก้มลิง” ซึ่งเป็นวิธีการดำเนินงาน สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติดั้งเดิมของกรุงเทพมหานครที่เป็นพื้นที่ลุ่มรับน้ำตามธรรมชาติ โดยมีพระราชดำริให้จัดหาพื้นที่ลุ่ม บึง สระเป็นที่รองรับน้ำ เมื่อฝนตกหนักให้น้ำเข้ามากับกักไว้แก้มลิงเป็นการชั่วคราว เมื่อเข้าในคลองมีสภาพปกติ จึงระบายน้ำออกจากแก้มลิงโดยการไหลตามแรงโน้มถ่วงของโลก (Gravity Flow) ซึ่งจะช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมได้ กรุงเทพมหานครได้น้อมนำพระราชดำริแก้มลิงมาดำเนินการเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถบรรเทาภาวะน้ำท่วมขัง ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและ ปริมณฑลได้เป็นอย่างดี

หลักการในการดำเนินงานโครงการแก้มลิงก็คือ จัดหาพื้นที่ลุ่มที่เป็นบึง สระ แอ่งน้ำ ให้มีระบบต่อเชื่อมกับระบบระบายน้ำสาธารณะ เช่น คลอง ท่อระบายน้ำ ในฤดูฝนทำการพร่องน้ำในแก้มลิง ให้มีระดับต่ำ เพื่อเตรียมรองรับน้ำฝนส่วนที่เกินจากระบบระบายน้ำสาธารณะจะรองรับได้ให้ไหล เข้ามาเก็บกักไว้ในแก้มลิงเป็น การชั่วคราว เมื่อสภาวะของน้ำในท่อระบายน้ำและคลองพื้นภาวะวิกฤต จึงค่อยๆ ปล่อยระบายน้ำในแก้มลิงไปสู่ ท่อระบายน้ำ คลองและแม่น้ำ ซึ่งวิธีการดำเนินการดังกล่าวจะช่วยให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประหยัด

ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างระบบระบายน้ำ เช่น ท่อระบายน้ำ สถานีสูบน้ำ และ ค่ากระแสไฟฟ้าในการสูบน้ำลงได้มาก

ปัจจุบันสำนักงานการระบายน้ำ สามารถจัดหาพื้นที่รองรับและเก็บกักน้ำไว้ได้แล้วจำนวน 26 แห่ง เก็บกักน้ำได้ประมาณ 13.07 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา

(ฝั่งพระนคร) จำนวน 24 แห่ง เก็บกักน้ำได้ประมาณ 7.06 ล้านลูกบาศก์เมตร ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพร (ฝั่งธนบุรี) จำนวน 2 แห่ง เก็บกักน้ำได้ประมาณ 6.01 ล้านลูกบาศก์เมตร

ในพื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา (ฝั่งธนบุรี) มีพื้นที่แก้มลิง 2 แห่งประกอบด้วยบึงวงแหวนเพชรเกษมและโครงการแก้มลิง คลองมหาชัย-คลองสนามชัย ซึ่งเป็นโครงการตามพระราชดำริสำนักงานการระบายน้ำร่วมกับกรมชลประทานดำเนินโครงการแก้มลิง โดยพัฒนาคลองสนามชัย และคลองอื่นๆ ที่อยู่ในพื้นที่โครงการเป็นแก้มลิงเก็บกักน้ำได้ 6 ล้านลูกบาศก์เมตร สำนักงานการระบายน้ำได้ก่อสร้างสถานีสูบน้ำ ประตูระบายน้ำและประตูเรือสัญจร 12 แห่ง รวมทั้งแนวป้องกันน้ำท่วม ยาวประมาณ 4.50 กิโลเมตร ก่อสร้างแล้วเสร็จ

พื้นที่ด้านตะวันออกของกรุงเทพมหานคร ต้องการแก้มลิงเพื่อรองรับน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วม ประมาณ 13 ล้านลูกบาศก์เมตร แต่ขณะนี้สามารถจัดหาได้ 24 แห่ง เก็บกักน้ำได้ประมาณ 7.06 ล้านลูกบาศก์เมตร ต้องการเพิ่มเติมอีกประมาณ 5.94 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งกรุงเทพมหานครจะดำเนินการปรับปรุงพื้นที่ บึง สระ ที่ เป็นของกรุงเทพมหานคร และประสานงานขอความร่วมมือเข้าไปปรับปรุงในพื้นที่ของหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจและเอกชน ให้ได้แก้มลิงเพิ่มขึ้น ปัจจุบันได้จัดหาเพิ่มเติมโดยก่อสร้างแก้มลิงหมู่บ้านสัมมากร เขตสะพานสูง ปริมาตรเก็บกัก 227,200 ลูกบาศก์เมตร คาดว่าจะก่อสร้างแล้วเสร็จในปี 2561 และแก้มลิงสวนน้ำเสรีไทย ปริมาตรเก็บกัก 89,700 ลูกบาศก์เมตร คาดว่าจะก่อสร้างแล้วเสร็จในปี 2562

พื้นที่แก้มลิงเอกชน ซึ่งเป็นที่ลุ่ม บึง สระ ทะเลสาบ แอ่งน้ำ ที่อยู่ในพื้นที่เอกชน เช่น บึงทะเลสาบหมู่บ้านจัดสรร กรุงเทพมหานครได้เข้าไปติดต่อประสานเจ้าของบึง ขอใช้เป็นแก้มลิงเพื่อรองรับน้ำในฤดูฝน โดยประสานเข้าไปปรับปรุงบึง ก่อสร้างบ่อสูบน้ำ ประตูระบายน้ำ พร้อมติดตั้งเครื่องสูบน้ำ เพื่อลดระดับน้ำในบึงดังกล่าว เตรียมรองรับฝนตกในช่วงฤดูฝน มีบึงหมู่บ้านเอกชน

ที่อนุญาตให้เข้าไปดำเนินการ ได้แก่ บึงหมู่บ้านสัมมากร เขตสะพานสูง หมู่บ้านศุภาลัย เขตมีนบุรี หมู่บ้านเมืองทองการ์เด้น หมู่บ้านเมืองทอง 2/1 และ หมู่บ้านเมืองทอง 2/2 เขตประเวศ ซึ่งช่วยแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในหมู่บ้านดังกล่าวแลบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง

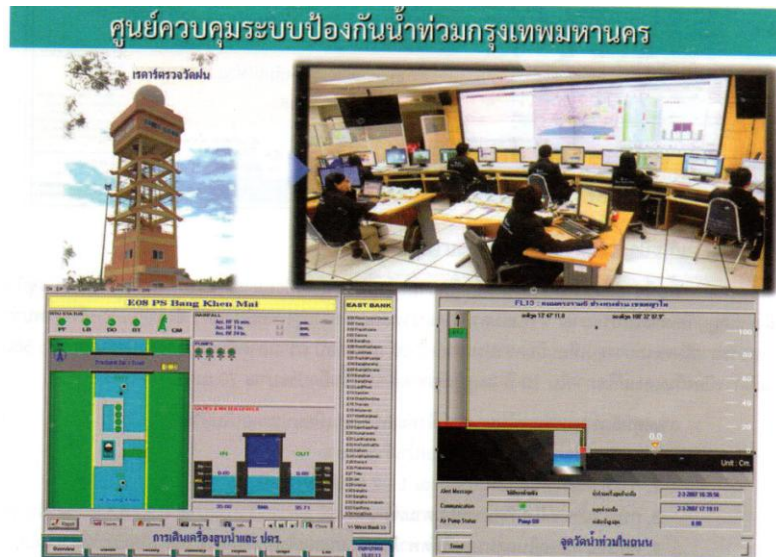
นอกจากนี้

กรุงเทพมหานครอยู่ระหว่างเสนอขอแก้ไขข้อกำหนดจัดสรรที่ดินกรุงเทพมหานคร การจัดให้มีพื้นที่ชะลอน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมในโครงการหมู่บ้านจัดสรร ที่จะดำเนินการก่อสร้างใหม่ปัจจุบันระหว่างเสนอกรมที่ดินพิจารณาแก้ไข นอกจากนี้ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานครฉบับปัจจุบันยังได้กำหนดพื้นที่เป็น พื้นที่รองรับน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมและพื้นที่อนุรักษ์เพื่อเกษตรกรรมและการป้องกันน้ำท่วมไว้ในผังเมืองด้วย

ศูนย์ควบคุมระบบป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดศูนย์ควบคุมระบบป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2533 เพื่อให้ศูนย์ควบคุมระบบป้องกันน้ำท่วมเป็นศูนย์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ด้านการป้องกันน้ำท่วม เรียกว่าระบบ SCADA (Supervisory Control And Data Acquisition) ซึ่งมีศูนย์กลางเป็นสถานีแม่ข่าย ตั้งอยู่บนชั้น 6 สำนักงานระบายน้ำ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร 2 ดินแดง และมีสถานีลูกข่ายจำนวนมาก กระจายทั้งพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้งฝั่งพระนครและฝั่งธนบุรี ทำการตรวจวัดค่าต่างๆ แล้วส่งข้อมูลที่ตรวจวัดได้ไป ยังแม่ข่ายทางระบบเครือข่ายสื่อสารรับ-ส่งข้อมูลทางไกล (General Packet Radio Service : GPRS) และเคเบิลใยแก้วนำแสง เพื่อทำการรวบรวม วิเคราะห์ ประมวลผล และแสดงผลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อประกอบการ พิจารณาสั่งการของผู้บริหารในการแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง และปัจจุบันได้พัฒนาระบบดังกล่าวเพิ่มขึ้นจำนวนมาก เช่น

1. เรดาร์ตรวจฝน	จำนวน	3	แห่ง
2. สถานีระบบตรวจวัดปริมาณฝน	จำนวน	131	แห่ง
3. สถานีระบบตรวจสภาพอากาศ	จำนวน	52	แห่ง
4. สถานีระบบตรวจวัดน้ำท่วมถนนและอุโมงค์ทางลอด	จำนวน	109	แห่ง
5. สถานีระบบตรวจวัดระดับน้ำ	จำนวน	255	แห่ง

6. ระบบ CCTV	จำนวน	55	แห่ง
7. สถานีระบบตรวจวัดอัตราการไหลของน้ำ	จำนวน	32	แห่ง
8. ระบบตรวจสอบการทำงานของประตูระบายน้ำ	จำนวน	54	แห่ง
9. ระบบการตรวจสอบการทำงานของเครื่องสูบน้ำ	จำนวน	35	แห่ง

การป้องกันและแก้ไขปัญหากัดเซาะชายฝั่งทะเลบางขุนเทียน

พื้นที่ชายฝั่งทะเลบางขุนเทียนมีความยาวของชายฝั่งประมาณ 4.70 กิโลเมตร จนถึงปัจจุบัน ชายฝั่งทะเลถูกกัดเซาะไปประมาณ 1 กิโลเมตร จากแนวหลักเขตของกรุงเทพมหานคร ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า การกัดเซาะชายฝั่งทะเลบางขุนเทียนมีอัตราประมาณ 7.00 เมตรต่อปี ความลาดชันของชายฝั่งประมาณ 1 : 500 หากไม่มีการป้องกันและแก้ไขภายใน 10 ปี จะสูญเสียชายฝั่งเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 70 เมตร

สาเหตุหลักของการหายไปของชายฝั่งทะเลบางขุนเทียนประกอบไปด้วย

1. การลดลงของดินตะกอนจากแม่น้ำเจ้าพระยา
2. การทรุดตัวของแผ่นดินประมาณ 1 - 2 เซนติเมตรต่อปี
3. กระแสน้ำชายฝั่งมีทิศทางหมุนตามเข็มนาฬิกาด้วยความเร็วประมาณ 0.2 - 0.3

เมตรต่อวินาที

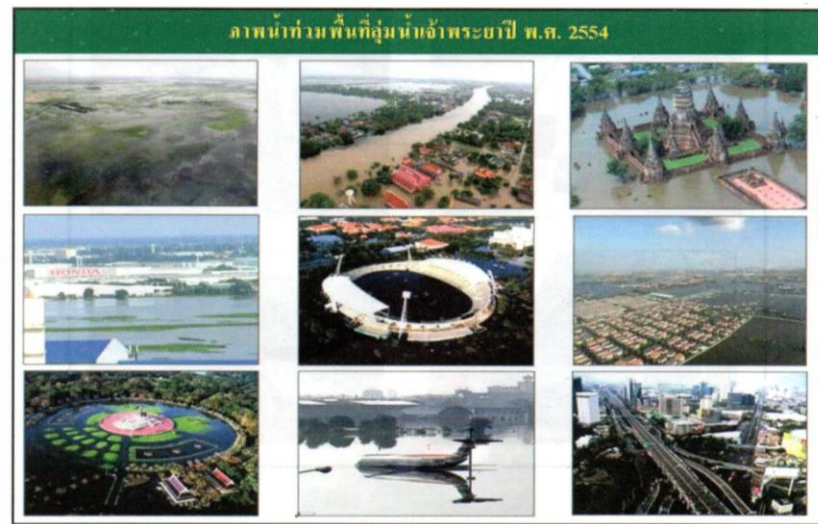
4. คลื่นขนาดใหญ่ในฤดูมรสุมที่พัดพาดินตะกอนออกไปจากชายฝั่ง เพราะไม่มีป่าไม้ชายเลนยึดจับดินตะกอนไว้

5. ค่าระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้นจากภาวะโลกร้อนโดยเฉลี่ยประมาณ 0.2 เซนติเมตรต่อปี

แนวทางแก้ไข จะใช้มาตรการชั่วคราว และมาตรการถาวร เพื่อป้องกันและยับยั้งการกัดเซาะชายฝั่งทะเล และเพื่อตัดจับตะกอนเพิ่มเติมให้ชายฝั่ง โดยดำเนินการดังนี้

มาตรการชั่วคราว ได้ดำเนินการก่อสร้างแนวคันไม้ไผ่ป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งทะเลบางขุนเทียน ดำเนินการเป็น 3 ระยะ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 - 2556 การปักแนวไม้ไผ่ทั้ง 3 ระยะแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2556

มาตรการถาวร จะก่อสร้างคันหินรอดักตะกอน (T-Groins) เพื่อป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งและ ช่วยให้มีการตกตะกอนหลังแนวรอดักตะกอน ปัจจุบันการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) อยู่ระหว่างการ พิจารณาของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ คาดว่าจะได้รับอนุญาต ภายในปี พ.ศ. 2561 และจะเริ่มดำเนินการก่อสร้างรอดักตะกอน โดยใช้เวลาดำเนินการ 3 ปี แล้วเสร็จปี พ.ศ. 2564 หลังจากนั้นจะได้มีการปลูก ป่าไม้ชายเลนเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของป่าชายเลน ตั้งเป้าให้มีความหนาแน่นของป่าไม้เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 100 - 300 เมตร จากชายฝั่ง เพื่อใช้เป็นแนวกันชน และเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ เพื่อคืนสภาพชายฝั่งทะเลบางขุนเทียนให้กลับคืนมา

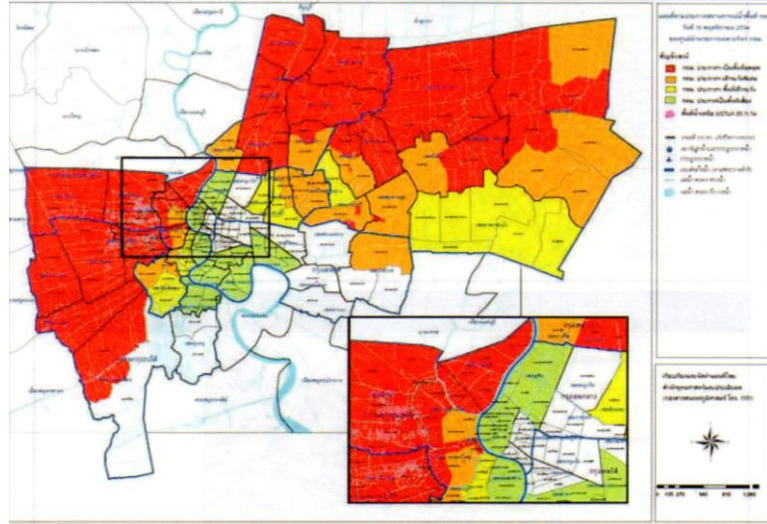
การแก้ไข
ท่วมในปี

ปัญหาน้ำ
พ.ศ.

2554 และการเตรียมการในอนาคต

จากปัญหาและอุทกภัยในปี 2554 กรุงเทพมหานครได้มีการจัดทำแนวทาง มาตรการ และการเตรียมความพร้อมการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร แบ่งการดำเนินการ

ออกเป็น 2 ระยะ คือ มาตรการระยะเร่งด่วน และมาตรการระยะยาว โดยมี รายละเอียดผลการดำเนินการ ดังนี้

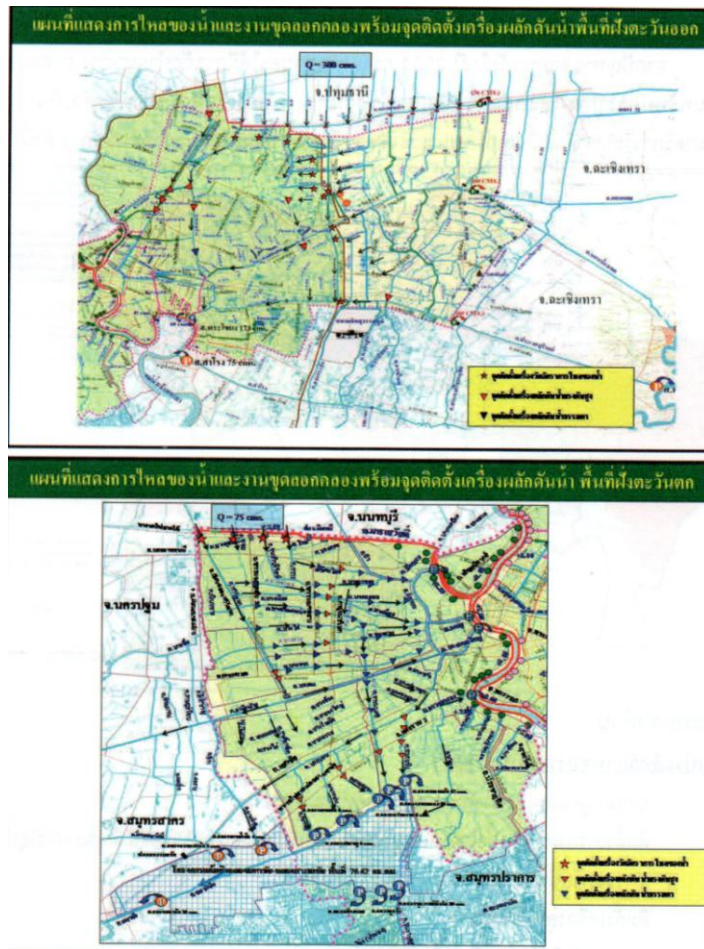

มาตรการ

ระยะเร่งด่วน

เพิ่มประสิทธิภาพของระบบระบายน้ำ

- ขุดลอกคูคลองและล้างทำความสะอาดที่ระบายน้ำ
- ติดตั้งเครื่องผลักดันน้ำไฟฟ้าแรงสูงและดีเซล เพื่อเพิ่มความเร็วของน้ำในคลองที่มีอุปสรรคการระบายน้ำในคลอง
- ติดตั้งเครื่องสูบน้ำไฟฟ้า
- เพิ่มประสิทธิภาพสถานีสูบน้ำ
- ติดตั้งเครื่องวัดอัตราการไหลของน้ำในคลองระบายน้ำสำคัญ

ซ่อมแซมแนวป้องกันน้ำท่วมริมแม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางกอกน้อยและคลองมหาสวัสดิ์ ซึ่งแนวป้องกันน้ำท่วมดังกล่าวได้ใช้งานมานานมากกว่า 20 ปี ทำให้เกิดการชำรุดน้ำรั่วซึม แฉกเขื่อนกันดินแตกร้าวทำให้น้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางกอกน้อยและคลองมหาสวัสดิ์ไหลลอดแนวป้องกันน้ำท่วมเข้าท่วมชุมชนและบ้านเรือนประชาชนที่อยู่อาศัยด้านหลังแนวป้องกันน้ำท่วม เหตุการณ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นในช่วงฤดูน้ำหลากระหว่าง เดือนกันยายน ธันวาคม เป็นประจำทุกปี อยู่ระหว่างขอจัดสรรงบประมาณปี 2561 เพื่อใช้ในการซ่อมแซมแนว ป้องกันน้ำท่วมบริเวณที่ชำรุด

เสริมคันกันน้ำริมแม่น้ำเจ้าพระยาคลองบางกอกน้อยและคลองมหาสวัสดิ์ และคันกันน้ำพระราชดำริ ด้านตะวันออก โดยทำการเสริมความสูงคันป้องกันน้ำท่วมเดิมให้มีความสูงเพียงพอที่จะรองรับระดับน้ำสูงสุด เกิดขึ้นในปี 2554 ดังนี้ แนวริมแม่น้ำเจ้าพระยา

- ช่วงจากคลองบางเขนถึงสะพานกรุงธนบุรี
ระดับเดิม +3.00 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง (ม.รทก.)
เพิ่มเป็น +3.50 ม.รทก.
- ช่วงสะพานกรุงธนบุรีถึงสะพานพระปิ่นเกล้า
ระดับเดิม +2.80 ม.รทก.
เพิ่มเป็น +3.25 ม.รทก.
- ช่วงสะพานพระปิ่นเกล้าถึงสะพานพุทธยอดฟ้า

- ระดับเดิม +2.80 ม.รทก.
- เพิ่มเป็น +3.00 ม.รทก.
- ช่วงสะพานพุทธยอดฟ้าถึงสุดเขตกรุงเทพมหานคร
 - ระดับเดิม +2.50 ม.รทก.
 - เพิ่มเป็น +2.80 ม.รทก.

แนวริมคลองบางกอกน้อยและคลองมหาสวัสดิ์

ความสูงคันป้องกันน้ำท่วมเดิม +2.80 ม.รทก. เพิ่มเป็น +3.00 ม.รทก.

ขยายและเสริมความสูงคันกันน้ำตามแนวพระราชดำริด้านตะวันออก

กรุงเทพมหานครได้เสริมคันกันน้ำด้านตะวันออกตามแนวพระราชดำริ และประสานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเสริมคันกันน้ำด้านตะวันออกตามแนวพระราชดำริ โดยประสานกรมชลประทาน กรมทางหลวง และ กรมทางหลวงชนบท ในการขยายแนวป้องกันน้ำท่วมตามแนวพระราชดำริ ด้านเหนือ ไปที่บริเวณคลองรังสิตฝั่งทิศใต้ เริ่มจากแม่น้ำเจ้าพระยาไปถึงประตูระบายน้ำจุฬาลงกรณ์ ทำการเสริมความสูงคันกันน้ำ +3.95 ม.รทก. และจากประตูระบายน้ำจุฬาลงกรณ์เลียบบคลองรังสิต ประยูรศักดิ์ด้านใต้ไปถึงคลองเจ็ด และจากถนนเลียบบ คลองเจ็ดฝั่งตะวันออกลงมาจรดแนวคันพระราชดำริเดิมที่ถนนนิมิตรใหม่ เสริมความสูงคันกันน้ำระดับความสูง +3.55 ม.รทก. และจากถนนนิมิตรใหม่ถึงถนนร่มเกล้า เสริมความสูงคันกันน้ำ +3.00 ม.รทก. ส่วนคันกันน้ำพระราชดำริเดิม บริเวณใต้คลองหกวาสายล่างดำเนินการปรับปรุงประตูระบายน้ำคลองสองสายใต้ และเสริมความสูงคันกันน้ำจากประตูระบายน้ำคลองสองสายใต้ถึงถนนร่มเกล้าสูง +3.00 ม.รทก. จากถนนร่มเกล้าถึงถนนบางพลี - ท่าพระ เสริมความสูง +2.50 ม.รทก.

นอกจากนี้ยังยกระดับถนนเป็นคันกันน้ำเพิ่มเติมในเขตคลองสามวา โดยยกระดับถนนเป็นคันกันน้ำ ที่ถนนราษฎร์นิมิตร ช่วงจากถนนหทัยราษฎร์ถึงถนนนิมิตรใหม่ ยาวประมาณ 1.5 กิโลเมตร ถนนหทัยมิตร ช่วงจากถนนหทัยราษฎร์ถึงถนนนิมิตรใหม่ ยาวประมาณ 1.0 กิโลเมตร และถนนประชาร่วมใจช่วงจากถนนนิมิตรใหม่ถึงถนนคลองบึงไผ่และประตูระบายน้ำคลองแสนแสบ ยาวประมาณ 1.5 กิโลเมตร ความสูงคันกันน้ำ +3.00 ม.รทก. และ สร้างทำนบกั้นน้ำ จำนวน 5 แห่ง ที่คลองสามวา คลองสี่ตะวันออก คลองสามตะวันออก คลองสองตะวันออก และคลองหนึ่งตะวันตก

มาตรการระยะยาว

กรุงเทพมหานครได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาระบบป้องกันน้ำท่วมและระบบระบายน้ำให้มีความพร้อมในการรับมือกับปัญหาน้ำท่วมจากน้ำฝน น้ำทะเลหนุน และน้ำเหนือหลาก โดยได้จัดทำแผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2556-2575) ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายหลัก 2 ประการ

1. เพิ่มประสิทธิภาพระบบป้องกันน้ำท่วมและระบบระบายน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถรองรับปัญหาอุทกภัยที่มีสาเหตุจากน้ำเหนือหลากและน้ำทะเลหนุนสูง โดยการก่อสร้างปรับปรุงแนวป้องกันน้ำท่วมริมแม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางกอกน้อยและคลองมหาสวัสดิ์ และคันกันน้ำด้านตะวันออกตามแนวพระราชดำริ

โครงการหลักที่ดำเนินการ

ก่อสร้างปรับปรุงเสริมความมั่นคงแข็งแรง และเสริมคันป้องกันน้ำท่วมริมแม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางกอกน้อยและคลองมหาสวัสดิ์ และคันกันน้ำพระราชดำริให้สามารถป้องกัน

ปัญหาน้ำหลากจากตอนบนที่ความสูง 13.00 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง (ระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาสูงสุดในปี พ.ศ. 2554 +2.53 เมตรเหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง)

2. เพิ่มประสิทธิภาพพระบระบายน้ำให้สามารถรองรับปัญหาน้ำท่วมขัง เนื่องจากฝนตกให้เพิ่มมากขึ้น โดยให้สามารถรองรับปริมาณฝนตกสะสม 104 มิลลิเมตรใน 1 วัน (ฝนตกประมาณ 3 ชั่วโมง) หรือคิดเป็นความเข้มของฝนไม่เกิน 76 มิลลิเมตรต่อชั่วโมง (จากเดิมสามารถรับปริมาณฝนตกสะสมได้ 80 มิลลิเมตร/วัน หรือ คิดเป็นความเข้มของฝนไม่เกินที่ 58.7 มิลลิเมตรต่อชั่วโมง) โดยจะดำเนินการก่อสร้างพัฒนาระบบระบายน้ำ เพื่อรองรับปริมาณฝนดังกล่าว ดังนี้

โครงการหลักที่จะดำเนินการ

2.1 ก่อสร้างอุโมงค์ระบายน้ำขนาดใหญ่เพิ่มเติมอีก 5 แห่ง (จากเดิมที่มีอยู่แล้ว 8 แห่ง) ความยาวประมาณ 37.68 กิโลเมตร ชีตความสามารถในการระบายน้ำได้ 200 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที โดยมีผลการดำเนินการ ดังนี้

- อยู่ระหว่างก่อสร้าง 1 แห่ง

1. อุโมงค์บึงหนองบอน จะแล้วเสร็จปี 2562

- จัดทำแบบแล้วเสร็จอยู่ระหว่างขอจัดสรรงบประมาณ 2 แห่ง

1. อุโมงค์คลองทวีวัฒนา บริเวณคอขวด คาดว่าจะเริ่มก่อสร้างในปี พ.ศ. 2562 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2565

2. อุโมงค์คลองแสนแสบ จากอุโมงค์คลองแสนแสบและคลองลาดพร้าวถึงซอยลาดพร้าว 130 คาดว่าจะเริ่มก่อสร้างในปี พ.ศ. 2562 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2565

- อยู่ระหว่างออกแบบรายละเอียด 2 แห่ง

1. อุโมงค์คลองเปรมประชากรจากคลองบางบัวลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา

2. อุโมงค์คลองพระยาราชนนตรีจากคลองภาษีเจริญถึงคลองสนามชัย

2.2 จัดหาและก่อสร้างพื้นที่รับน้ำ (แก้มลิง) เพิ่มเติมจากปัจจุบันมีอยู่แล้ว 26 แห่ง สามารถรองรับน้ำชั่วคราวได้ 13.07 ล้านลูกบาศก์เมตร อยู่ระหว่างการก่อสร้าง 2 แห่ง ได้แก่ แก้มลิงในหมู่บ้านสัมมากร เขตสะพานสูง เก็บน้ำได้ 227,200 ลูกบาศก์เมตร แล้วเสร็จในปี 2561 และจะก่อสร้างแก้มลิงสวนน้ำเสรีไทย เขตคันทายาว เก็บน้ำได้ 89,700 ลูกบาศก์เมตร แล้วเสร็จในปี 2562 รวมเก็บน้ำได้ 0.32 ล้านลูกบาศก์เมตร และจะจัดหาเพิ่มเติมอีก 12 แห่ง สามารถเก็บน้ำได้ 5.947 ล้านลูกบาศก์เมตร และจัดหาพื้นที่รองรับน้ำ (แก้มลิง) โดย การเวนคืนที่ดินที่เป็นพื้นที่ลุ่มต่ำบริเวณเหนือถนนรามอินทราในพื้นที่เขตสายไหม คลองสามวา คันทายาว และ มีนบุรี โดยจากผลการศึกษาสำรวจพบว่า มีพื้นที่ที่เหมาะสมสมควรจัดทำพื้นที่แก้มลิงเพื่อรองรับน้ำชั่วคราวก่อนระบายลงสู่คลองระบายน้ำสาธารณะ เพื่อลดปริมาณน้ำท่าที่เพิ่มสูงขึ้น โดยมีพื้นที่ที่จะ 6 แห่ง พื้นที่รวม 885 ไร่ รองรับน้ำได้รวม 4.96 ล้านลูกบาศก์เมตร ปัจจุบันได้รายงานผลการรับฟังความคิดเห็นให้ ผว.กทม. เพื่อโปรดทราบและ ผว.กทม. ได้สั่งการให้ สนย. ดำเนินการตามข้อมูลประกอบการพิจารณาต่อไป

2.3 ปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพคลองระบายน้ำ โดยการก่อสร้างเขื่อนริมคลองพร้อมขุดลอก รวมทั้งรื้อย้ายสิ่งปลูกสร้างที่รูกล้ำคู คลอง ออกจากคลองระบายน้ำสาธารณะ

2.4 ก่อสร้าง ปรับปรุง ท่อระบายน้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังในถนน ตรอก ซอย ที่เป็นพื้นที่ลุ่มต่ำที่ประสบปัญหาน้ำท่วม

2.5 พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพของอาคารระบายน้ำ เช่น สถานีสูบน้ำ ประตูละบายน้ำ บ่อสูบน้ำ ให้มีประสิทธิภาพในการเร่งระบายน้ำท่วมขังให้เร็วยิ่งขึ้น

2.6 พัฒนาขีดความสามารถของศูนย์ควบคุมระบบป้องกันน้ำท่วม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามสถานการณ์น้ำ การคาดการณ์สภาพอากาศ เพื่อแจ้งข้อมูลและประชาสัมพันธ์ ในทราบข้อมูลที่ถูกต้องรวดเร็ว

2.7 สร้างภาคีเครือข่ายระหว่างกรุงเทพมหานครกับประชาชน ให้ประชาชนการวางแผนการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม รวมทั้งรณรงค์ให้ประชาชนช่วยกันดูแลคลอง ท่อระบายน้ำ ไม่ทิ้งขยะลงในทางระบายน้ำ และช่วยกันดูแล บำรุงรักษาทางระบายน้ำ เป็นต้น

2.8 จัดทำแผนบริหารจัดการน้ำ อย่างบูรณาการร่วมกันกับรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมระหว่างกรุงเทพมหานครกับพื้นที่ใกล้เคียงไม่ให้เกิดผลกระทบกับพื้นที่ทั้งสองฝ่าย

โครงการบริหารจัดการน้ำในส่วนของกรุงเทพมหานคร ระยะเร่งด่วนที่เสนอบรรจุเข้าสู่แผนยุทธศาสตร์การ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

เพื่อให้การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศไทย เป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติให้กับประชาชน คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีคำสั่งที่ 85/2557 ลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2557 แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อกำหนดกรอบนโยบายและแผนงานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การป้องกันและแก้ไขอุทกภัย ภัยแล้ง และคุณภาพน้ำของประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2557 คณะกรรมการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ได้มอบหมายนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำเสนอโครงการเร่งด่วนที่เห็นว่ามีสำคัญ และสามารถแก้ไขปัญหาที่มีความจำเป็นเร่งด่วนให้แก่คณะกรรมการฯ พิจารณาให้ความเห็นชอบและบรรจุเข้าสู่แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ซึ่งกรุงเทพมหานครได้พิจารณาคัดเลือกโครงการป้องกันน้ำท่วม ระบายน้ำและบำบัดน้ำเสีย ตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ 20 ปี ตามประเด็นยุทธศาสตร์ มหานครปลอดภัย ด้านปลอดภัย พิบัติ และด้านปลอดภัย สุข เสนอคณะกรรมการ และในปี 2558 มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 185/2558 ลงวันที่ 15 กรกฎาคม 2558 แต่งตั้งคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ทำหน้าที่หลักต้นและขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์การ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยในปี พ.ศ. 2561 กรุงเทพมหานครได้เสนอโครงการตามแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จำนวน 34 โครงการ เป็นโครงการต่อเนื่องที่ได้รับอนุมัติงบประมาณแล้ว จำนวน 4 โครงการ และเป็นโครงการใหม่ จำนวน 30 โครงการ รวมงบประมาณทั้งสิ้น 43,681.52 ล้านบาท

แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์

คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) ได้กำหนดทิศทางการบริหารจัดการน้ำของประเทศ เพื่อเป็นกรอบนโยบายและแผนงานการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย ภัยแล้ง และคุณภาพน้ำของประเทศ อย่างมีเอกภาพและบูรณาการ โดยได้เสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำอุปโภคบริโภค

2. ยุทธศาสตร์การสร้างความมั่นคงของน้ำภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม)
3. ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย
4. ยุทธศาสตร์การจัดการคุณภาพน้ำ
5. ยุทธศาสตร์อนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมและป้องกันการพังทลายของดิน
6. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ

ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2558 และมอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปดำเนินการภายใต้กรอบแนวทางของยุทธศาสตร์ ดังกล่าว

กรุงเทพมหานครได้พิจารณาเสนอโครงการบริหารจัดการน้ำของกรุงเทพมหานคร ตามแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี และตามยุทธศาสตร์ มหานครปลอดภัย ด้านปลอดภัย พิบัติ และด้านปลอดภัย เพื่อร่างบรรจุไว้ในยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ โดยโครงการบริหารจัดการ น้ำของกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ ของประเทศ จำนวน 3 ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การจัดการน้ำท่วมและอุทกภัย โดยในส่วนของกรุงเทพมหานคร มีเป้าหมายหลัก ดังนี้

1. พัฒนาคล่องระบายน้ำสายหลัก เพื่อเป็นแก้มลิง และระบายน้ำฝน และน้ำหลาก และ ช่วยลำเลียงน้ำเข้าสู่โหม่งค์ระบายน้ำให้เร็วยิ่งขึ้น
2. เพิ่มขีดความสามารถในการระบายน้ำ โดยก่อสร้างโหม่งค์ระบายน้ำขนาดใหญ่
3. พัฒนาปรับปรุงคลองฝั่งตะวันตก เพื่อนำน้ำจากพื้นที่ฝั่งธนบุรีระบายลงสู่โครงการ แก้มลิงคลองสนามชัย - คลองมหาชัย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการคุณภาพน้ำ โดยในส่วนของกรุงเทพมหานคร มีเป้าหมายหลักในการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในพื้นที่กรุงเทพมหานครอย่างยั่งยืน และส่งเสริมการใช้น้ำที่ผ่านการบำบัดมาใช้ประโยชน์

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการ โดยในส่วนของกรุงเทพมหานคร มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาขีดความสามารถของศูนย์ควบคุมระบบป้องกันน้ำท่วม เพื่อเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โครงการก่อสร้างระบบระบายน้ำในถนนสายหลัก เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังเนื่องจากฝนตกหนัก

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (พลเอก อานูพงษ์ เผ่าจินดา) ได้มอบหมายให้ กรุงเทพมหานครดำเนินการแก้ไขปัญหาคล่องระบายน้ำในพื้นที่วิกฤติที่เกิดปัญหาน้ำท่วมขัง โดยให้พิจารณาขยายความกว้างของท่อระบายน้ำให้มีขนาดใหญ่ทดแทนท่อเดิมที่มีขนาดเล็ก เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่

สำนักงานระบายน้ำได้พิจารณาโครงการก่อสร้างระบบระบายน้ำในถนนสายหลัก เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำท่วมขังเนื่องจากฝนตก โดยพิจารณาพื้นที่ที่ประสบปัญหาน้ำท่วมเป็นประจำเมื่อฝนตกหนัก โดยมีโครงการที่นำเสนอทั้งสิ้น 16 โครงการ แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมมี ดังนี้

1. หากมีปริมาณน้ำหลากจากพื้นที่ตอนบนมีปริมาณมากจะเกิดปัญหาความขัดแย้งของประชาชนในพื้นที่นอกคันป้องกันน้ำท่วมและพื้นที่ภายในแนวป้องกันน้ำท่วมของกรุงเทพมหานคร ซึ่งอาจมีปัญหาระบายน้ำ คั้นป้องกันน้ำท่วม เช่นเมื่อปี พ.ศ. 2554

2. การก่อสร้างคันป้องกันน้ำท่วมริมแม่น้ำเจ้าพระยาพื้นที่ตอนบน เพื่อป้องกันพื้นที่ชุมชนเมือง และนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งหากมีปริมาณน้ำหลากมากเช่นปี 2554 จะทำให้ปริมาณน้ำหลากที่ไหลผ่าน กรุงเทพมหานครจะเพิ่มสูงขึ้นเกินขีดความสามารถของคันป้องกันน้ำท่วมของกรุงเทพมหานครจะรองรับได้

3. ถนนและทางรถไฟที่ตัดผ่านจากด้านตะวันออกไปตะวันตก ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ก่อสร้าง กีดขวางเส้นทางระบายน้ำลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาและลงสู่ทะเล ช่วงที่ตัดผ่าน คู คลอง มีการก่อสร้างท่อระบายน้ำ สะพานท่อ มีขนาดเล็กไม่เพียงพอต่อการระบายน้ำ บางส่วนมีการก่อสร้าง สะพานข้ามคลอง มีตอม่อสะพานอยู่ในคลอง กีดขวางทางระบายน้ำ ทำให้คลองระบายน้ำบริเวณดังกล่าวแคบเป็นคอขวด เป็นปัญหาอุปสรรคในการระบายน้ำ

4. มีประชาชนปลูกสร้างอาคารรุกล้ำลงในแม่น้ำเจ้าพระยา และคู คลอง กีดขวาง การก่อสร้างและพัฒนาระบบป้องกันน้ำท่วมและระบบระบายน้ำ รวมทั้งทำให้ประสิทธิภาพการระบายน้ำในคลองระบายน้ำมี ประสิทธิภาพไม่เพียงพอต่อการระบายน้ำท่วมขังในพื้นที่

5. ปัญหาอุปสรรคในการขอใช้พื้นที่ เพื่อก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมและระบบระบายน้ำจากหน่วยงานสาธารณูปโภคเจ้าของพื้นที่ ส่วนใหญ่จะไม่ได้รับความยินยอม อนุญาตให้ใช้พื้นที่ในการก่อสร้างระบบ ป้องกันน้ำท่วมและระบบระบายน้ำ เช่น ขออนุญาตใช้พื้นที่ลุ่ม บึง สระ บ่อน้ำ เพื่อทำแก้มลิง ขอใช้สถานที่เพื่อ ก่อสร้างสถานีสูบน้ำ อาคารรับน้ำ อุโมงค์ระบายน้ำ

ความร่วมมือในการบริหารจัดการร่วมกัน

การบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำเจ้าพระยา เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอย่างบูรณาการ จะต้องดำเนินการร่วมกันทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยควรมีการร่วมดำเนินการ ดังนี้

1. การบริหารจัดการน้ำจะต้องดำเนินการทั้งระบบ โดยบริหารจัดการตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ได้แก่

ต้นน้ำ	- พื้นฟูอนุรักษ์ต้นน้ำ	- ขุดลอกลำน้ำ
	- ปรับปรุงเกณฑ์การบริหารน้ำ	- ปรับปรุงอาคารบังคับน้ำ
	- เฝ้าระวังและเตือนภัย	- คันกันน้ำและคันปิดล้อม
	- ขุดลอกลำน้ำ	
	- ปรับปรุงอาคารบังคับน้ำ	
	- จัดหาพื้นที่รับน้ำหลาก	
กลางน้ำ	- จัดหาทุ่งรับน้ำ/พื้นที่น้ำหลาก	
ปลายน้ำ	- จัดหาทุ่งรับน้ำ/พื้นที่น้ำหลาก	- คันกันน้ำและคันปิดล้อม
	- ขุดลอกลำน้ำ	- เพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ
	- ปรับปรุงอาคารบังคับน้ำ	

ซึ่งหากทุกหน่วยงานร่วมมือดำเนินการตามที่รัฐบาลกำหนดไว้ ก็จะสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2. ให้นำหน่วยงานสาธารณูปโภคที่ก่อสร้างสิ่งกีดขวางเส้นทางระบายน้ำ เช่น ท่อลอด สะพานข้ามคลอง ที่เป็นคอคอด ซึ่งเป็นอุปสรรคการระบายน้ำ ทำการแก้ไข รื้อย้าย หรือ ขยาย สิ่งก่อสร้างดังกล่าวให้ทางระบายน้ำมีความกว้างไม่น้อยกว่า ความกว้างของทางระบายน้ำเดิมเพื่อเพิ่ม ระบายน้ำให้เพิ่มขึ้น

3. ใครขอความร่วมมือ และขอความอนุเคราะห์ ให้หน่วยงานเจ้าของพื้นที่ยินยอมและ อนุญาตให้กรุงเทพมหานครเข้าไปใช้พื้นที่ เพื่อสาธารณประโยชน์ในการดำเนินงานด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหาน้ำท่วม

4. การรื้อย้ายอาคารที่บุกรุก แม่น้ำ คู คลอง สาธารณะ ในทางปฏิบัติทำได้ยากลำบาก เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ต่ำและพักอาศัยมาเป็นเวลานาน การใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อทำการย้ายผู้บุกรุก ดังกล่าวออกจากพื้นที่ทำให้เกิดผลกระทบด้านสังคม มีการประท้วงต่อต้าน ทำให้ปัญหาดังกล่าว ยังไม่ได้รับการ แก้ไขให้หมดไป อย่างไรก็ตามการแก้ไขการบุกรุกคูคลองในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2555 เห็นชอบข้อเสนอการบริหารจัดการ สิ่งก่อสร้างรุกล้ำลำน้ำสาธารณะของคณะกรรมการบริหาร จัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) ที่เสนอให้ กระทรวงมหาดไทยและกรุงเทพมหานครร่วมกันดำเนินการตามกฎหมาย กับผู้บุกรุกลำน้ำสาธารณะ โดยให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พิจารณาจัดหาที่พักอาศัย ถาวรให้กับ ผู้บุกรุก รวมทั้งข้อสั่งการของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ด้านสังคม เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2557 กำหนดมาตรการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด และการสร้างที่อยู่อาศัยรุกล้ำ แนวคลองและทาง ระบายน้ำ ให้ฝ่ายสังคมจิตวิทยา โดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ ฝ่ายความมั่นคง โดย กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพมหานครและสำนักคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ดำเนินการกำหนดมาตรการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและ การสร้างที่อยู่อาศัยรุกล้ำแนวลำคลอง และทางระบายน้ำ

ปัจจุบันสำนักการระบายน้ำ ได้ประชุมประสานงานกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนปฏิบัติงาน แก้ไขปัญหาการบุกรุก คลองในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 5 มิถุนายน 2555 กำหนดแผนดำเนินการแก้ไขปัญหา การบุกรุกคลองสายต่างๆ ออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะเร่งด่วน จำนวน 9 คลอง ระยะถัดไป จำนวน 34 คลอง และระยะปกติจำนวน 1,118 คลอง ขณะนี้อยู่ระหว่าง การดำเนินการระยะเร่งด่วน โดยปัจจุบันได้รื้อย้ายและ ลุกสร้างสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำในคลองลาดพร้าว และก่อสร้างเขื่อนคลองลาดพร้าวช่วงจากประตู คมบริเวณอาคารรับน้ำอุโมงค์ระบายน้ำคลองแสน แสบและคลองลาดพร้าว อยู่ระหว่างก่อสร้าง คาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2561 และจะดำเนินการใน คลองเปรมประชากรเป็นคลองลำดับต่อไป

การดำเนินงานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายสำคัญเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและการปลูกสร้างที่อยู่อาศัย และสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำลำน้ำสาธารณะ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2555 เห็นชอบ การบริหารจัดการสิ่งก่อสร้างรุกล้ำลำน้ำสาธารณะ ประกอบกับข้อสั่งการของหัวหน้า คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2557 ให้กำหนดมาตรการจัด ระเบียบ

และแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและการสร้างที่อยู่อาศัยราคาถูก แนวลำคลองและทางระบายน้ำโดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ อำนวยการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการสิ่งก่อสร้างรुकูล้ำน้ำ สาธารณะขึ้นมา ในปี 2558 มีพลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ รอง นายกฯ เป็นประธาน

ข้อมูลจากสำนัก

ก า ร

ระบายน้ำกรุงเทพฯ ระบุว่า ในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร มีคูคลองถูกรุกล้ำทั้งหมดจำนวน 1,161 คลอง จำนวนครัวเรือนที่รุกล้ำ 23,500 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 94,000 คน ซึ่งจำนวนบ้านเรือนที่รุกล้ำลำคลองนี้ สำนักการระบาย น้ำระบุว่า ทำให้ประสิทธิภาพในการระบายน้ำลดน้อยลง และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องรื้อย้ายบ้านเรือนที่รุกล้ำลำคลองเพื่อ ไม่ให้ขวางทางเดินของน้ำ และสร้างเขื่อนคอนกรีตและประตูระบายน้ำขึ้น

สำหรับโครงการสร้างเขื่อนและการจัดระเบียบชุมชน ริมหคูคลองถือเป็นนโยบายเร่งด่วนที่สำคัญ 1 ใน 18 โครงการที่ รัฐบาล คสช. ต้องการจะสร้างให้เห็นผลเป็นรูปธรรมโดยเร็ว รัฐบาล จึงมีนโยบายแก้ไขปัญหาระบายน้ำในพื้นที่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อป้องกันน้ำท่วมไม่ให้เกิด เหตุการณ์เหมือนปี 2554 โดยมอบหมายให้ กรุงเทพมหานคร รับผิดชอบการสร้างเขื่อนในคลองลาดพร้าว ความยาวรวมทั้งสองฝั่ง ประมาณ 45 กิโลเมตร เริ่มก่อสร้างเขื่อนเดือน กุมภาพันธ์ 2559 - มิถุนายน 2562 จึงมีความจำเป็นต้องรื้อย้ายบ้านเรือนที่สร้างรุกล้ำริมคลองออกใน 8 พื้นที่ เขต ประกอบด้วย ลาดพร้าว สายไหม ดอนเมือง จตุจักร หลักสี่ บางเขน วังทองหลาง และ ห้วยขวาง

จากนโยบาย

ดังกล่าว

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จึงได้มอบหมายให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. เป็นหน่วยงานหลักดำเนินการโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยใหม่แก่ผู้ที่อยู่อาศัยบริเวณชุมชนริมคลอง เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลและการแก้ไขปัญหาชุมชนริมคลองเป็นไปตามแนวทางและข้อสั่งการ ทาง พอช. จึงได้จัดทำ “โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง” เพื่อแก้ไขปัญหา ชุมชนริมคลองขึ้น ภายใต้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัย 10 ปี (พ.ศ. 2559-2568) โดยกำหนดระยะเวลาการดำเนิน โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง เป็นระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2559 - 2561) เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559 คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เห็นชอบในหลักการ ตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เสนอขอความเห็นชอบดำเนินการโครงการ พัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง มีเป้าหมาย 74 ชุมชน รวม 11,004 ครัวเรือน จำนวน 64,869 คน ใช้งบประมาณรวม 4,061 ล้านบาท

โครงการดังกล่าว มีหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมธนารักษ์ ในฐานะหน่วยงานที่ดูแลที่ดินราชพัสดุริมคลอง ที่มีประชาชนบุกรุกเข้าไป สร้างบ้านเรือนริมคลอง โดยกรมธนารักษ์จะให้ชาวบ้าน ชุมชน เข้าที่ดินในระยะยาวและราคาถูก เปลี่ยนจากผู้บุกรุกเป็นผู้เช่าอย่าง ถูกกฎหมาย กรมส่งเสริมสหกรณ์ จะสนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้งเป็น สหกรณ์เคหสถานฯ เพื่อให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล สามารถทำนิติกรรมต่างๆ และบริหารจัดการพัฒนาเรื่องที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง ตามโครงการ “บ้านประชารัฐริมคลอง” และมีสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นผู้ดำเนินการกับชุมชน โดยมีเป้าหมาย การดำเนินการต่อเนื่อง พ.ศ. 2559-2561 ใน 52 ชุมชน 7,081 ครัวเรือน

ช่วงปี พ.ศ. 2559 - 2560 พอช. นำเงินที่ได้จากการจัดสรร ของโครงการบ้านมั่นคงมาใช้จ่ายในโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชนริมคลองและสนับสนุนสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยใช้จากเงินทุน หมุนเวียนของ พอช. ตามความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อสร้างความมั่นคง ในการอยู่อาศัยบนที่ดินราชพัสดุอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ตามโครงการบ้านมั่นคงเพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาลในชุมชนริมคลองลาดพร้าว จำนวน 49 ชุมชน รวม 6,949 ครัวเรือน ปัจจุบันได้เริ่มดำเนินการไปแล้วหลายชุมชน โดยมีชุมชนศาลเจ้าพ่อสมบุญ เขตสายไหม เป็นอีกหนึ่งชุมชนใน โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองลาดพร้าว ที่มีการรื้อย้าย และก่อสร้างบ้านใหม่ทั้งหมด จำนวน 64 หลังคาเรือน

11 กระบวนท่า การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองศาลเจ้าพ่อสมบุญ 54

ท่าที่ 1 สร้างความเข้าใจโครงการ : การสื่อสารทั้งภายในและภายนอกถือเป็นสิ่งสำคัญ

ท่าที่ 2 สืบค้นข้อมูล รับรองข้อมูลพิจารณาสิทธิ : พลังการจัดการข้อมูลร่วม

ท่าที่ 3 ตั้งกลุ่มออมทรัพย์ : กองทุนชุมชนเพื่อชุมชน

ท่าที่ 4 การตั้งสหกรณ์ : รวมคนมากกว่าการรวมทุน

ท่าที่ 5 จัดการเรื่องที่ : อนาคตที่เรากำหนดร่วมกัน

ท่าที่ 6 การออกแบบผังชุมชน/แบบบ้าน : สร้างภาพอนาคตร่วมกัน

ท่าที่ 7 การเสนอโครงการและงบประมาณ/อำนาจสินเชื่อ : เมื่อชุมชนเป็นเจ้าของ

ท่าที่ 8 วางแผน ขออนุญาตการก่อสร้าง และรื้อย้าย : ปลูกพลังการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ

ท่าที่ 9 ทำนิติกรรมสัญญาตั้งเป็งบประมาณ : เรียนรู้การบริหารจัดการโดยชุมชน

ท่าที่ 10 ก่อสร้าง : เสริมพลังความร่วมมือกับภาคยุทธศาสตร์

ท่าที่ 11 การพัฒนาคุณภาพชีวิต : จากปัจจุบันสู่ออนาคตที่ต้องร่วมกันสร้าง

การดำเนินการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาล้างปลุกสร้างที่รูก้ำ แนวเขตคลองลาดพร้าว

ความเป็นมา

1. ครม. เห็นชอบตามที่คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำ ซึ่งมี พล.อ.ฉัตรชัย สาริกัลยะ เป็นประธานพิจารณาอนุมัติงบประมาณ ปี 2558 (เพิ่มเติม) ให้ กทม. ดำเนินการก่อสร้างเขื่อน คสล. และประตูระบายน้ำคลองลาดพร้าว งบประมาณ 2,400 ล้านบาทเศษ เพื่อการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมของ กทม. และปริมณฑล

โครงการมีชื่อเต็มว่า โครงการก่อสร้างเขื่อน ค.ส.ล. และประตูระบายน้ำคลองลาดพร้าว คลองบางบัว คลองถนน คลองสอง และคลองบางซื่อ จากบริเวณเขื่อนเดิมอุโมงค์ยักษ์พระรามเก้าถึงรามคำแหง ไปทางประตูระบายน้ำคลองสายใต้ ความยาวคลองประมาณ 24 กม. วงเงินงบประมาณ 2,426.60 ล้านบาท ระยะเวลาก่อสร้าง 4 ปี

2. ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล เมื่อ 5 มิ.ย.55 ได้มีมติ ครม. เห็นชอบตามข้อเสนอของ คณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) โดยเสนอให้ มท. และ กทม. ร่วมกันดำเนินการทางกฎหมาย ผู้บุกรุกล้ำน้ำสาธารณะ และให้ พม. พิจารณาจัดหาที่พักอาศัยให้ผู้บุกรุก

รุก ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนเท่าที่ควร

3. นโยบายของ คสช. เมื่อวันที่ 13 ส.ค.57 เรื่องการกำหนดมาตรการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและการก่อสร้างที่อยู่อาศัยรुकล้าแนวคลองและทางระบายน้ำ ที่ให้ฝ่ายสังคมจิตวิทยา โดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) ฝ่ายความมั่นคงโดยกระทรวงมหาดไทย (กทม.) และสำนักคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ดำเนินการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด และการก่อสร้างที่อยู่อาศัยรुकล้าแนวคลองระบายน้ำ

4. ผบ.ทบ./ลธ.คสช. สั่งการให้ ทภ.1/กกล.รส.ทภ.1 ดำเนินการติดตามนโยบายการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง เพื่อรองรับนโยบายรัฐบาลในการแก้ไขปัญหารुकล้าลำน้ำสาธารณะในพื้นที่ กทม. จำนวน 8 เขต ซึ่ง มทภ.1/ผบ.กกล.รส.ทภ.1 อนุมัติให้ บก.ควบคุม มทบ.11 , บก.ควบคุม พล.ร.2 รอ., บก.ควบคุม พล.ร.9 และ บก.ควบคุม นปอ. สนับสนุนกำลังพล ชป.กร. และ ชป.มวลงช. เข้าร่วมกับ กทม. และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ชี้แจงทำความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์ ชักชวนประชาชน ให้ความร่วมมือต่อการดำเนินการโครงการฯ

การดำเนินการ

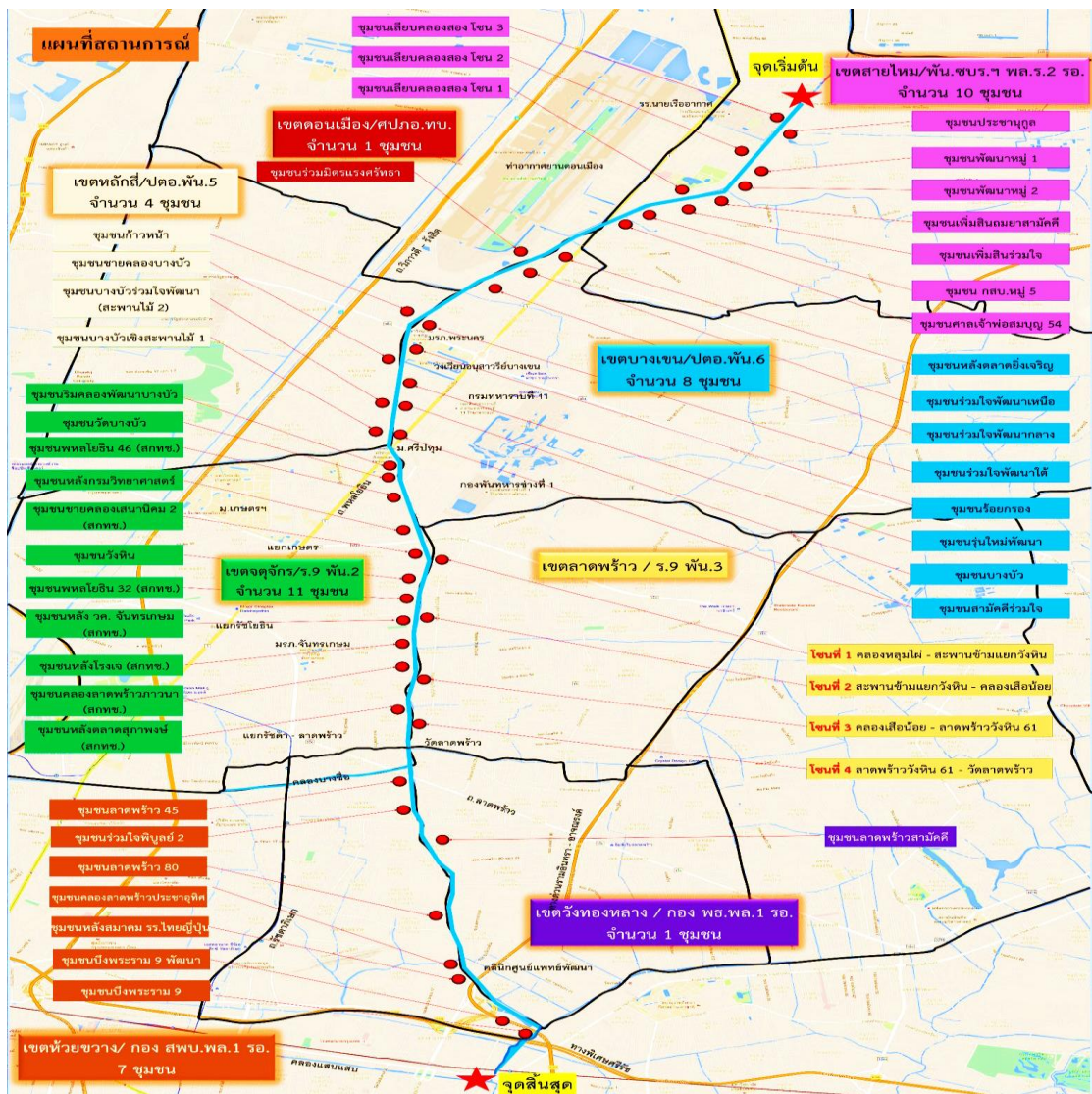
เป็นการแก้ไขปัญหาและจัดระเบียบตลอดจนแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและการก่อสร้างที่อยู่อาศัยรुकล้าแนวคลองและทางระบายน้ำ ในพื้นที่ 8 เขต ของ กทม. ประกอบด้วย เขตห้วยขวาง, เขตวังทองหลาง, เขตลาดพร้าว, เขตจตุจักร, เขตบางเขน, เขตหลักสี่, เขตดอนเมือง และ เขตสายไหม โดยมีเป้าหมายดำเนินการ ให้แล้วเสร็จภายในปี 2562

ซึ่งรองนายกรัฐมนตรีประธานกรรมการอำนวยการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการสิ่งก่อสร้างรुकล้าลำน้ำสาธารณะได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่ริมคลองลาดพร้าว เมื่อวันที่ 11 ม.ค.61

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการด้านต่างๆ

1. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) โดย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) รับผิดชอบสร้างบ้านมั่นคง
2. กระทรวงมหาดไทย (กรุงเทพมหานคร) โดย สำนักการระบายน้ำ กทม. (บริษัทริเวอร์ เอนจิเนียริง จำกัด) รับผิดชอบก่อสร้างเขื่อน ดำเนินการตอกเสาเข็ม
3. กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง รับผิดชอบดำเนินการทำสัญญาเช่าที่ดินราชพัสดุในการสร้างบ้านมั่นคง
4. กรมส่งเสริมสหกรณ์ รับผิดชอบ ในการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ในชุมชนริมคลองลาดพร้าว
5. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กองบัญชาการตำรวจนครบาล) โดย สถานีตำรวจนครบาล ทั้ง 8 เขต รับผิดชอบ ในเรื่องคดีความ
6. ทบ. (ทภ.1) รับผิดชอบในเรื่องของความมั่นคง โดยจัด ชป.กร. และ ชป.มวลงช. จาก บก.ควบคุม มทบ.11 บก.ควบคุม พล.ร.2 รอ., บก.ควบคุม พล.ร.9 และ บก.ควบคุม นปอ. สนับสนุน กทม.และ พอช. ปฏิบัติภารกิจสร้างการรับรู้ และความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่โครงการฯ จำนวน 8 เขต ดังนี้

6.1 เขตสายไหม	จัดกำลังพลจาก	ร้อย.รส.ส.พัน.2๓ บก.ควบคุม พล.ร.2 รอ.
6.2 เขตดอนเมือง	จัดกำลังพลจาก	ร้อย.รส.ศปกอ.ทบ. บก.ควบคุม นปอ.
6.3 เขตหลักสี่	จัดกำลังพลจาก	ร้อย.รส.ปตอ.พัน.5 บก.ควบคุม นปอ.
6.4 เขตบางเขน	จัดกำลังพลจาก	ร้อย.รส.ปตอ.พัน.6 บก.ควบคุม นปอ.
6.5 เขตจตุจักร	จัดกำลังพลจาก	ร้อย.รส.ร.9 พัน.2 บก.ควบคุม พล.ร.9
6.6 เขตลาดพร้าว	จัดกำลังพลจาก	ร้อย.รส.ร.๙ พัน.3 บก.ควบคุม พล.ร.9
6.7 เขตห้วยขวาง	จัดกำลังพลจาก	ร้อย.รส.ร้อย.บก.ม.5 รอ. บก.ควบคุม พล.ม.2รอ.
6.8 เขตวังทองหลาง	จัดกำลังพลจาก	ร้อย.รส.ส.1 รอ. บก.ควบคุม มทบ.11

แผนผังเขตสายไหม

ผลการรื้อย้ายบ้านเรือนที่รูกกล้า

ปัญหาข้อขัดข้อง

- ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบส่วนหนึ่งที่บ้านขวางแนวเขื่อน ยังไม่ย้ายออกเนื่องจากรอบ้านในที่ดินใหม่สร้างเสร็จก่อน บางส่วนบ้านที่ขวางแนวเขื่อนอยู่ ก็รอให้งานเสาเข็มเข้ามาใกล้ก่อนถึงจะย้ายออก อย่างไรก็ตามคงเหลือชาวบ้านที่ไม่ยอมย้ายจริงๆ อยู่จำนวน 3 ราย ในปัจจุบัน ซึ่งจะต้องดำเนินคดีตามกฎหมาย

การแก้ปัญหา

- จัดชุด ชป.กร. ร่วมกับเขตสายไหม และส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินการเจรจา

ผลการดำเนินการตอกเสาเข็ม

- ไม่มีปัญหาข้อขัดข้อง

ผลการดำเนินการก่อสร้างบ้านมั่นคง

ปัญหาข้อขัดข้อง

- บ้านไม่ตรงตามแบบการขออนุญาตการก่อสร้าง ชุมชนพัฒนา หมู่ 1 โดยระยะจากตัวบ้าน กับ คานทางเดิน เขื่อน ค.ส.ล. 1.2 เมตร ซึ่งตามที่เขตสายไหม กำหนดระยะเขื่อน ค.ส.ล. กับ แนวบ้าน 2 เมตร ตามกฎหมายที่กำหนดไว้ ทำให้ บ้านดังกล่าวไม่สามารถที่จะขออนุญาตออกบ้านเลขที่ เพื่อขอระบบสาธารณูปโภคได้

การแก้ปัญหา

- สำนักงานเขตสายไหม จะเชิญประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่ เพื่อร่วมกันหาทางออกร่วมกันภายใต้บทกฎหมายบนพื้นฐานของประโยชน์ของประชาชนที่ได้รับผลกระทบ

แผนผังเขตดอนเมือง

ผลการรื้อย้ายบ้านเรือนที่รื้อกล้า

ปัญหาข้อขัดข้อง

- บ้านที่ไม่เข้าร่วมโครงการ ไม่ยอมรื้อย้ายบ้านออกไป โดยการรวมตัวกันเรียกร้องเงินค่าชดเชยของกลุ่มเครือข่ายสิทธิชุมชนคนริมคลอง โดยมี นายศรีสุวรรณ จรรยา เป็นแกนนำ ทำให้เกิดความไม่มั่นใจของสมาชิกสหกรณ์ (ทำให้ ล่าออก, หยุดส่งเงินออม, ไม่ยินยอมรื้อย้ายบ้าน)

การแก้ปัญหา

- จัดชุด ขป.กร. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่สร้างความเข้าใจกับประชาชน

ผลการดำเนินการตอกเสาเข็ม

ปัญหาข้อขัดข้อง

- บริษัทที่รับเหมาตอกเสาเข็มไม่เข้าดำเนินการตอกเสาเข็ม เนื่องจากที่ผ่านมาได้ว่าจ้างบริษัทที่เข้ามาดำเนินการไม่ได้มาตรฐานไม่มีเครื่องมือในการก่อสร้างที่ทันสมัย และได้ทิ้งงานไป

การแก้ปัญหา

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดหาบริษัทรับเหมารายใหม่ เข้ามาดำเนินการต่อไป

ผลการดำเนินการก่อสร้างบ้านมั่นคง

ปัญหาข้อขัดข้อง

- การก่อสร้างบ้านมั่นคง ไม่เป็นไปตามกำหนด สมาชิกสหกรณ์ไม่มั่นใจในระยะเวลาในการสร้างบ้านของโครงการบ้านมั่นคง ซึ่งชาวบ้านที่รื้อย้ายออกจากแนวเขื่อนแล้วไปเช่าบ้านอยู่ด้านนอก ปัจจุบันครบกำหนดเกิน 6 เดือน ทำให้เงินที่ได้รับจากการรื้อย้ายบ้านหมดไปกับค่าเช่าบ้าน

การแก้ปัญหา

- พอช. ได้ดำเนินการสร้างบ้านชั่วคราวให้ผู้ที่อยู่อาศัยบ้านเช่าไปอยู่ก่อน 1 หลัง มีจำนวน 6 ห้อง ซึ่งหน่วยได้จัดชุดช่างช่วยดำเนินการสร้างบ้านชั่วคราวเพิ่มเติม ปัจจุบันสร้างแล้วเสร็จเรียบร้อย นอกจากนี้ยังมีผู้ที่อยู่อาศัยบ้านออกจากกรมคลองแล้วมาปลูกสร้างบ้านชั่วคราวอยู่เอง และขอรับการสนับสนุนชุดช่างจากหน่วยให้ช่วยเหลือในการสร้างบ้านพักชั่วคราว ซึ่งปัจจุบันกำลังดำเนินการก่อสร้างอยู่

ผลการรื้อย้ายบ้านเรือนที่รูกกล้า

ปัญหาข้อขัดข้อง

- มีปัญหาโรงเรียน เรื่อง ประธานกรรมการสหกรณ์เคหะสถานชุดใหม่มีแนวความคิดที่จะให้สร้างเขื่อนแต่จะไม่สร้างบ้านมั่นคง โดยให้ประชาชนที่อยู่ในแนวเขื่อนย้ายไปอยู่ที่อื่น ส่วนที่อยู่นอกแนวเขื่อนจะให้คงเดิม

การแก้ปัญหา

- ใช้ชุด ชป.กร. คลองลาดพร้าว ลงพื้นที่ทำความเข้าใจกับประชาชน ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลของพื้นที่ที่ดำเนินการสำเร็จ ให้เห็นถึงประโยชน์และการพัฒนาที่ดีขึ้น

ผลการดำเนินการตอกเสาเข็ม

ปัญหาข้อขัดข้อง

การดำเนินการตอกเสาเข็มไม่เป็นไปตามกำหนด เนื่องจากมีผู้อาศัยบางรายไม่ยอมรื้อย้าย ทำให้ความยาวของเขื่อนไม่เพียงพอในการนำปั้นจั่นมาตอกเสาเข็ม

การแก้ปัญหา

ประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจ ให้บ้านที่ไม่ยอมรื้อย้าย เห็นด้วยกับการเข้าร่วมโครงการและเร่งดำเนินการรื้อย้ายเพื่อให้มีระยะเพียงพอในการนำปั้นจั่นมาตอกเสาเข็ม

ผลการดำเนินการก่อสร้างบ้านมั่นคง

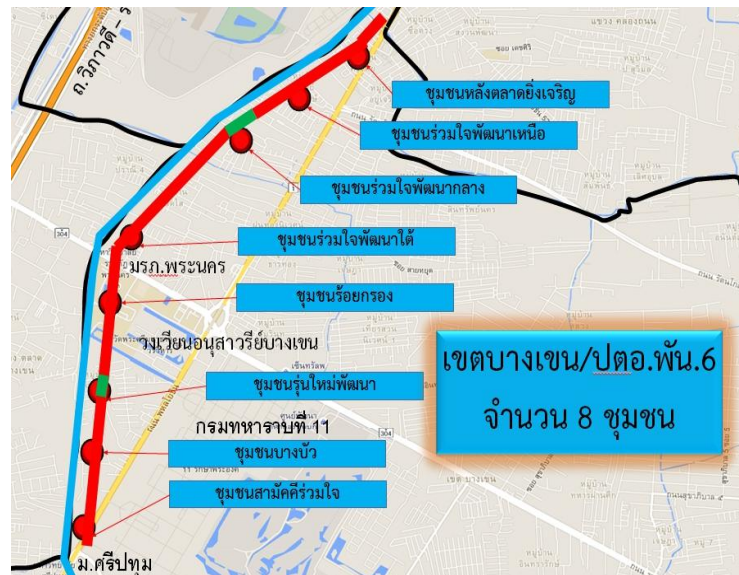
ปัญหาข้อขัดข้อง

การทุจริตของกลุ่มประธานสหกรณ์ชุมชนที่ใช้จ่ายงบประมาณอย่างไม่โปร่งใส โดยการจ่ายเงินของโครงการทาง พอช. ได้จ่ายเงินผ่านทางกลุ่มคน โดยไม่ผ่านทางสหกรณ์ชุมชนทำให้ผู้ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ไม่สามารถตรวจสอบได้

การแก้ปัญหา

พอช. ดำเนินการตรวจสอบประธานสหกรณ์ชุมชนที่ทุจริต และดำเนินการฟ้องร้องตามกฎหมาย และให้ทางชุมชนเลือก ประธานและคณะกรรมการสหกรณ์ ชุมชนขึ้นมาใหม่ เพื่อร่วมกับ พอช. ดำเนินโครงการต่อไป

แผนผังเขตบางเขน

ผลการรื้อย้ายบ้านเรือนที่รื้อกล้า

ปัญหาข้อขัดข้อง

1. มีกลุ่มสิทธิชุมชนคนริมคลอง นำโดย ศรีสุวรรณ จรรยา เป็นแกนนำในการเรียกร้องสิทธิ ในเรื่องค่า รื้อย้าย
2. ประชาชนส่วนหนึ่งเชื่อว่าเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาล จะไม่มีการดำเนินงานต่อ
3. ประชาชนที่อยู่บนบกบางส่วนไม่ยอมรื้อย้าย ทำให้ประชาชนที่อยู่ในแนวเขื่อนไม่สามารถย้าย ขึ้นมาได้
4. ประชาชนบางส่วนไม่ยอมรื้อย้ายเพราะมีห้องเช่า ทำให้เสียผลประโยชน์
5. สมาชิกสหกรณ์ที่ลาออกจากสหกรณ์ชุมชนตลาดยิ่งเจริญ จำนวน 26 คน ได้ไปเข้าร่วม กลุ่มของ สิทธิชุมชนคนริมคลอง โดยคิดว่าจะได้รับเงินชดเชย
6. ข้อเรียกร้องของกลุ่มสิทธิชุมชนคนริมคลองเป็นปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงาน (เพราะ ส่วนหนึ่งของนโยบายที่ยังไม่มีประกาศที่ชัดเจนในเรื่องของเวลาในการดำเนินโครงการแล้วเสร็จ)

การแก้ไขปัญหา

- ชป.กร. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ โดยกำหนดวันรื้อย้าย การดำเนินการก่อสร้างเขื่อน และการสร้างบ้านมั่นคง ที่ชัดเจน ตรงไปตรงมา และจัดให้มีนักกฎหมายในการลงพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้าใจ ในเรื่องสิทธิ ต่างๆ ที่จะได้รับ

ผลการดำเนินการตอกเสาเข็ม

ปัญหาข้อขัดข้อง

- การไม่ยอมรื้อย้ายบ้านเรือนที่รูก้ำแนวเขื่อน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตอกเสาเข็มได้

การแก้ไขปัญหา

- หน่วยงานพื้นที่กับส่วนที่เกี่ยวข้อง ทำความเข้าใจกับประชาชน

ผลการดำเนินการก่อสร้างบ้านมั่นคง

ปัญหาข้อขัดข้อง

1. ประชาชนบางส่วนมีฐานะยากจนทำให้ไม่มีการออมเงินในการสร้างที่อยู่อาศัยใหม่

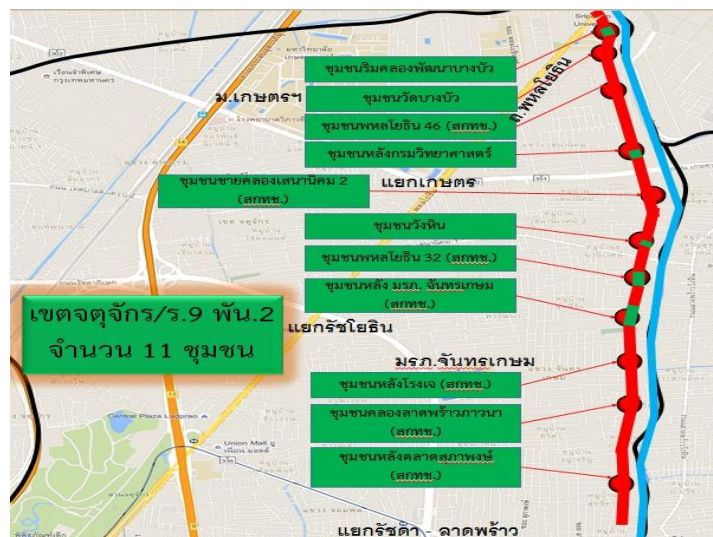
2. ประชาชนบางส่วนไม่คิดที่จะพัฒนาที่อยู่อาศัย แต่อยากจะขอสิทธิในการเช่าพื้นที่

จากกรรมสิทธิ์เพื่อใช้ในการอยู่อาศัยต่อไป

การแก้ไขปัญหา

- จัดชุด ชป.กร. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจให้กับประชาชน

แผนผังเขตจตุจักร

ผลการรื้อย้ายบ้านเรือนที่รูก้ำ

ปัญหาข้อขัดข้อง

- ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มสิทธิคนริมคลอง ซึ่งมีนายศรีสุวรรณ จรรยา เป็นแกนนำเรียกร้องเงิน

เยียวยา

การแก้ไขปัญหา

- ลงพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ ผลการดำเนินการตอกเสาเข็ม

ปัญหาข้อขัดข้อง

- อุปสรรคในการเคลื่อนย้ายอุปกรณ์เข้าพื้นที่ก่อสร้างเชื่อมเชื่อม การก่อสร้างบ้านมั่นคง

ปัญหาข้อขัดข้อง

1. การขอเช่าพื้นที่จาก กรมธนารักษ์ซึ่งยังมีข้อขัดแย้งในส่วนที่ สกทช. เรียกร้องขอพื้นที่เพิ่มเติมจากเดิมที่ได้ โดยอ้างว่าพื้นที่ได้รับไม่สามารถดำเนินการสร้างบ้านที่มีขนาด 4 x 8 เมตรได้ จึงขอขยายพื้นที่เช่าเพิ่มเติมซึ่งเป็นพื้นที่ว่างที่ กทม. จัดทำเป็นแผนแม่บทพัฒนาเป็นพื้นที่สีเขียวให้คนในชุมชนใช้ร่วมกัน (พื้นที่ดังกล่าว กรมธนารักษ์แจ้งเพิ่มเติมว่าเสี่ยงต่อการถูกเจ้าของพื้นที่เอกชนที่อยู่ติดกันฟ้องร้อง)

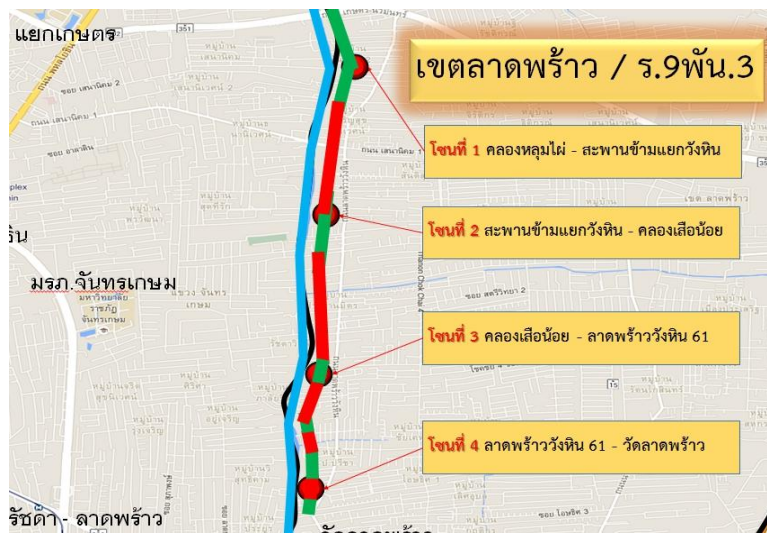
2. ชุมชนพหลโยธิน 32 เดิมตั้งแต่ปี 2551 ชุมชนพหลโยธิน 32 อยู่ในกลุ่มของสหกรณ์เคหะสถานที่อยู่อาศัยจำกัด โดย สกทช. ทั้งหมด ใน ก.พ.59 มีกลุ่มสมาชิก จำนวน 70 หลังคาเรือน ได้แยกออกมาตั้งกลุ่ม ออมทรัพย์ของตน เนื่องด้วยไม่ไว้วางใจในการดำเนินงานของสหกรณ์ และได้จัดตั้งเป็นสหกรณ์เคหะสถานบ้านมั่นคงชุมชนพหลโยธิน 32 จำกัด

3. สหกรณ์ ทั้ง 2 สหกรณ์ มีความต้องการเช่าที่ทั้งผืนและผลักดันอีกกลุ่มออก หากตนได้เช่าพื้นที่ เนื่องจากมีความขัดแย้งภายในสหกรณ์เดิม ก่อนที่จะมีการแยกมาตั้งสหกรณ์ใหม่

การแก้ไขปัญหา

- จัดชุดมวลชนพบปะพัฒนาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความเข้าใจและยอมรับกับแบบบ้านหน้ากว้าง 3.5 ม. หากประชาชนยอมรับหน้ากว้าง 3.5 จะทำให้มีพื้นที่เพียงพอในการสร้างบ้านมั่นคงและส่งเรื่องเช่าที่จาก กรมธนารักษ์ต่อไปได้

แผนผังเขตลาดพร้าว

บ้านเรือนที่รูกล้ำ

ปัญหาข้อขัดข้อง

- ไม่มี เนื่องจากบ้านที่จะต้องรื้อในเขตรับผิดชอบ มีเพียง 10 หลังสามารถดำเนินการรื้อได้ทั้งหมดแล้ว

ผลการดำเนินการตอกเสาเข็ม

ปัญหาข้อขัดข้อง

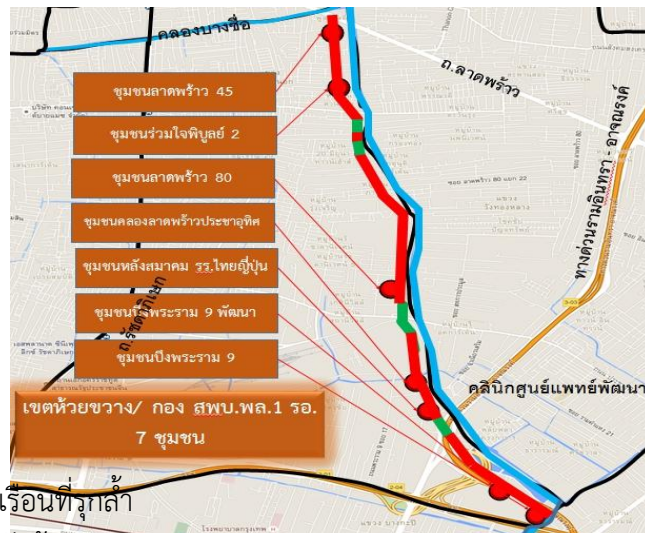
- ไม่มี สามารถตอกได้ตลอดแนว

ผลการดำเนินการก่อสร้างบ้านมั่นคง

ปัญหาข้อขัดข้อง

- ไม่มี เนื่องจากไม่มีบ้านที่จะต้องสร้างใหม่

แผนผังเขตห้วยขวาง

ผลการรื้อย้ายบ้านเรือนที่รูกล้ำ

ปัญหาข้อขัดข้อง

- ชุมชนบึงพระราม 9 และชุมชนบึงพระราม 9 พัฒนา ยังไม่มีพื้นที่ในการปลูกสร้างบ้านมั่นคงเนื่องจากอยู่ระหว่างการดำเนินการของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

การแก้ไขปัญหา

- แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหาของชาวบ้าน

ผลการดำเนินการตอกเสาเข็ม

ปัญหาข้อขัดข้อง

1. ประชาชนที่อยู่อาศัยในแนวสร้างเขื่อน ยังไม่ทำการรื้อย้ายบ้านและสิ่งปลูกสร้างออกจากแนวเขื่อน

2. ชุมชนหลังสมาคม รร.ไทย-ญี่ปุ่น มีบ้านที่รื้อแล้ว จำนวน 4 หลัง แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากติดบ้านผู้ไม่เข้าร่วมโครงการ

การแก้ไขปัญหา

- ลงพื้นที่พร้อมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประชาสัมพันธ์และชี้แจงข้อมูลที่ถูกต้องและทำความเข้าใจกับชาวบ้าน

ผลการดำเนินการก่อสร้างบ้านมั่นคง

ปัญหาข้อขัดข้อง

1. ชุมชนลาดพร้าว 45 มีสมาชิกออกจากกลุ่มออมทรัพย์ จำนวน 10 หลัง จากการปลูกปั้นของ นายศรีสุวรรณ จรรยา

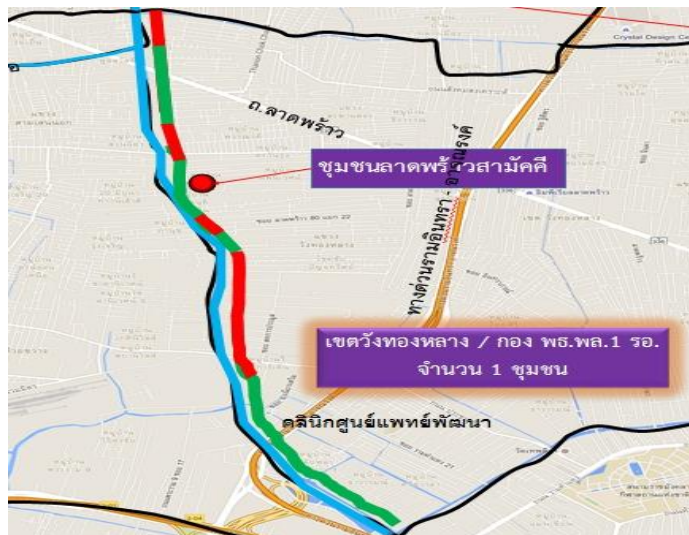
2. บ้านมั่นคงที่สร้างใกล้แล้วเสร็จ ชาวบ้านยังไม่สามารถเข้าอยู่ได้ เนื่องจากมีปัญหาเรื่องการขอใช้น้ำประปา-ไฟฟ้า

การแก้ไขปัญหา

1. ลงพื้นที่พร้อมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อประชาสัมพันธ์และชี้แจงข้อมูลที่ถูกต้องให้ชาวบ้านทราบ

2. แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหาของชาวบ้าน

แผนผังเขตวังทองหลาง

ผลการรื้อย้ายบ้านเรือนที่รुकล้ำ

ปัญหาข้อขัดข้อง

1. หมู่บ้านรุ่งเรือง อยู่ระหว่างการฟ้องร้อง ของ กรมธนารักษ์ เรื่องการรื้อถอนพื้นที่รुकล้ำแนวก่อสร้างเขื่อน

2. โรงแรมชวมิตร ยังหาข้อตกลงเรื่องค่าใช้จ่ายในการรื้อย้ายเสาไฟฟ้า ไม่ได้

3. บ้านประชาชนที่ยังไม่รู้ถอน บางส่วน เพราะ รอให้บ้านมั่นคงสร้างเสร็จก่อนการแก้ไขปัญหา

1. อยู่ระหว่างการฟ้องร้อง

2. รอผลการตกลงเจรจา กับหุ้นส่วนบริษัท

3. ขณะนี้การก่อสร้างบ้านมั่นคง กำลังเร่งงานก่อสร้าง งานเทคนิค เสาค้ำ พื้นบ้านชั้น 1 จำนวน 20 หลัง
ผลการดำเนินการตอกเสาเข็ม

ปัญหาข้อขัดข้อง

- ปัญหาการย้ายเสาไฟฟ้าด้านหน้าโรงแรมชวมิตร ซึ่งอยู่ลำแนวเขื่อนและกำลังอยู่ในขั้นตอนการเจรจาเรื่องค่าใช้จ่าย

ผลการดำเนินการก่อสร้างบ้านมั่นคง

ปัญหาข้อขัดข้อง

- การก่อสร้างบ้านมั่นคง ลำช้า กว่ากำหนดเดิม เพราะในห้วงการตอกเสาเข็ม น้ำท่วมขังพื้นที่ก่อสร้าง

สรุปความคืบหน้าในการดำเนินการ

1. การรื้อย้ายบ้านเรือน ซึ่งมีผู้รื้อจำนวน ๖,๘๔๑ หลังคาเรือน โดยเข้าร่วมโครงการ 5,101 หลังคาเรือน ดำเนินการรื้อย้ายแล้ว 2,149 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 31.41 เพิ่มขึ้นจาก วันที่ 1 พฤษภาคม 2561 จำนวน 83 หลังคาเรือน

แนวทางในการแก้ไขปัญหาการรื้อย้าย

ในส่วนผู้ที่ถูกดำเนินคดีทั้ง 73 ราย ปัจจุบันส่งฟ้องศาลแล้ว จำนวน 3 ราย ยุติการดำเนินคดี 2 ราย เนื่องจากเสียชีวิต เปลี่ยนใจเข้าร่วมโครงการ 1 ราย ระหว่างการสอบสวนเพิ่มเติมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 8 ราย และ อยู่ระหว่างการดำเนินการในชั้นอัยการ 59 ราย

2. การก่อสร้างเขื่อน ระยะทาง 45.3 กิโลเมตร ตอกเสาเข็มไปแล้ว 16.72 กิโลเมตร จำนวน 22,322 ต้น คิดเป็นร้อยละ 37.05 โดยคณะกรรมการได้กำหนดเป้าหมายเร่งด่วนการตอกเสาเข็ม ระยะที่ 2 ห้วง ตั้งแต่ เดือน พฤษภาคม ถึง เดือน กรกฎาคม จำนวน 5,000 ต้น ซึ่งมียอดการตอกเสาเข็ม เพิ่มขึ้นจากวันที่ 16 พฤษภาคม 2561 จำนวน 1,141 ต้น

การแก้ไขปัญหาการนำวัสดุอุปกรณ์ในการก่อสร้างเขื่อนเข้าพื้นที่

คณะกรรมการได้ดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยประสานขอใช้พื้นที่ใต้ทางด่วน รามอินทรา-อโศก จากกรมทางพิเศษแห่งประเทศไทยในการนำเครื่องจักรและอุปกรณ์เข้าดำเนินการในพื้นที่ เขตห้วยขวาง และเขตวังทองหลาง ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

3. การก่อสร้างบ้านมั่นคง เป้าหมายการดำเนินการ 50 ชุมชน 7,069 ครัวเรือน ดำเนินการ สร้างบ้านแล้ว 29 ชุมชน จำนวน 2,656 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 37.57 โดยเป้าหมายเร่งด่วนระยะ ที่ 2 ห้วง ตั้งแต่ เดือน พฤษภาคม ถึง เดือน กรกฎาคม จำนวน 11 ชุมชน 300 ครัวเรือน ซึ่งมีการ ก่อสร้างเพิ่มขึ้นจากวันที่ 16 พฤษภาคม 2561 จำนวน 21 หลังคาเรือน

การแก้ไขปัญหาการก่อสร้างบ้านมั่นคง

- พบปะพูดคุยกับนาย ศรีสุวรรณ จรรยา แกนนำเครือข่ายกลุ่มสิทธิชุมชนคนริมคลอง ชาวบ้านให้ความร่วมมือเรื่องการสร้างเขื่อน ไม่มีการต่อต้าน แต่ยังไม่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง ในกลุ่มสิทธิชุมชนคนริมคลอง

- การดำเนินการเปิดเส้นทางในพื้นที่ของ กองบัญชาการช่วยรบที่ 1 เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าดำเนินการก่อสร้างบ้านมั่นคง ณ ชุมชนพหลโยธิน 46 เขตจตุจักร

- ประสานฝ่ายโยธาเขตจตุจักรในการย้ายเสาไฟฟ้าที่กีดขวางเส้นทางในการนำวัสดุอุปกรณ์เข้าดำเนินการก่อสร้างบ้านมั่นคง ชุมชนหลัง วน.จันทระเกษม เป็นที่เรียบร้อย

- ประสานขอใช้พื้นที่ของ สน.วังทองกลาง สำหรับเป็นจุดพักเสาชั้ม ในการดำเนินงานก่อสร้างเขื่อน (คลองพลับพลา)

สรุปความคืบหน้าทั้งโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 37.31 โดยแยกเป็น

- การสร้างเขื่อน ร้อยละ 37.05

- การสร้างบ้านมั่นคง ร้อยละ 37.57

ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนแปลง ร้อย รส. รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการก่อสร้างเขื่อนคลองลาดพร้าว หน่วยดำเนินการใหม่ เริ่มตั้งแต่ 1 มิ.ย.61 ดังนี้

1. พล.ร.2 รอ./บก.ควบคุม ที่ 2

รับผิดชอบ เขตสายไหม โดย ร้อย.รส.เขตสายไหม (ส.พัน.2 พล.ร.2 รอ.)

2. นปอ./บก.ควบคุม ที่ 5

เขตดอนเมือง โดย ร้อย.รส.เขตดอนเมือง (ศปกอ.ทบ.)

เขตหลักสี่ โดย ร้อย.รส.เขตหลักสี่ (ปตอ.1 พัน.5)

3. พล.ร.9/บก.ควบคุม ที่ 3

เขตบางเขน โดย ร้อย.รส.เขตบางเขน (ร.9 พัน.3)

เขตจตุจักร โดย ร้อย.รส.เขตจตุจักร (ร.9 พัน.2)

เขตลาดพร้าว โดย ร้อย.รส.เขตลาดพร้าว (ร.9 พัน.1)

เขตห้วยขวาง โดย ร้อย.รส.เขตห้วยขวาง (ร.19 พัน.1)

เขตวังทองกลาง โดย ร้อย.รส.เขตวังทองกลาง (ร.9)

บทที่ 5

ข้อเสนอแนะ

1. แผนการดำเนินการดังกล่าวฯ ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี ในอันที่จะให้หน่วยงานต่างๆ เข้าทำการแก้ไขปัญหา โดยได้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆหลายคณะ เช่น

1. คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 380/58 ลง 8 ธ.ค.58 คณะกรรมการขับเคลื่อนและปฏิรูปความมั่นคง ลดความเหลื่อมล้ำ การเกษตรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเรื่องที่เป็นวาระเร่งด่วน และการแก้ปัญหาค่าเงินการดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยมี นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ผบ.ทบ. เป็นกรรมการ/เลขานุการ

2. คำสั่งคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ คณะต่างๆ เช่น คณะที่ 5 คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการรुकล้าน้ำสาธารณะ (คลองลาดพร้าว) โดยมี รมว.พม. เป็นประธาน

3. คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 249/58 ลง 16ก.ย.58 ของคณะกรรมการอำนวยการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการเริ่มก่อสร้างรुकล้าน้ำสาธารณะ โดยมี รอง นรม. (พลเอก ประวิตรฯ) เป็นประธาน / ปลัด กทม. เป็นเลขานุการ

4. คำสั่งคณะกรรมการอำนวยการฯ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการกำกับและติดตามการพัฒนาพื้นที่ริมคลองลาดพร้าว โดยมี รมว.มท. เป็นที่ปรึกษาฯ

5. คณะทำงานกองอำนวยการร่วมพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง และริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมี รมว.พม. เป็นที่ปรึกษา

6. คำสั่งคณะกรรมการอำนวยการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการสิ่งก่อสร้างรुकล้าน้ำสาธารณะ ที่ 1/61 โดยมี รอง.นรม. (พลเอก ประวิตรฯ) เป็นประธาน ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการบริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่ริมคลองลาดพร้าว โดยมี ผบ.ทบ. เป็นประธาน / พลโท ธรรมบุญ วิถี มทน.1/รองผอ.รมน.ภาค1 (1) เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ เพื่อติดตามความคืบหน้าและการแก้ไขปัญหาชี้แจงทำความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมมือต่อโครงการ จะเห็นได้ว่าการจัดตั้งคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ แต่ละฝ่ายจากหลากหลายส่วนราชการ มีผลดีต่อการแยกการปฏิบัติ แต่ทำให้เกิดความสับสนต่อการปฏิบัติเพราะเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการจะต้องเข้าร่วมประชุมแก้ไขปัญหาทุกครั้ง อีกทั้งการประชุมที่มีหลากหลายหน่วยงานมักมีปัญหาในการตัดสินใจต่อประเด็น

ปัญหาต่างๆ ที่จะต้องมีผลกระทบต่อหน่วยงานอื่นหากแก้ปัญหาอีกประเด็นหนึ่ง และควรจัดให้มีการประชุมแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2. ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้รับทราบถึงวัตถุประสงค์ การดำเนินการดังกล่าวฯ อย่างโปร่งใส เป็นธรรมต่อทุกๆ ฝ่าย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ ในวันที่จะให้ประชาชนริมฝั่งคลองได้ให้ความร่วมมือภาครัฐในการร่วมแก้ไขปัญหามันพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกฝ่าย ในวันที่ร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาชุมชนริมฝั่งคลองให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่ส่วนร่วม

3. ควรมีมาตรการลงโทษทั้งต่อเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ปล่อยปละละเลยเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนที่รุกรานน้ำสาธารณะ อีกทั้งควรมีมาตรการลงโทษต่อประชาชนที่รุกรานน้ำสาธารณะอย่างจริงจังเด็ดขาด เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างต่อบุคคลอื่นๆ หรือกระทำการบุกรุกในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

4. ข้อเสนอแนะของกรมธนารักษ์

4.1 กรณีการฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้บุกรุก เนื่องจากปัจจุบันใช้มาตรการการฟ้องร้องขับไล่ผ่านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งต้องใช้เวลาดำเนินการอย่างเช่น คดีถึงที่สุดไม่น้อยกว่า 2 ปี และระหว่างที่ฟ้องดำเนินคดีไม่สามารถดำเนินการตามโครงการได้อย่างต่อเนื่อง เป็นปัญหาอุปสรรคต่อความสำเร็จตามเป้าหมายของรัฐบาล แต่หากเป็นการฟ้องร้องโดยใช้บังคับตามกฎหมายท้องถิ่นกรณีมีการก่อสร้างโดยไม่ได้รับอนุญาตจะสามารถบังคับและให้ผู้บุกรุกหรือถอนได้โดยทันที น่าจะมีผลสัมฤทธิ์และเป็นรูปธรรมมากขึ้น

4.2 ผู้บุกรุกที่ได้รับแก้ไขและการสนับสนุนจากรัฐบาลในการจัดสรรที่อยู่อาศัยหรือที่ดินทำกินแล้วไม่เฉพาะแต่กรณีการบุกรุกคลองเท่านั้น กรณีที่รัฐได้มีการแก้ไขปัญหามาด้วยความช่วยเหลือของหน่วยงานอื่นๆ เช่น สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม การเคหะแห่งชาติ กรมธนารักษ์ ควรให้มีหน่วยงานกลางได้ลงทะเบียนผู้บุกรุกดังกล่าว ไว้เพื่อเป็นฐานข้อมูลหากมีผู้บุกรุกรายเดิมไปบุกรุกในที่ใหม่ หรือกรณีขายสิทธิ์และไปบุกรุกอีกก็จะไม่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลอีกต่อไป ซึ่งจะช่วยให้ขบวนการบุกรุกหรือผู้มีอาชีพบุกรุกจะหมดไปอย่างสิ้นเชิง

บรรณานุกรม

- นายกรัฐมนตรี, สำนัก. “แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ”. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555.
- นายกรัฐมนตรี, สำนัก. “แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ”. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการกำหนดนโยบายและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ, 2554.
- นายกรัฐมนตรี, สำนัก. “ร่างยุทธศาสตร์ระยะ ๒๐ ปี”. (พ.ศ.2560-2579).
- เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. “แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11”. (พ.ศ.2555-2559). กรุงเทพฯ : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554.
- ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง. “โครงการจัดทำแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ”. กীরติ ลีวิจักกุล. อุทกวิทยา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12”. กรุงเทพฯ : 2560-2564.
- นายทองเปลว กองจันทร์, “การบริหารจัดการน้ำลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาในสภาวะวิกฤตภัยแล้ง”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2559-2560.
- จรรยา กมลรัตน์. “การพัฒนาแหล่งน้ำกับความมั่นคงของชาติ กรณีศึกษาแผนแม่บทการพัฒนาแหล่งน้ำของประเทศไทย”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2540-2541.
- บรรเจิด เทียนทองดีและคณะ, พลตรี. “การบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2544-2545.
- การระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร, สำนัก. “แผนปฏิบัติการป้องกันน้ำท่วมและแก้ไขปัญหาหน้าท่วม กรุงเทพมหานคร ประจำปี 2561”. กรุงเทพฯ : 2561.
- การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. “รายงานความก้าวหน้าโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองตามแผนการดำเนินงานพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง พ.ศ.2559-2560”. ศูนย์ปฏิบัติการที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง, 2560.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลตรี ชลธิศ เล้าหะคามิน
วัน เดือน ปีเกิด	25 พฤศจิกายน พ.ศ.2504
การศึกษา	โรงเรียนเซนจอห์น โรงเรียนราชวินิตประถม โรงเรียนโยธินบูรณะ โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ 22 โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ รุ่นที่ 33 โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำชุดที่ 76
ประวัติการทำงาน	ผบ.มว.ปล.ร้อย.อวบ.ร.9 พัน.4 ผบ.ร้อย อวบ.ร.29 พัน.1 ผบ.ร้อย รดสายพานลำเลียง ร.11 รอ. ฝสธ.ทภ.1 หน.กขว. มทบ.11 หน.กกพ. มทบ.11 รอง ผอ.กกร.ทน.1 ผอ.กกร.ทภ.1 รอง เสธ.ทภ.1
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้ทรงคุณวุฒิกองทัพบก

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง การบริหารจัดการน้ำ เพื่อจัดระเบียบสาธารณะในการบูรณาการ

กรณีศึกษาคลองลาดพร้าว

ผู้วิจัย พลตรี ชลธิศ เลาหะคามิน หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 60

ตำแหน่ง ผู้ทรงคุณวุฒิกองทัพบก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากเหตุการณ์น้ำท่วมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในปี 2554 พบว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถระบายออกได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดจากคลองสายหลักต่าง ๆ มีการปลูกสร้างบ้านเรือนรุกล้ำเข้ามาในลำคลองจำนวนมาก เป็นผลให้คลองซึ่งใช้เป็นพื้นที่ระบายน้ำมีขนาดแคบ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการไหลของน้ำ ทั้งนี้ชุมชนที่รุกล้ำริมคลองมีจุดกำเนิดมาตั้งแต่อดีตโดยวิถีชีวิตของประชาชนมักตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้ริมน้ำเพื่อใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในการเพาะปลูกหรือใช้เป็นเส้นทางคมนาคม และได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม จึงก่อให้เกิดการเพิ่มขึ้นของประชากรและเกิดการรุกล้ำริมคลองในที่สุด โดยเฉพาะในพื้นที่ของกรุงเทพมหานครที่ได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการวางผังเมือง การควบคุมการใช้ที่ดินขาดการกำหนดที่ชัดเจน จึงทำให้พื้นที่รับน้ำและพื้นที่ที่ริมคลองถูกแทนที่ด้วยอาคารบ้านเรือน ส่งผลให้การระบายน้ำมีประสิทธิภาพน้อยลงและเกิดปัญหาน้ำท่วม

ดังนั้น เมื่อวันที่ 5 มิ.ย.55 คณะรัฐมนตรี (ครม.) จึงมีมติเห็นชอบตามข้อเสนอของคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัย (กบอ.) ให้กระทรวงมหาดไทย (มท.) และกรุงเทพมหานคร (กทม.) ร่วมดำเนินการทางกฎหมายกับผู้บุกรุกลำน้ำสาธารณะและให้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) พิจารณาจัดหาที่พักอาศัยให้กับผู้บุกรุกลำน้ำสาธารณะ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนเท่าที่ควร

ต่อมา เมื่อวันที่ 13 ส.ค.57 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีมติเรื่อง ข้อเสนอของหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ให้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวงมหาดไทย (กรุงเทพมหานคร) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กำหนดมาตรการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดและการสร้างที่อยู่อาศัยรุกล้ำแนวลำคลองและทางระบายน้ำ ซึ่งจะมีการดำเนินโครงการนำร่องในคลองลาดพร้าว และต่อมาคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติงบประมาณปรับปรุงโครงการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระยะเร่งด่วน ประจำปีงบประมาณปี 2558 วงเงินงบประมาณ 2,400

ด้านบาทเศษ โดยให้กรุงเทพมหานคร ดำเนินการ โครงการก่อสร้างเขื่อนคอนกรีตเสริมเหล็ก (ค.ส.ล.) และ ประตูระบายน้ำ คลองลาดพร้าว คลองบางบัว คลองถนน คลองสอง และคลองบางซื่อ จากบริเวณเขื่อนเดิม อุโมงค์ยักษ์พระรามเก้า-รามคำแหง ไปทางประตูระบายน้ำคลองสายใต้ ความยาวคลองประมาณ 24 กม. วงเงินงบประมาณ 2,426.60 ล้านบาท ระยะเวลาก่อสร้าง 4 ปี (2559-2562)

ในห้วงการดำเนินการที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน การดำเนินโครงการก่อสร้างเขื่อนริมคลองลาดพร้าวยังมีความล่าช้าสืบเนื่องจากปัญหาอุปสรรคหลายประการ เช่น การลำเลียงวัสดุก่อสร้างเข้าพื้นที่ ทำได้อย่างจำกัดเนื่องจากทางเข้าที่คับแคบ, ความสับสนในการทำงานเนื่องจากหลายหน่วยงานยังมีความเข้าใจในนโยบายที่ไม่ตรงกัน, ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองยังไม่ให้ความร่วมมือเนื่องจากยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญของโครงการฯ หรือมีความต้องการเรียกร้องค่าเสียหายช่วยเหลือที่เกิดขึ้นขอบเขตที่หน่วยงานสามารถสนับสนุนได้ และข้อจำกัดเกี่ยวกับกฎหมายด้านผังเมืองและอาคารและระเบียบรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ปัจจุบันได้มีคำสั่ง หน.คสช. ที่ 9/2560 ลง 21 ก.พ.60 เข้ามาแก้ไขผลกระทบการทำงานในด้านนี้แล้ว) ทั้งนี้การดำเนินการโครงการก่อสร้างเขื่อน ค.ส.ล. คลองลาดพร้าวจะต้องมีการทำงานหลายภาคส่วน, หลายมิติ และเป็นความท้าทายของหน่วยงานที่จะทำให้การระบายน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันจะต้องจัดระเบียบการอยู่อาศัยของชุมชนที่รุกล้ำริมคลองให้ร่วมเห็นความสำคัญ และรวมกลุ่มกันโดยใช้รูปแบบสหกรณ์เพื่อเช่าพื้นที่ราชพัสดุจากกรมธนารักษ์ในโครงการก่อสร้างบ้านมั่นคง ซึ่งจะเป็นการจัดระบบระเบียบการอยู่อาศัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ในด้านที่ 5 คือ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หากโครงการฯ ดังกล่าวประสบความสำเร็จ ก็จะกลายเป็นต้นแบบในการดำเนินการกับคลองอื่นๆ ที่มีการรุกล้ำริมน้ำจนทำให้ประสิทธิภาพในการรับน้ำและระบายน้ำลดลงไป อันที่จะอาจส่งผลน้ำท่วมในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมปัญหาการบุกรุกพื้นที่สาธารณะบริเวณริมคลองลาดพร้าว และเพื่อเป็นแนวทางในการแนวทางในการแก้ปัญหาการระบายน้ำในพื้นที่กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการรุกล้ำของประชาชนริมคลอง ที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนโครงการ และพิจารณาแนวทางการสร้างความเข้าใจได้กับประชาชน ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการโครงการ
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการน้ำ เพื่อจัดระเบียบสาธารณะในการบุกรุกคูคลอง ในพื้นที่ต่างๆ

ขอบเขตของการวิจัย

มุ่งศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำ เพื่อจัดระเบียบสาธารณะในการบูรณาการคลอง
กรณีศึกษา ในพื้นที่คลองลาดพร้าว โดยแยกออกเป็น 2 ด้านคือการดำเนินการขับเคลื่อน โครงการฯ
ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการรับรู้ตลอดจนการเข้าใจของประชาชนในพื้นที่ที่จะนำไปสู่ความ
ร่วมมือ โครงการฯ

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการดำเนินการ โดยการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วย
สำนักงานระบายน้ำกรุงเทพมหานคร และประชาชนที่อาศัยอยู่พื้นที่ริมคลองลาดพร้าว สำหรับ
รูปแบบการวิจัยนั้นจะเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงระดับความคิดเห็นของ
ตัวอย่าง กลุ่มต่างๆ ได้แก่

1. กลุ่มผู้ดำเนินงาน โครงการฯ คือ เจ้าหน้าที่สำนักงานระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร
และเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
2. กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ริมคลองลาดพร้าวที่
ได้รับผลกระทบ
3. เจ้าหน้าที่โครงการ หน่วยทหารในพื้นที่

ผลการวิจัย

คณะรัฐมนตรีอนุมัติงบประมาณปี 2558 (เพิ่มเติม) ให้กรุงเทพมหานครดำเนินการ
โครงการก่อสร้างเขื่อน ค.ส.ล. และประตูระบายน้ำ คลองลาดพร้าว และคลองสองฯ งบประมาณ
ทั้งสิ้น 2,426.60 ล้านบาท โดยมีเนื้องานก่อสร้างเขื่อน ค.ส.ล. ยาวประมาณ 45,300 เมตร ระยะเวลา
ก่อสร้าง 1,260 วัน โดยบริษัท ริเวอร์ เอนจิเนียริง จำกัดเป็นผู้รับจ้าง ลงนามสัญญาเมื่อวันที่
14 มกราคม 2559 เริ่มต้นสัญญา 15 มกราคม 2559 สิ้นสุดสัญญา 27 มิถุนายน 2562 วงเงินค่า
ก่อสร้าง 1,645 ล้านบาท ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง

4.1.1 เมื่อดำเนินการรื้อย้ายบ้านเรือนที่รูกล้ำลำคลองลาดพร้าวทั้งสองฝั่งเรียบร้อยแล้ว
ซึ่งกำหนดแนวรื้อย้ายวัดระยะจากกลางคลองลาดพร้าว เป็นระยะ 38 เมตร (35 เมตร แนวลำคลอง
กันเป็นแนวถนนทางเดินริมคลอง 2 ฝั่งๆละ 1.5 เมตร) โดยใช้สัญลักษณ์แสดง แดง/เขียว เพื่อใช้
ประชาชนได้รับรู้

โดยดำเนินการตอกเสาเข็มทั้งสองฝั่ง จำนวน ประมาณ 60,000 ต้น ระยะ ประมาณ 43 กิโลเมตร

ทั้งนี้เมื่อก่อสร้างเขื่อนทั้งสองฝั่งแล้วเสร็จ จะดำเนินการขุดลอกคลองลาดพร้าว ให้มีความลึก 3 ม.รทก. หรือ ประมาณ 4 เมตร จากทางเดินริมคลอง (ระดับทางเดิน + 1.00 ม.รทก.) ซึ่งปัจจุบันคลองลาดพร้าว มีประสิทธิภาพการระบายน้ำประมาณ 15 ลูกบาศก์เมตรต่อนาที่ เมื่อดำเนินการก่อสร้างเขื่อนและขุดลอกคลองแล้วเสร็จ จะสามารถระบายน้ำได้ 40 ลูกบาศก์เมตร ต่อนาที่ ส่วนความกว้างที่ออกแบบไว้ 38 เมตร (รวมโครงสร้างเขื่อน 2 ข้างคลอง) แต่สภาพคลอง ตอนบนกว้าง ตอนล่างแคบ จึงกำหนดได้

1. ความกว้างตั้งแต่สะพานสายไหม ถึง ถนนพหลโยธิน กว้าง 38 เมตร
2. จากถนนพหลโยธิน ถึง ถนนประดิษฐ์มนูธรรม ให้สร้างบ้านมั่นคง 12 เมตร จากแนวเขตที่ราชพัสดุ (ฝั่งซ้าย)
3. จากถนนประดิษฐ์มนูธรรม ถึง จุดตัดคลองลาดพร้าว และคลองแสนแสบไม่มีการสร้างบ้านมั่นคง (สร้างเขื่อนตามแนวเขตที่ราชพัสดุทั้ง 2 ฝั่ง)

ข้อเสนอแนะ

1. แผนการดำเนินการดังกล่าวฯ ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรี ในอันที่จะให้หน่วยงานต่างๆ เข้าทำการแก้ไขปัญหา โดยได้ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการต่างๆหลายคณะ เช่น

1. คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 380/58 ลง 8 ธ.ค.58 คณะกรรมการขับเคลื่อนและปฏิรูปความมั่นคง ลดความเหลื่อมล้ำ การเกษตรทรัพย์สินพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเรื่องที่เป็นวาระเร่งด่วน และการแก้ไขปัญหาการดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ผบ.ทบ. เป็นกรรมการ/เลขานุการ

2. คำสั่งคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ คณะต่างๆ เช่น คณะที่ 5 คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาการรुकลำนน้ำสาธารณะ (คลองลาดพร้าว) โดยมี รมว.พม. เป็นประธาน

3. คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 249/58 ลง 16ก.ย.58 ของคณะกรรมการอำนวยการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการเริ่มก่อสร้างรुकลำนน้ำสาธารณะ โดยมี รอง นรม. (พลเอก ประวิตรฯ) เป็นประธาน/ ปลัด กทม. เป็นเลขานุการ

4. คำสั่งคณะกรรมการอำนวยการฯ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการกำกับและติดตามการพัฒนาพื้นที่ริมคลองลาดพร้าว โดยมี รมว.มท. เป็นที่ปรึกษาฯ

5. คณะทำงานกองอำนวยการร่วมพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง และริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมี รมว.พม. เป็นที่ปรึกษา

6. คำสั่งคณะกรรมการอำนวยการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการสิ่งก่อสร้างรुक้า
ลำน้ำสาธารณะ ที่ 1/61 โดยมี รอง.นรม.(พลเอก ประวิตรฯ)เป็นประธาน ได้แต่งตั้งคณะกรรมการ
บริหารจัดการและพัฒนาพื้นที่ริมคลองลาดพร้าว โดยมี ผบ.ทบ. เป็นประธาน / พลโท ชรรณบุญ วิถี
มทน.1/รอง ผอ.รมน.ภาค 1 (1) เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ เพื่อติดตามความคืบหน้าและการ
แก้ไขปัญหาชี้แจงทำความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมมือต่อโครงการ

จะเห็นได้ว่าการจัดตั้งคณะกรรมการ/คณะอนุกรรมการ แต่ละฝ่ายจากหลากหลาย
ส่วนราชการ มีผลดีต่อการแยกการปฏิบัติ แต่ทำให้เกิดความสับสนต่อการปฏิบัติเพราะเจ้าหน้าที่
ระดับปฏิบัติการจะต้องเข้าร่วมประชุมแก้ไขปัญหาทุกครั้ง อีกทั้งการประชุมที่มีหลากหลาย
หน่วยงานมักมีปัญหาในการตัดสินใจต่อประเด็นปัญหาต่างๆ ที่จะต้องมีผลกระทบต่อหน่วยงานอื่น
หากแก้ปัญหาอีกประเด็นหนึ่ง และควรจัดให้มีการประชุมแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2. ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้รับทราบถึงวัตถุประสงค์

การดำเนินการดังกล่าวฯ อย่างโปร่งใส เป็นธรรมต่อทุกๆฝ่าย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของประชาชน
ส่วนใหญ่ ในอันที่จะให้ประชาชนริมฝั่งคลองได้ให้ความร่วมมือภาคีรัฐในการร่วมแก้ไขปัญหาบน
พื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกฝ่าย ให้ความร่วมมือร่วมกายร่วมใจกันพัฒนาชุมชน
ริมฝั่งคลองให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยแก่ส่วนร่วม

3. ควรมีมาตรการลงโทษทั้งต่อเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ปล่อยปละละเลยเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนที่รูก ลำน้ำสาธารณะ

อีกทั้งควรมีมาตรการลงโทษต่อประชาชนที่รูกลำน้ำสาธารณะอย่างจริงจังเด็ดขาด เพื่อมิให้เป็น
เยี่ยงอย่างต่อบุคคลอื่นๆ หรือกระทำการบุกรุกในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

4. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิเคราะห์ปัญหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้นในหลายๆ ด้าน

เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านความมั่นคง และอื่นๆเพื่อครอบคลุมทุกปัญหา และให้จัดลำดับ
ผลกระทบต่อโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาที่วางแผนงาน(Road Map) ต่อปัญหาดังกล่าวฯ ได้ทันต่อ
ห้วงเวลา ตลอดจนควรวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาของผู้ที่ได้รับผลกระทบที่ยังไม่เข้าร่วม
โครงการ เช่นการรื้อย้าย การสร้างบ้านมั่นคง และอื่นๆ

5. ข้อเสนอแนะของกรมธนารักษ์

5.1 กรณีการฟ้องร้องดำเนินคดีกับผู้บุกรุก เนื่องจากปัจจุบันใช้มาตรการฟ้องร้องขับ
ไล่ผ่านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งต้องใช้เวลาดำเนินการ อย่างเร็วคดีถึงที่สุดไม่น้อยกว่า 2 ปี และ
ระหว่างฟ้องร้องดำเนินคดีไม่สามารถดำเนินการตาม โครงการได้อย่างต่อเนื่อง เป็นปัญหาและ
อุปสรรคต่อความสำเร็จตามเป้าหมายของรัฐบาล แต่หากเป็นการฟ้องร้องโดยใช้บังคับตามกฎหมาย

ท้องถิ่น กรณีมีการก่อสร้างโดยไม่ได้รับอนุญาต จะสามารถบังคับและให้ผู้บุกรุกรื้อถอนได้ทันที น่าจะมีผลสัมฤทธิ์และเป็นรูปธรรมมากขึ้น

5.2 ผู้บุกรุกที่ได้รับแก้ไขและการสนับสนุนจากรัฐบาลในการจัดสรรที่อยู่อาศัยหรือที่ดินทำกินแล้ว ไม่เฉพาะแต่กรณีการบุกรุกकुคลองเท่านั้น กรณีที่รัฐได้มีการแก้ไขปัญหาผ่านความช่วยเหลือของหน่วยงานอื่นๆ เช่น สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม การเคหะแห่งชาติ กรมธนารักษ์ ควรให้มีหน่วยงานกลางได้ลงทะเบียนผู้บุกรุกดังกล่าว ไว้เพื่อเป็นฐานข้อมูล หากมีผู้บุกรุกรายเดิมไปบุกรุกในที่แห่งใหม่ หรือกรณีขายสิทธิ์แล้วไปบุกรุกอีก ก็จะไม่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลอีกต่อไป ซึ่งจะทำให้ขบวนการบุกรุก หรือผู้มีอาชีพบุกรุกจะได้หมดไปอย่างสิ้นเชิง

บทบาทของ มณฑลทหารบก แห่งกองทัพไทย ความเหมือนที่แตกต่างกับ
US National Guard

Role of RTA Military Circle to Benchmark with US National Guard

พล.ต.ชลธิศ เลาะห์คามิน

Maj Gen Chollatis Lauhakamin

ผู้ทรงคุณวุฒิกองทัพบก

Army Senior Advisor

นักศึกษา วปอ.หลักสูตร วปอ.รุ่นที่ 60

บทคัดย่อ

ตามที่ได้มีการเผยแพร่พระราชกฤษฎีกาและกฎกระทรวง ที่เกี่ยวกับทหารออกมา 3 ฉบับ โดยมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ประกอบด้วย พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพบก กองทัพไทย กระทรวงกลาโหม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหารบก พ.ศ. 2558 และ กฎกระทรวงกำหนดหน้าที่และเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบก พ.ศ. 2558 มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป ให้ รมว.กลาโหมรักษาการตามพระราชกฤษฎีกาและกฎกระทรวงนี้ กอปกกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 52 ในการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย

จากที่กล่าวข้างต้นนั้นนับเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญครั้งหนึ่งของกองทัพ ในการแปรสภาพจังหวัดทหารบกทุกหน่วยเป็นมณฑลทหารบก และปรับการบังคับบัญชาเป็นหน่วยขึ้นตรงกองทัพภาค

ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจของกองทัพ ในการที่จะจัดโครงสร้างของภารกิจในภาพรวม ซึ่งจะ
ทำให้แยกงานรักษาความมั่นคงภายในมาให้กับมณฑลทหารบก และลดภาระงานของกองพลรบ ให้ทำ
หน้าที่ในการปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศโดยชัดเจน

มุมมองจากการแปรสภาพมณฑลทหารบก ในครั้งนี้ ทำให้เกิดการมองแบบเทียบเคียงกับ
หน่วยงานทหารประจำพื้นที่ของกองทัพสหรัฐ ก็คือ US National Guard ซึ่งได้มีประวัติศาสตร์การ
จัดตั้งหน่วยมาอย่างยาวนาน (16 ธ.ค.1636) และสามารถนำมาเป็นต้นแบบในการประยุกต์ใช้ให้
เหมาะสมกับลักษณะ(Benchmarking)ของกองทัพบกไทย

Abstract

According to published decrees and regulations. The military issued a third edition by
Gen. Prayut Chan-o-cha is a recipient of the Prime Minister, countersigned the decree
consists of divided government and the duties of the government, the Army,
Department of Defense, Thailand (No. 2) Decree 2558. Army regulations 2558 and
country jurisdictions define the functions and areas of the county militia, 2558 with
effect from 1st. La sharp object 2558 onwards the Minister. Acting Defense Ministerial
Decree and this, together with the Constitution of the Kingdom of Thailand in 2560
with Chapter 5, Section 52 of the State to protect and uphold the monarchy,
sovereignty and territorial integrity of the sovereign rights of the country. Dignity and
national interests State Security and public order For the purpose of this The State
shall provide for the military, diplomacy, intelligence and efficiency. Military use, for
the benefit of developing countries.

From the above, it marks a significant change, one of the army. The conversion of all
provincial militia units to be County Militia (Military Circle). The commander of Army
Area units directly control which is indicative of the commitment of the army. In order
to structure the mission as a whole. This will make separate applications for internal
security to the Military Circle. And reducing the workload of the Division combat. To act
on the plan by the defense.

The view from the converged County militia (Military Circle) in this cause for a comparable unit of US Army troops stationed in the US National Guard, which has a long history of establishing units (16 Dec 1636) and can be used as a model in the application to suit the characteristics (Benchmarking) Thailand's army.

คำสำคัญ

มณฑลทหารบก มีหน้าที่ในการบังคับบัญชากำลังประจำถิ่นของกองทัพบก ตามที่กระทรวงกลาโหม กำหนด รักษาความสงบเรียบร้อยในเขตพื้นที่ รวมทั้งการศาลทหาร การคดี การช่วยดำเนินการคุ้มครองพยานในคดีอาญา และการเรือนจำ ดำเนินการเสด็จ การเกณฑ์ช่วยราชการทหาร และการระดมสรรพกำลังในเขตพื้นที่ สนับสนุนหน่วยทหารที่อยู่ในเขตพื้นที่ ดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การต่อสู้ เบ็ดเสร็จ เพื่อรักษาความสงบภายใน และการป้องกันประเทศ

US National Guard: The Army National Guard as currently authorized and organized operates under Title 10 of the United States Code when under federal control, and Title 32 of the United States Code and applicable state laws when under state control. The Army National Guard may be called up for active duty by the state or territorial governors to help respond to domestic emergencies and disasters, such as those caused by hurricanes, floods, and earthquakes, as well as civil disorder.[1] The District of Columbia Army National Guard is a federal militia, controlled by the President of the United States with authority delegated to the Secretary of Defense, and through him to the Secretary of the Army.

Benchmarking: is comparing one's business processes and performance metrics to industry bests and best practices from other companies. In project management benchmarking can also support the selection, planning and delivery of projects. Dimensions typically measured are quality, time and cost. In the process of best practice benchmarking, management identifies the best firms in their industry, or in another industry where similar processes exist, and compares the results and processes of those studied (the "targets") to one's own results and processes.

บทนำ

กองทัพสหรัฐซึ่งเป็นหน่วยต้นแบบของกองทัพไทย ทั้งในเรื่องโครงสร้าง การจัด หรือแม้กระทั่งหลักนิยมในการปฏิบัติการมาตั้งแต่ในยุคเริ่มแรกของพัฒนากองทัพให้มีความทันสมัย ในระดับสากล และยังคงรูปแบบไว้จนถึงปัจจุบัน เพียงแต่อาจมีการปรับเปลี่ยนตามยุคตามสมัย ตามสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปบ้าง เพื่อให้สามารถรองรับภารกิจ งานที่ได้รับมอบตามรัฐธรรมนูญกำหนด อีกทั้งรูปแบบของภัยคุกคามที่เปลี่ยนแปลง จากยุคเก่า สู่ยุคใหม่ ยุคปัจจุบัน และการมองถึงรูปแบบภารกิจในอนาคตนั้น ทำให้กองทัพไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กองทัพบก พยายามพัฒนา ปรับปรุงโครงสร้างของกองทัพให้มีความเหมาะสมอยู่ตลอด ซึ่งการปรับเปลี่ยนโครงสร้างครั้งสำคัญครั้งหนึ่งของกองทัพบก ก็คือการแปรสภาพจังหวัดทหารบก มาเป็น มณฑลทหารบก และปรับระบบงาน โดยมีพัฒนาการตามลำดับ ทั้งนี้ในมุมมองของผู้เขียนก็พิจารณาได้ว่า การปรับโครงสร้างของหน่วยมณฑลทหารบกครั้งนี้ มีรูปแบบ ลักษณะ ที่สามารถเทียบเคียงการพัฒนา(Benchmarking) โดยอิงกับหน่วยต้นแบบที่ได้พัฒนา และประสบความสำเร็จจนมีความสมบูรณ์ในเชิงโครงสร้างแล้วดังเช่น US National Guard ซึ่งเป็นหน่วยที่ใช้ทหารกองประจำการ ร่วมกับกำลังสำรอง เป็นกำลังพิทักษ์ชาติ ปฏิบัติการรักษาความสงบในดินแดนรัฐของตนเอง โดยที่แต่ละรัฐสามารถเรียกใช้ได้ในอำนาจของตัวเอง ซึ่งแยกส่วนกับกองทัพหลัก ที่จะอยู่ภายใต้อำนาจของ รัฐบาลกลาง โดยสิ่งที่กองทัพบกไทยจะสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา มณฑลทหารบก ได้ดังเช่น โครงสร้างหน่วย รูปแบบงาน การใช้กำลังสำรอง การระดมสรรพกำลัง เป็นต้น ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานั้น เป็นการดำเนินกิจกรรมที่มีการแบ่งแยกงานออกจากหน่วยกำลังรบ ในแบบงานใครงานมันได้เลยทีเดียว และถ้าหากสามารถหาจุดที่ลงตัวได้ ก็จะสามารถแก้ปัญหา การแบกรับภาระงานที่เรียกว่าล้นมือ ให้สามารถบริหารจัดการ แบ่งสัดส่วนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างเป็นระบบ

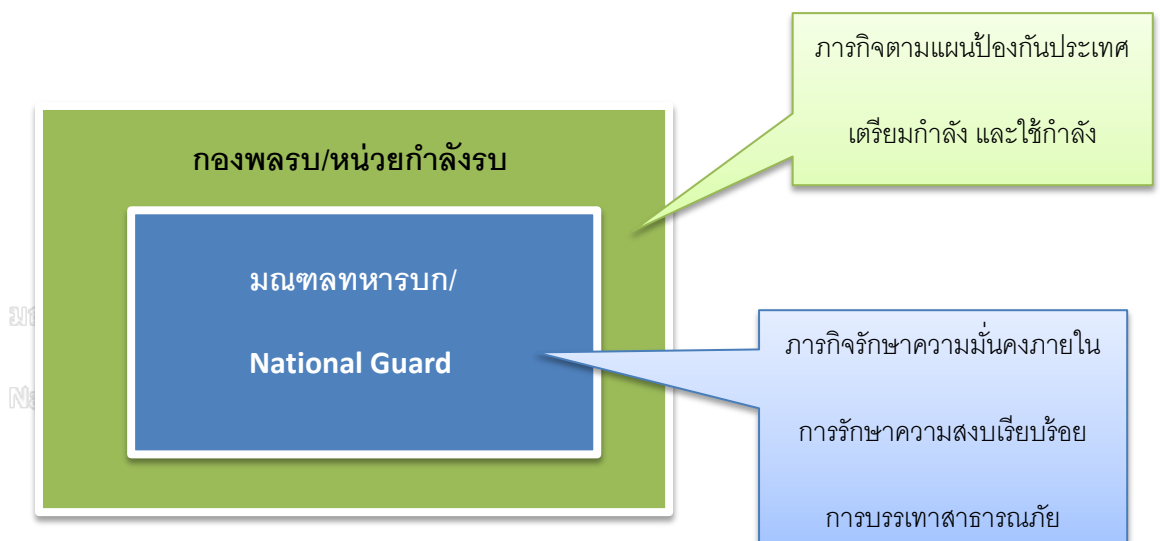
มณฑลทหารบก ในอุดมคติที่กองทัพบกฝึนอยากให้เป็นนั้น ควรจะต้องแยกส่วนภาระงาน ปันภารกิจ ออกจากหน่วยกำลังรบ ดังเช่นที่ US National Guard แบ่งหน้าที่กับกำลังรบหลัก โดยสรุปสั้นๆคือ

กองทัพสหรัฐฯ

National Guard อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐ รับผิดชอบในการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ การบรรเทาสาธารณภัย การช่วยเหลือประชาชน และกิจการอื่นๆในบริบทของความมั่นคง

กำลังรบหลัก อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลกลาง จะรับผิดชอบงานในภาระกิจการป้องกันประเทศ การปฏิบัติการนอกประเทศ โดยสามารถเตรียมกำลัง ดังเช่นการฝึก ศึกษา ภายในประเทศได้

หากกองทัพบกไทย สามารถระบุภารกิจได้ดังเช่น การแบ่งพื้นที่ปฏิบัติการของทั้งสองส่วนกำลัง ให้แยกจากกันได้ดังเช่นของกองทัพสหรัฐฯแล้ว ก็จะทำให้เกิดความชัดเจนในการพัฒนา ตามแผนพัฒนา กองทัพบกได้อย่างมีประสิทธิภาพ(การเตรียมกำลัง) และจะทำให้เกิดความพร้อมอย่างใกล้เคียงกับคำว่า สมบูรณ์แบบมากที่สุดของหน่วยกองพลรบที่ปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศ(การใช้กำลัง) แต่ทั้งนี้ อาจต้องพัฒนาระบบกำลังสำรองให้สมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้สามารถรองรับภารกิจของมณฑลทหารบก ตามแบบของ US National Guard ได้อย่างสมบูรณ์

การแบ่ง และกำหนดขอบเขตงานระหว่าง กองพลรบ/หน่วยกำลังรบ กับมณฑลทหารบก

บทสรุป

การสร้างความพร้อมในการปฏิบัติการกิจของหน่วยนั้น เป็นตัวชี้วัดที่สำคัญยิ่งในการประสบความสำเร็จในการปฏิบัติตามภารกิจของหน่วย และสิ่งหนึ่งที่สามารถสร้างความพร้อมในการปฏิบัติงานให้กับหน่วยได้คือการระบุนโยบายหน้าที่ ที่ชัดเจน มีการกำหนดขอบเขตการปฏิบัติ แบ่งมอบความรับผิดชอบ และการมอบหมายงานตามบทบาทของหน่วยได้อย่างชัดเจน ดังเช่นการดำเนินการสร้างขอบเขตงานที่ไม่ทับซ้อน ระหว่าง กองพลรบ/หน่วยรบตามแผนป้องกันประเทศ กับหน่วยดูแลพื้นที่ ดังเช่น มณฑลทหารบก นั้นเอง

การเติมเต็มขีดความสามารถในการปฏิบัติการให้กับมณฑลทหารบก ให้สมบูรณ์ สามารถปฏิบัติงานได้โดยไม่ต้องพึ่งพา หรือการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยกำลังรบ จะเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยขึ้นตรงกองทัพบกในครั้งนี้ อีกทั้งเป็นการปูทางสู่ความพร้อมในการปฏิบัติการในรูปแบบแห่งอนาคต ที่ต้องเผชิญกับภัยคุกคามที่มีลักษณะซับซ้อนมากขึ้น รวมถึงการปฏิบัติการร่วมกับมิตรประเทศทั้งในภูมิภาค อาเซียน และในระดับโลกต่อไป

.....

บรรณานุกรม

- 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 52
- 2) พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพไทย กระทรวงกลาโหม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘
- 3) พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตอำนาจศาลมณฑลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๘
- 4) กฎกระทรวงกำหนดหน้าที่และเขตพื้นที่ของมณฑลทหารบก พ.ศ. ๒๕๕๘
- 5) National Archives and Records Administration, Executive Order 11485— Supervision and control of the National Guard of the District of Columbia, 1 October 1969
- 6) Invernizzi, Diletta Colette; Locatelli, Giorgio; Brookes, Naomi J. (2017-08-01). "How benchmarking can support the selection, planning and delivery of nuclear decommissioning projects". *Progress in Nuclear Energy*. 99: 155–164. doi:10.1016/j.pnucene.2017.05.002.
- 7) National Council on Measurement in Education (USA)
http://www.ncme.org/ncme/NCME/Resource_Center/Glossary/NCME/Resource_Center/Glossary1.aspx?hkey=4bb87415-44dc-4088-9ed9-e8515326a061#anchorB